

Strateški plan razvoja općine Podstrana 2021.-2025.

PREDGOVOR	3
SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA PODRUČJA OPĆINE PODSTRANA	4
1. POVIJESNI NASTANAK OPĆINE PODSTRANA	5
2. GEOPROMETNI POLOŽAJ	6
3. RELJEF I KLIMA	8
3.1. Geološka i pedološka obilježja	9
4. DEMOGRAFSKI POKAZATELJI I OBILJEŽJA	10
5. GOSPODARSTVO	14
5.1. Osnovna analiza gospodarskog sektora na području općine Podstrana	15
5.2. Gospodarska infrastruktura	19
5.3. Nezaposlenost i zaposlenost	20
5.4. Poticanje zapošljavanja	23
6. POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO	25
7. RIBARSTVO	28
8. TURIZAM	30
8.1. Turističko tržište i trendovi	30
8.2. Turistička posjećenost i smještajni kapaciteti	31
8.3. Turistička infrastruktura i suprastruktura	33
8.4. Turističke manifestacije i događanja	37
9. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA	39
10. PRIRODNI RESURSI	47
10.1. Jadransko more	51
11. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I SUSTAVI	52
11.1. Cestovna infrastruktura	52
11.2. Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	54
11.3. Elektroenergetska i telekomunikacijska infrastruktura	57
11.4. Postupanje s otpadom	57
11.5. Pomorska dobra i infrastruktura	60
11.6. Groblja	64
12. DRUŠTVENE DJELATNOSTI	64
12.1. Javna uprava	64
13. ODGOJ I OBRAZOVANJE	67
13.1. Predškolski odgoj i obrazovanje	67

13.2. Osnovnoškolsko obrazovanje.....	68
14. ZDRAVSTVO, SOCIJALNA SKRB I USLUGE	70
15. KULTURA.....	71
16. ŠPORT I REKREACIJA	74
17. CIVILNO DRUŠTVO.....	74
18. MEHANIZMI UPRAVLJANJA RAZVOJEM	78
STRATEŠKE ODREDNICE RAZVOJA OPĆINE PODSTRANA	82
1. METODOLOŠKI OKVIR IZRADE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA	83
2. SWOT ANALIZA.....	84
3. VIZIJA RAZVOJA OPĆINE PODSTRANA	88
4. PRIORITETI JAVNE POLITIKE	89
5. STRATEŠKI (POSEBNI) CILJEVI RAZVOJA	94
5.1. Preporučene mjere.....	95
6. RAZVOJNI PROJEKTI I TERMINSKI PLAN PROVEDBE	125
7. FINACIJSKI OKVIR I IZVORI FINANCIRANJA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPĆINE PODSTRANA	127
8. USKLAĐENOST S NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM I SEKTORSKIM STRATEGIJAMA	131
9. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE	135
10. POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA, GRAFIKONA, TABLICA I FOTOGRAFIJA	137
POPIS KRATICA I KORIŠTENI IZVORI PODATAKA.....	139

PREDGOVOR

Upravljanje razvojem predstavlja jedan od osnovnih preduvjeta dugoročnog i održivog rasta i razvoja koje svaka jedinica lokalne samouprave želi dostići. No upravljanje razvojem na svojevrsan način određeno je i ograničeno brojnim faktorima poput prirodnog okruženja, ljudskih potencijala, ekonomskim stupnjem razvoja, te brojnim drugim socio-ekonomskim čimbenicima. Iako je nesporna činjenica da se u Republici Hrvatskoj planiranje razvoja još uvijek promatra sa određenom zadržkom, te je prisutna teza da se neko područje može razvijati i spontano, bez prethodnog planiranja i analize modela njegova razvoja, posljednjih nekoliko godina prisutan je trend sve većeg korištenja modela upravljanja razvojem primjenom strateškog planiranja.

Kvalitetno strateško planiranje u sinergiji sa prostornim planiranjem Općina Podstrana prepoznala je i primjenjuje proteklih desetak godina poimajući da se upravljanje bez plana razvoja najčešće svodi na realizaciju kratkoročnih i nasumičnih ciljeva. S obzirom da je Republika Hrvatska, pa tako i Općina Podstrana zakoračila u novo programsko i financijsko razdoblje od 2021.-2027. godine u okviru kojih su definirani novi europski, nacionalni i regionalni razvojni prioriteti, te dostupni novi fondovi i programi za financiranje mjera i projekata iz različitih sektora i područja, Općina Podstrana pravovremeno je pokrenula postupak izrade novog strateškog plana razvoja čiji je cilj, na temelju prethodo provedenog vrednovanja svih relevantnih socio-ekonomskih čimbenika, utvrditi razvojne ciljeve i način njihove realizacije u razdoblju do konca 2025. godine.

Upravo razvoj koji se temelji na dugoročnim ciljevima i strategijama, posljedično rezultira ekonomskom razvijenošću, dobrom socijalnom politikom, očuvanjem i zaštitom prostora kao najvrjednijeg resursa, te u konačnici visokom razinom kvalitete života za cjelokupno stanovništvo.

SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA PODRUČJA OPĆINE PODSTRANA

1. POVIJESNI NASTANAK OPĆINE PODSTRANA

Podstrana je od prastarih vremena bila privlačna za stanovanje pa su na pitomim obroncima Perunacale antičke villae rusticae i renesansne ladanjske kuće i palače. Zbog skladne prirodne osebnosti u ekološki očuvanom okruženju Podstrana se potvrđuje kao najpoželjnije mjesto za stanovanje. Prvi poznati stanovnici Podstrane bili su Iliri, pripadnici plemena Dalmata. Krajem 1. stoljeća pr. Kr. Rimljani su na ovom živopisnom prostoru osnovali najstarije naselje pod nazivom Pituntium. Dolaskom Hrvata nicala su naselja na padinama brda koja se pitomo spuštaju do mora. Najstarije naselje Gornja Vas, okrenuto moru i suncu, podignuto je u neposrednoj blizini izvor –vode Mura.

Godine 839. u blizini crkve Sv.Martina u Podstrani potpisan je prvi hrvatski mirovni sporazum povijesni „mare nostrum“, između hrvatskog kneza Mislava i mletačkog dužda Petra Tradonika, nakon pobjede mlade hrvatske države u sukobu s Venecijom.

Kolijevka današnje Podstrane je Stara Podstrana, longitudinalni niz kamenih stoljetnih kuća podno strmih litica Vršine, u čijiim dvorištima i kaletama trajno pulsira duh prošlosti. Iz njih se život Podstrane slijevao u područje obalnog pojasa, gdje se danas nižu urbanizirana naselja: Strožanac, Grljevac, Sv.Martin, Mutogras. Povezujući ih u neprekinut niz, Podstrana se rukuje s morem i oblikuje nisku razigranih pješčanih uvala, plaža, koje prate hoteli, pansioni, svratišta, ograđeni njegovanim zasadima mediteranskog raslinja.

Prije provala Avara i dolaska Hrvata na obale Jadranskoga mora početkom VII. stoljeća poslije Krista, na prostoru današnje Podstrane živjeli su grčki doseljenici (arheološki ostaci na brdu Mutogras) i Delmati-Pituntini, jedno od mnogih ilirskih plemena, najvjerojatnije građani rimske naseobine Pituntium (arheološki ostaci rimske kulture iz tog doba; Polača, dvorac Cindro, lokalitet crkvice sv. Martina itd). Utjecaj Rimljana na tlu Podstrane je velik, budući se Podstrana smjestila u blizini Salone, velikog i značajnog centra rimske države. U predjelu groblja u Sv. Martinu otkriveni su ostaci zidova i sustava za zagrijavanje, kao i nekoliko okruglih stupića od opeke koji su pripadali stambenom dijelu neke građevine, ili možda termama. U istom zidu je ugrađen i veći ulomak rimskog mozaika od bijelih kocaka. Posebno je važno što je pronađeno mnogo ostataka različitih sprava potrebnih u poljoprivredi što ukazuje da se tu nalazilo prostrano poljoprivredno imanje.

U ogradnom zidu crkve u Sv. Martinu ugrađena su tri fragmenta rimskog sarkofaga s kraja II. st. poslije Krista. Ono se spominje, u dvama natpisima, visokog rimskog dužnosnika Lucija Artoriusa Castusa. Upisani su upravo na njegovu sarkofagu. Taj sarkofag se smatra sarkofagom kralja Arthura koji se nakon vojnih pohoda povukao na svoje imanje u današnjoj Podstrani.

Druga ploča sadrži životopis Luciusa Artoriusa Castusa, nabraja njegove dužnosti koje su poredane od najnižih prema najvišim u hijerarhiji. Počeo je kao vojnik u 18. god. života. Postao je jedan od najvećih vojnih zapovjednika (današnji admiral). Dugo je vremena proveo u Britaniji, u rangu današnjeg generala gdje je zapovijedao legijama koje su imali oko 7000 vojnika.

Potom je, vjerojatno zbog, zasluga vraćen u Dalmaciju gdje je bio prokurator sa svim „sudačkim i drugim ovlaštenjima“ - što znači da je imao „pravo mača“, tj. prava izricanja smrtne kazne. Ponovo se vratio u Podstranu i tu služio kao upravitelj pokrajine Liburnije. Obje ploče pružaju dokaz da imenovana veličina Lucius Artorius Castus dugo vremena živio te da je, kad je umro, pokopan u Pitomtiumu, današnjoj Podstrani.

Doseljnjem Hrvata organizira se društveni i politički život na području bivše rimske pokrajine Dalmacije i više Rimljani nisu mogli vladati ovim prostorom kao do tada. Zbog sve češćih nasrtaja i obračuna na moru, već 839. godine mletački dužd Petar Tradenik bio je prisiljen potpisati sporazum u kneževskom dvoru u sv. Martinu sa hrvatskim knezom Mislavom o mirnom i slobodnom plovljenju Jadranskim morem (povijesni izvor: mletačka kronika đakona Ivana potkraj X st.).

Iz tog perioda treba spomenuti pogibiju splitskog nadbiskupa (Rajnerija) Arnira koji je kamenovan podno brda Mutogras u Podstrani (1180 godine) a sve zbog svađa o granici splitske i omiške komune. Pored tih lokalnih sukobljavanja i teškog kmetskog života, žitelji svih staroslavenskih naselja na području današnje Podstrane često su se sukobljavali s mlečanima i turcima. Poljica i poljička neovisnost konačno su i zauvijek izgubila svoju samostalnost braneći svoje primorske granice u borbi s Napoleonovom vojskom na ušću rijeke Žrnovnice. Tako su nakon propasti Mletačke Republike i odlaskom Turaka krajem 18. stoljeća, 1807. godine, došli novi osvajači - Francuzi. Nakon nepunih 10 godina francuske uprave na našim prostorima, razjedinjene hrvatske zemlje borile su se na razne načine za svoju samostalnost. Konačnu slobodu i samostalnost hrvatski je narod izvojevao 1996. godine. Hrvatski Sabor je dana 29.12.1992. godine donio odluku o ustroju Općine Podstrana, te se konstituirala 23.04.1993. godine.

2. GEOPROMETNI POLOŽAJ

Općina Podstrana nalazi se u okviru Splitsko-dalmatinske županije koja je površinom od 14.106,40 km² prostorno najveća županija u Republici Hrvatskoj. Površina kopnenog dijela s površinom otoka iznosi 4.523,64 km² (8% površine Republike Hrvatske), a površina morskog dijela je 9.576,40 km² (30,8% morske površine RH). Najveći dio površine zauzima zaobalje (59,88%), dok najmanji udio površine otpada na otoke (19%).

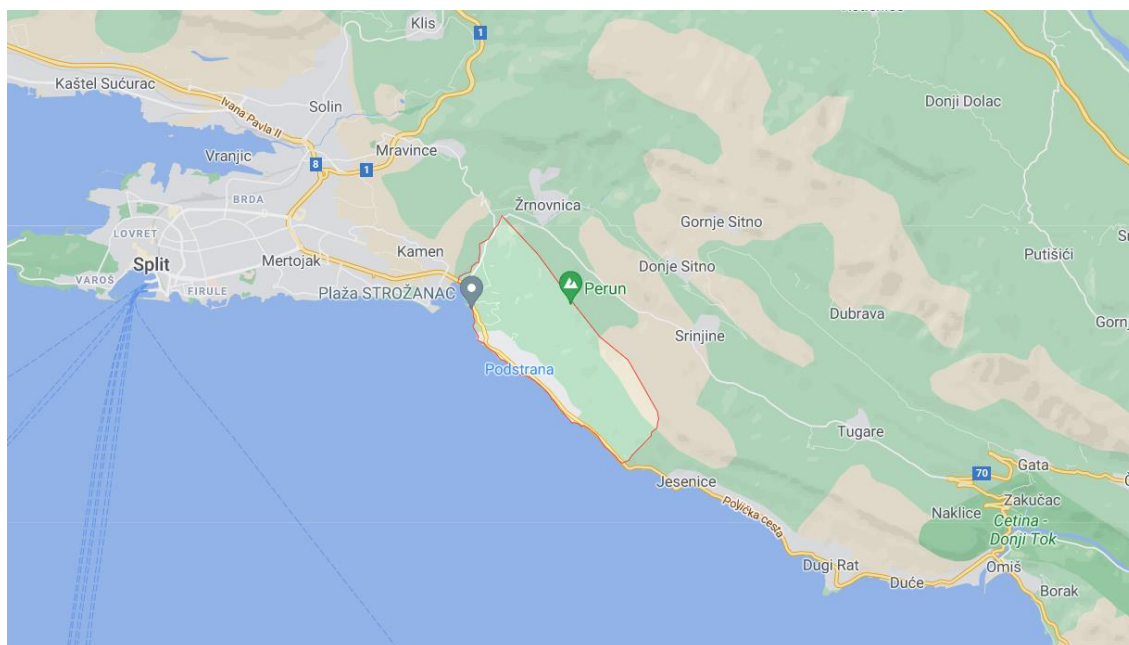
Splitsko-dalmatinska županija na sjeveru graniči s Republikom Bosnom i Hercegovinom, na istoku s Dubrovačko-neretvanskom županijom, a na jugu se prostire do granice teritorijalnog mora Republike Hrvatske.

Županija se dijeli u tri geografske podcjeline: zaobalje, priobalje i otoke. Zaobalje, u kontinentalnom dijelu županije, ispresijecano je planinama koje se pružaju paralelno s obalom. Kraj je rijetko nastanjen i ekonomski siromašan. Priobalje čini uski pojas uz more između planinskih lanaca i mora. To je područje visoko urbanizirano i ekonomski razvijenije u odnosu na zaobalje.

Otoci su slabo nastanjeni, ekonomski su razvijeniji od zaobalja, međutim zbog različitih prilika imali su trajnu emigraciju stanovnika. Otočno područje Županije sastoji se od 74 otoka i 57 hridi i grebena. Veličinom i naseljenošću se izdvaja 5 otoka, a to su Čiovo, Šolta, Brač, Hvar i Vis. Naseljeno je još 6 otoka: Veli Drvenik, Mali Drvenik, Sv. Klement, Šćedro, Biševo i Sv. Andrija.

SDŽ je teritorijalno organizirana u 55 jedinica lokalne samouprave, odnosno 16 gradova i 39 općina. Županijsko središte se nalazi u gradu Splitu.

Općina Podstrana pripada području Splitsko-dalmatinske županije. Smještena je uz jugoistočni bok grada Splita, oko 7 km od povijesne gradske jezgre, u podnožju primorskog grebena planinskog masiva Mosor (1.330 m). Prostire se na prostoru 11,5 km² površine, od podnožja planine Perun uz donji tok rijeke Žrnovnice na sjeverozapadu, do brežuljka Mutogras na jugoistoku. Obalni dio Podstrane proteže se 6 km longitudinalno, nizom razvedenih šljunkovitih uvala i plaža.

Grafički prikaz 1: Prostorni obuhvat područja općine Podstrana (izvor podataka: Google karte, 2021.)

U okviru prostornog obuhvata području općine Podstrana pripadaju sljedeća naselja: Podstrana – Strožanac Donji, Podstrana – Strožanac Gornji, Podstrana - Grljevac, Podstrana – Miljevac, Podstrana - Grbavac, Podstrana – Sv.Martin, Podstrana – Sita, Podstrana – Žminjača, Podstrana - Mutogras, te Gornja Podstrana.

Od prethodno spomenutih naselja, najstarije je naselje Gornja Podstrana smješteno pod vrhom Peruna, na nadmorskoj visini između 290 m i 340 m. Najviši i najistaknutiji položaj ima bilo Peruna s najvišim vrhom Križ 533 m. Uz obalu od sjeverozapada prema jugoistoku nižu se naselja: Strožanac, Grljevac, Grbavac, Sveti Martin, Mutogras.

Jadranska cesta povezuje ih u kontinuiran izdužen urbani pojas, koji se od obale mora uspinje uz pitome obronke Peruna. Općina Podstrana sa gustoćom naseljenosti od 792,44 st/km² pripada u izrazito gusto naseljene jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj.

Tablica 1: Struktura i namjena površina

Općina Podstrana	Ukupno, ha	% od površine općine
Građevinska područja naselja Podstrana	435,97	39,5
Izgrađeni dio	278,52	24,05
Izdvojene namjene unutar naselja	36,52	3,15
Poljoprivredne površine	80,49	6,95
Šumske površine	66,66	5,76
Ostale poljoprivredne i šumske površine	571,27	49,33
Ostale površine	2,79	0,24
UKUPNO	1.158	100%

Izvor podatka: PPUO Podstrana

3. RELJEF I KLIMA

U reljefu cjelokupnog područja Podstrane bitno se razlikuju tri paralelne morfološke cjeline: vapnenačko bilo, fliška padina i obalska naplavina.

Najviši i najistaknutiji položaj ima kamenito vapnenačko bilo Peruna s prosječnom nadmorskom visinom od oko 450 m. Bilo Perun strmo pada oko 100-170 m prema jugozapadu i na pojedinim mjestima završava diluvijalnim siparima („točilima“) koji prekrivaju spoj sa susjednom fliškom padinom. Eocenska fliška padina, kao druga morfološka cjelina ima u Podstrani najveću rasprostranjenost. Ona je blago nagnuta (u prosjeku oko 15 0) od siparišta na podnožju vapnenačkog bila do naplavina uz morsku obalu i donji tok rijeke Žrnovnice. Priobalski reljef nastavlja se u podmorju Bračkog kanala. Dno do dubine od oko 30 m slijedi nagib fliške padine (oko 15 0), a zatim je vrlo blago nagnuto prema sredini kanala gdje samo na nekoliko mjesta prelazi dubinu od 50 m. Prosječna temperatura površinskog sloja mora ispred Podstrane je 17,5° C. U zimskim mjesecima temperatura mora je između 12,5 i 13,0° C, a u toku ljeta između 23,0 i 26,0° C. Salinitet površinskog sloja mora uz obalu Podstrane kreće se od 36,0 /00 tijekom zime do 38 0/00 tijekom ljeta. Površinska morska struja uz obalu kreće se u smjeru od jugoistoka prema sjeverozapadu.

Prema Koppenovoj klasifikaciji klima na području Podstrane pripada tipu Csa, što je osnovni tip klime sredozemnih obala, obilježen blagom zimom i suhim ljetom s barem tri puta toliko oborine u najkišnijem mjesecu zime kao u najsušnijem mjesecu ljeta. Količina oborine u najsušnijem mjesecu manja je od 40 mm. Ljeta su vruća, suha i vedra. Ovaj tip klime naziva se još i „klima masline“.

Na području općine, zbog njenog specifičnog položaja na obroncima Mosora, osjeća se i utjecaj podtipa ove klime – Csax“. To je varijanta osnovnog tipa klime od koje se razlikuje po tome što su ljeta vruća sa srednjom mjesečnom temperaturom iznad 22 °C. Zimsko kišno razdoblje je široko rascijepljeno u proljetni (travanj do lipanj) i jesensko-zimski maksimum (listopad, studeni).

Najsuši dio godine pada u toplo godišnje doba. Srednji broj dana u godini s količinom padalina jednakom ili većom od 1mm na ovom području iznosi 80-100. Srednji broj dana u godini sa snježnim pokrivačem jednakim ili većim od 1 cm iznosi 0-1.

Ljeta su vruća sa srednjom mjesečnom temperaturom najtoplijeg mjeseca između 22-24°C. Srednji godišnji broj toplih dana (dani s maksimalnom temperaturom zraka jednakim ili većim od 25 °C) je 130. Srednja godišnja količina padalina iznosi između 1000-1250 mm. Vjetrovi koji se najučestalije javljaju su jugo i bura, koji mogu dosizati i olujnu jačinu. Tijekom ljeta najčešće puše osvježavajući maestral.

3.1. Geološka i pedološka obilježja

Prostor na kome se nalazi Općina pripada naslagama iz starijeg tercijara (paleogen) gdje se ističu vapnenci, klastiti i nešto mlađe flišne naslage u priobalnom dijelu Dalmacije. Najveći dio krškoga područja čine Vanjski Dinaridi. Osnovne tektonske strukture nastale su tijekom mezozoika kada su formirani prostrani i blago borani sustavi s čestim ljuskavim strukturama. Glavni poremećaji nastali su u tercijaru (mlađem paleogenu) kada je došlo do reversnog rasjedanja i konačnog izdizanja Dinarida. Područje Općine Podstrana obuhvaća prostor od nizinskog priobalnog diela (2 m.n.m.) do padina Mosora (do 500 m.n.m.). Područje na kojem se nalazi obuhvat ovog UPU-a nalazi se na padinskom dijelu (od 20 do 86 m.n.m). Tla Prostor obuhvata UPU-a nalazi se na području tala brežuljkasto-brdovitog reljefa na vapnenim laporima, flišu i pliocenskim ilovačama, glinama i polutvrdim vapnencima. Prevladavaju slabo razvijena pretaložena tla (koluvij). Dominantna su smeđa karbonatna tla. Dio tala pripada antropogenim tlima. To su tla nastala utjecajem čovjeka (krčenje, kopanje, terasiranje, gnojenje i dr.) sa ciljem da im se poveća plodnost i prilagodi ih se potrebama određene uzgojne kulture. Na području obuhvata prisutna su antropogena tla na kvartarnom koluviju. Porijeklo kvartarnog nanosa, njegova debljina i uvjeti sredine u koju je akumuliran su ključni faktori koji određuju najveći broj svojstava i ekološko-proizvodnu vrijednost ovih tala. Ova tla zauzimaju blaže reljefne forme, a na izrazitijim reljefnim formama su terasirana.

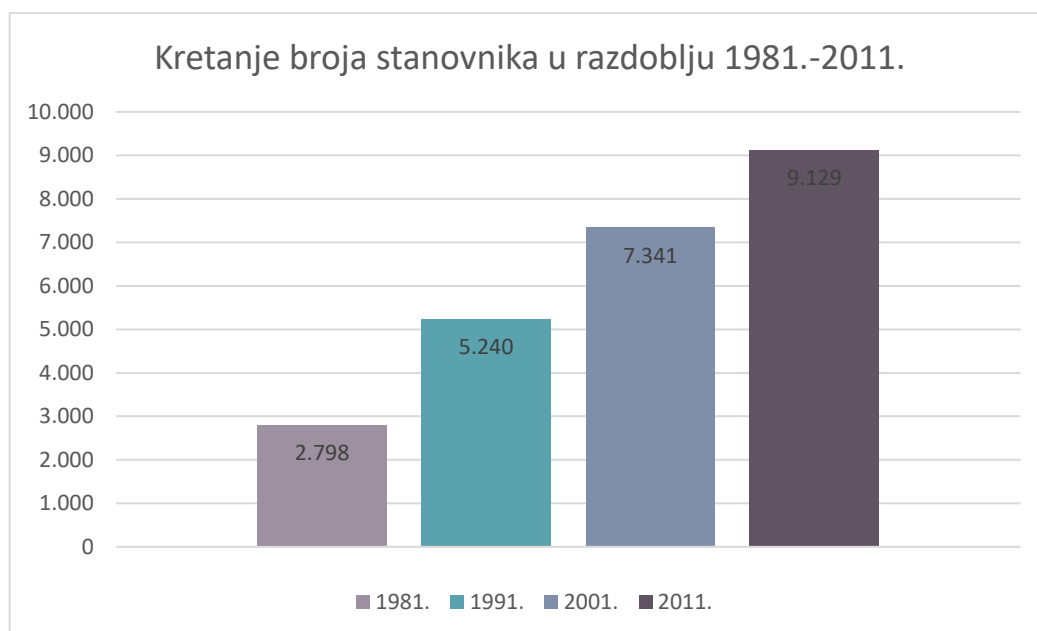
Cjelokupni teritorij Splitsko-dalmatinske županije je seizmički vrlo aktivan, ali s različitim rizicima na pojedinim područjima. Područje općine pripada zoni koju može pogoditi potres jačine do VII. stupnja MCS ljestvice. Nešto južnije nalazi se makarsko područje izrazito velike seizmičnosti.

4. DEMOGRAFSKI POKAZATELJI I OBILJEŽJA

U pogledu demografskih pokazatelja i trendova na području općine Podstrana, relevantni su podaci Državnog zavoda za statistiku koji sukladno zakonskim propisima svakih 10 godina provodi službeni popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj. S obzirom na razdoblje izrade dokumenta, korišteni su posljednji službeni podaci Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine, dok će se rezultati novog popisa stanovništva čija je provedba planirana do konca 2021. godine koristiti u narednim godinama kada se bude po potrebi vršilo ažuriranje Strateškog plana razvoja.

Općina Podstrana, prema popisu stanovništva Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine, broji 9.129 stanovnika što čini 2% ukupnog stanovništva Splitsko-dalmatinske županije. Gustoća naseljenosti na području općine iznosi 792,44 st/km², što područje općine svrstava u izrazito gusto naseljene jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj.

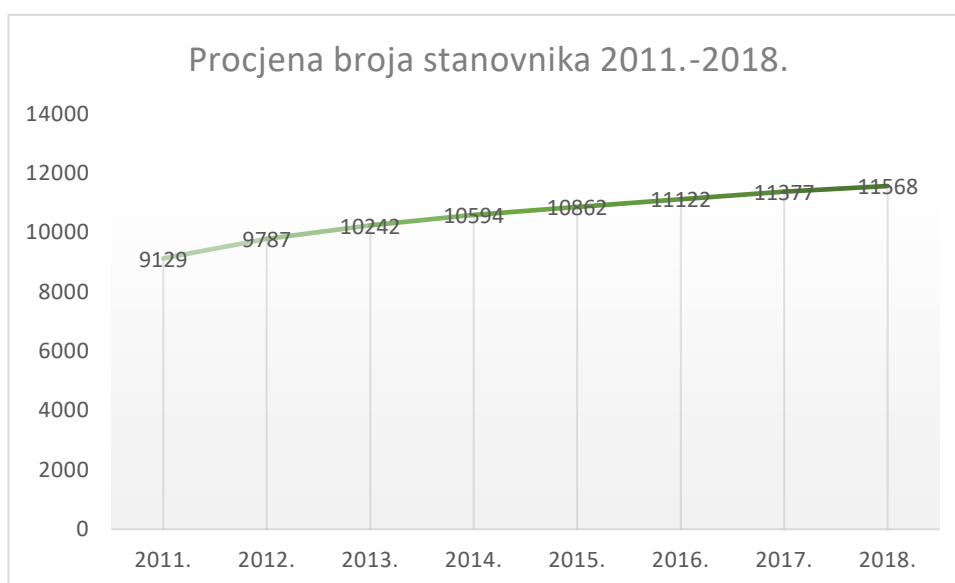
Uspoređujući podatke iz 2011. godine (9.129 stanovnika) sa podacima iz popisa stanovništva provedenog 2001. godine (7.341 stanovnika), evidentan je porast ukupnog broja stanovnika na području općine za čak 1.762 osobe, što u postotku iznosi porast od 24% u odnosu na 2001. godinu. Ovakav značajan porast broja stanovnika uzrokovan je prije svega prirodnim kretanjem stanovništva, po čemu je područje općine apsolutni rekorder u Republici Hrvatskoj, sa 3,5 puta više novorođenih u odnosu na umrle.

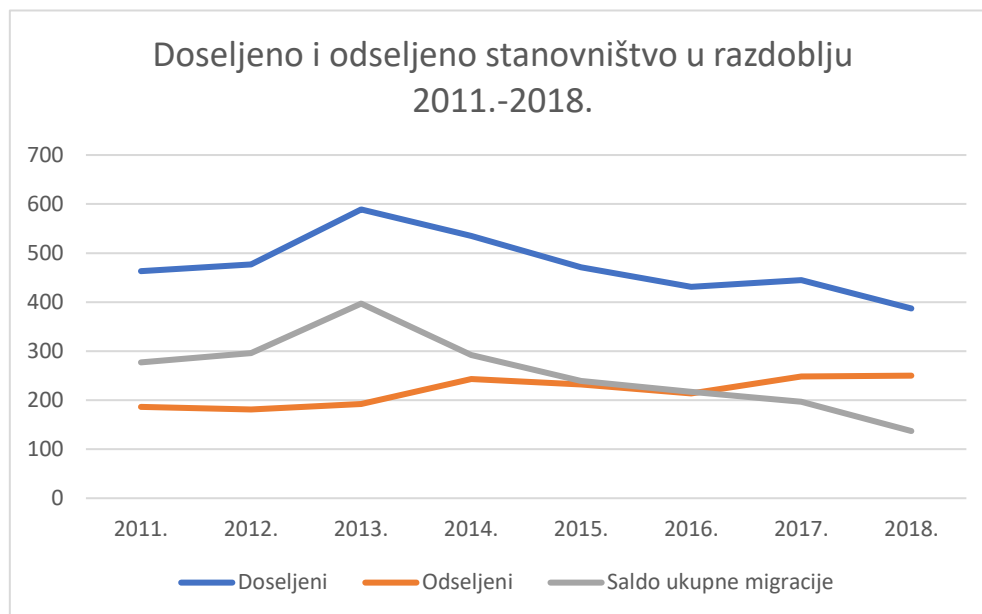
Grafikon 1.: Kretanje broja stanovnika na području općine Podstrana u razdoblju 1981.-2011.

Na kontinuiran rast broja stanovnika utjecale su i migracije stanovništva. Naime, prema službenim podacima DZS-a, 3.018 stanovnika na području općine Podstrana od rođenja stanuje u istom naselju, dok je 2/3 stanovništva doselilo na područje općine, od kojega prevladava stanovništvo s područja drugih gradova i općina Splitsko-dalmatinske županije. Navedeno stanje se prije svega pripisuje turističkom razvoju područja općine.

Državni zavod za statistiku kontinuirano prati kretanja stanovništva, te je kako je vidljivo iz grafikona koji slijedi izrađena procjena kretanja broja stanovnika u razdoblju od posljednjeg popisa do konca 2018. godine. Prikazani podaci odnose se na dan 31.12., a iz istih je vidljiv daljnji trend povećanja broja stanovnika na području općine.

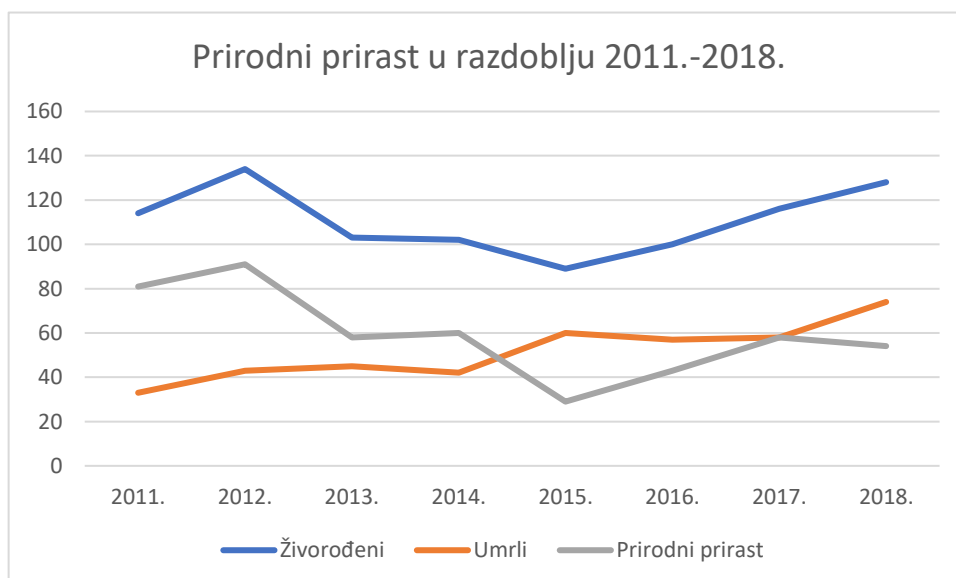

Grafikon 2: Procjena broja stanovnika, DZS., Gradovi u statistici

Grafikon 3: Saldo ukupne migracije na području općine Podstrana u razdoblju 2011.-2018.

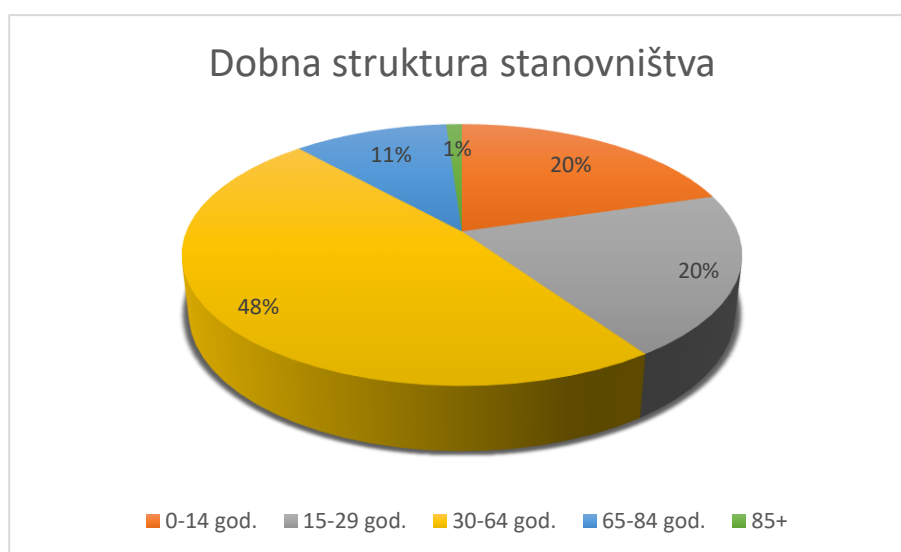
Jedan od ključnih demografskih pokazatelja na temelju kojeg se radi procjena kretanja broja stanovnika na određenom području, svakako je i prirodni prirast koji je prema podacima DZS-a, na području općine Podstrana kontinuirano pozitivan, što znači da je u promatranom razdoblju od 2011.-2018. godine broj živorođenih daleko veći od broja umrlih na području općine.

Grafikon 4: Prirodni prirast na području općine Podstrana u razdoblju 2011.-2018.

Promatrajući strukturu stanovništva prema spolu, u ukupnom broju stanovnika na području općine Podstrana, nešto je veći udio muškaraca (4.601) u odnosu na žene (4.528), dok gledajući kontigente stanovništva, radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 - 64 godine na području općine je 6.203. Prema podacima DZS-a iz 2011. godine, prosječna starost stanovništva na području općine Podstrana iznosi 36,9 godina koja je niža u odnosu na prosječnu starost stanovništva na nacionalnoj razini, a koja iznosi 41,7 godina.

Dobna struktura stanovništva prema popisu DZS-a iz 2011. godine ukazuje da je na području općine Podstrana najzastupljenija skupina stanovništva u dobi od 30 – 64 god., dok djeca i mladi do 29 godina starosti čine udio od 40% ukupnog stanovništva, što govori u prilog relativno povoljne starosne strukture stanovništva na području općine.

Grafikon 5.: Dobna struktura stanovništva na području općine Podstrana

Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina na području općine Podstrana (7.272) ukazuje da najveći udio čini stanovništvo sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem. Posebno je zabrinjavajući podatak vezan za formalno niže razine obrazovanja u kojima promatrajući udio žena i muškaraca, žene čine daleko veći udio (od ukupno 46 osoba bez završene škole, čak 35 osoba je ženskog spola). Tek kod osoba sa završenim visokim obrazovanjem je vidljiv pozitivan omjer žena i muškaraca tj. čak je udio žena (755) prevladavajući u odnosu na muškarce (679).

5. GOSPODARSTVO

Kao pokazatelj gospodarskog rasta i razvijenosti određenog područja Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti. Izmjenama i dopunama Zakona koje su stupile na snagu 13. prosinca 2017. (NN br. 123/17) unaprjeđen je dotadašnji pravni okvir koji se odnosi na postupak ocjenjivanja i razvrstavanja JLP(R)S-a prema stupnju razvijenosti, te način utvrđivanja potpomognutih područja utvrđen Zakonom iz 2009., a potvrđen Zakonom iz 2014. godine. Po donošenju izmjena i dopuna Zakona, a slijedom izrađenoga novoga modela izračuna indeksa razvijenosti, donesena je nova Uredba o indeksu razvijenosti.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju.

Pri izračunu indeksa razvijenosti JLS koriste se sljedeći pokazatelji:

1. prosječni dohodak po stanovniku
2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku
3. prosječna stopa nezaposlenosti
4. opće kretanje stanovništva
5. stupanj obrazovanosti stanovništva
6. indeks starenja

Prema novom modelu, JLP(R)S-i se razvrstavaju u skupine razvijenosti pomoću distribucije ranga, pri čemu se uvijek polazi od prosječnog praga razvijenosti (indeks 100). Skupine razvijenosti predstavljaju jednake dijelove (polovine, odnosno četvrtine) u razdiobi po veličini uređenih nizova iznadprosječnih i ispodprosječnih vrijednosti indeksa razvijenosti za jedinice područne (regionalne), odnosno lokalne samouprave.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina:

- u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave

- u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Sukladno prethodno navedenom Zakonu, status potpomognutih područja imaju sva područja ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske odnosno I.-IV. skupina jedinica lokalne samouprave i I.-II. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave.

Novi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti proveden je krajem 2017. godine na osnovu kojeg je donesena i nova Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN br. 132/17) koja se primjenjuje od 1. siječnja 2018. godine.

U tabeli koja slijedi prikazani su pokazatelji za izračun indeksa razvijenosti Općine Podstrana prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.), a na temelju kojih je Općina Podstrana razvrstana u 8. razvojnu skupinu sa indeksom razvijenosti od 108,619.

Tablica 2: Pokazatelji za izračun indeksa razvijenosti

Socio-ekonomski pokazatelji	Općina Podstrana
Prosječni dohodak po stanovniku	22.515,43
Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	2.586,88
Prosječna stopa nezaposlenosti	0,1738
Opće kretanje stanovništva (2016./2006.)	133,63
Indeks starenja (2011.)	63,6
Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65), (2011.)	0,2577

Izvor podataka: MRRFEU, 2021.

5.1. Osnovna analiza gospodarskog sektora na području općine Podstrana

Jedno od glavnih obilježja gospodarskog sektora tj. sektora poduzetništva i obrtništva na području općine posljednjih desetljeća je intezivan razvoj turizma i popratnih uslužnih djelatnosti, dok nekadašnje tradicionalne gospodarske djelatnosti bilježe blagi rast.

Prema općim pokazateljima, gospodarsku osnovu općine Podstrana čine djelatnosti trgovine na veliko i malo, građevinarstva i djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane.

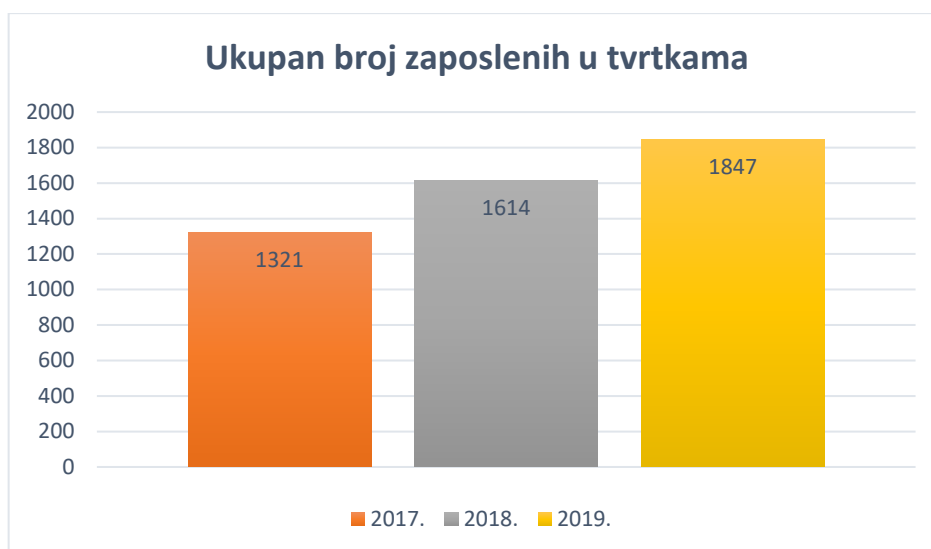
Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, ŽK Split na području općine Podstrana u 2019. godini registrirano je aktivnih 385 tvrtki što je u odnosu na podatke iz 2017. godine (325) povećanje ukupnog broja tvrtki za gotovo 19%.

Tablica 3: Broj tvrtki na području općine prema djelatnostima NKD-a

Broj tvrtki prema djelatnostima NKD-a (2007.)			
Djelatnost	2017.	2018.	2019.
(A) Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5	7	6
(C) Prerađivačka industrija	25	29	32
(D) Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	2	1	1
(E) Opskrba vodom; uklanjanj otpadnih voda, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša	1	1	1
(F) Građevinarstvo	55	70	71
(G) Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	68	72	72
(H) Prijevoz i skladištenje	17	20	29
(I) Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane	47	55	57
(J) Informacije i komunikacije	8	8	9
(L) Poslovanje nekretninama	9	11	11
(M) Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	45	43	42
(N) Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	20	20	24
(P) Obrazovanje	2	2	4
(Q) Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	6	6	6
(R) Umjetnost, zabava i rekreacija	5	4	6
(S) Ostale uslužne djelatnosti	10	14	14

Izvor podataka: HGK, ŽK Split, 2021.

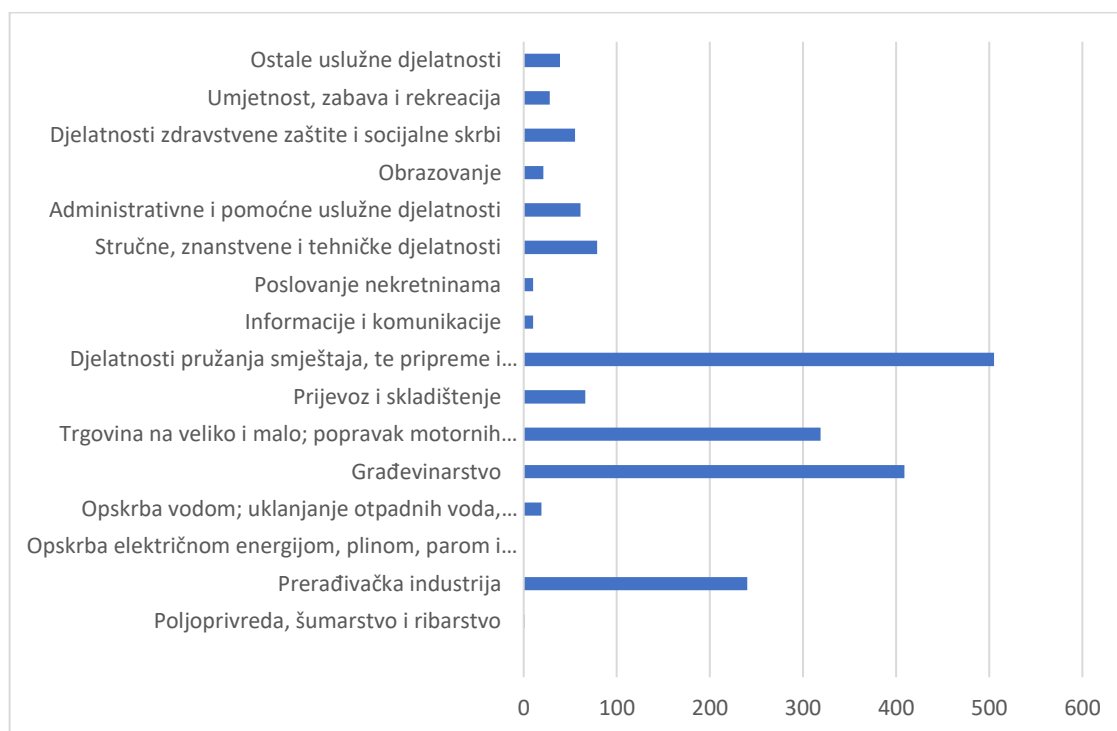
Struktura tvrtki na području općine Podstrana u 2019. godini prema veličini ukazuje da okosnicu gospodarstva čine mikro (<10 zaposlenih, godišnji promet ≤ 2 mil. eur) i male tvrtke (<50 zaposlenih, godišnji promet ≤10 mil.eur), dok je srednjih i velikih tvrtki na području općine registrirana tek po jedna od svake navedene kategorije. U pogledu broj zaposlenih u tvrtkama, iz grafikona koja slijedi razvidno je da u razdoblju 2017.-2019. godine tvrtke s područja općine generiraju sve veći broj radnih mjesta, te da broj zaposlenih u tvrtkama kontinuirano raste.

Grafikon 6: Ukupan broj zaposlenih u tvrtkama na području općine u razdoblju 2017.-2019.

Prema službenim podacima iz 2019. godine najveći broj zaposlenika evidentiran je u kategoriji mikro i malih poduzeća koja su zapošljavala 1.013 odnosno 437 zaposlenika. Iako je na području općine registrirano tek 1 srednje i 1 veliko poduzeće, isti su u 2019. godini zapošljavali 96, odnosno 301 zaposlenika i to u prerađivačkoj industriji tj. turističkom sektoru.

Struktura zaposlenih u tvrtkama na području općine Podstrana prema djelatnostima NKD-a ukazuje da je u 2019. godini najveći broj zaposlenih bio u sektoru djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane; zatim djelatnosti građevinarstva, te djelatnosti trgovine na veliko i malo, dok je najmanji broj zaposlenika (1) evidentiran u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Grafikon 7: Broj zaposlenih u tvrtkama na području općine Podstrana u 2019. prema djelatnostima NKD-a

Uz sektor mikro, malog i srednjeg poduzetništva, obrtništvo također ima dugu tradiciju djelovanja na području općine Podstrana. Prema podacima Udruženja obrtnika Split iz mjeseca travnja 2021., na području općine Podstrana registrirano je ukupno 189 aktivnih obrta od kojih je najveći broj obrta registriran u cehu za intelektualne usluge gospodarskog karaktera, zatim cehu ugostitelja i turističkih djelatnika, cehu uslužnih djelatnosti i cehu za proizvodni obrt i graditeljstvo, dok je najmanji broj aktivnih obrta registriran u cehu za ribarstvo, akvakulturu i poljodjelstvo.

Tablica 4: Broj aktivnih obrta na području općine

R.br.	Struktura aktivnih obrta prema cehovima na području općine Podstrana	2021.
1.	Ceh prijevoznika	25
2.	Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika	34
3.	Ceh za intelektualne usluge gospodarskog karaktera	40
4.	Ceh frizera, pedikera i kozmetičara	6
5.	Ceh trgovine	12
6.	Ceh uslužnih djelatnosti	34
7.	Ceh za proizvodni obrt i graditeljstvo	34
8.	Ceh za ribarstvo, akvakulturu i poljodjelstvo	4

Izvor podataka: Udruženje obrtnika Split, 2021.

Poduzetnici i obrtnici suočavaju s problemima u pogledu poduzetničke infrastrukture tj. proizvodnih i poslovnih prostora; obrazovna struktura zaposlenih kod poduzetnika i obrtnika relativno je nepovoljna s obzirom na nizak udio visokoobrazovanih zaposlenih osoba; velik udio poduzetnika i obrtnika suočava se s poteškoćama u pronalaženju adekvatne sezone radne snage; vrlo mali udio poduzetnika i obrtnika izvozi svoje proizvode na inozemna tržišta; tek nešto više od polovice ispitanika planira daljnja ulaganja u razvoj poslovanja, a vrlo mali udio se odnosi na ulaganja u nove tehnologije, što ukazuje da poduzetnici i obrtnici u tehnološkom smislu ne prate suvremene trendove na tržištu, te samim time ne mogu niti postići konkurentnost na tržištu; okruženje u kojemu poduzetnici i obrtnici posluju nije dovoljno stimulativno, te su im potrebne dodatne mjere pomoći; poduzetnici i obrtnici nisu dovoljno informirani o mogućnostima financiranja poduzetničkih projekata iz EU fondova i programa što je vidljivo i iz vrlo niskog udjela poduzetnika i obrtnika koji su do sada aplicirali za sredstva iz navedenih izvora.

Prethodno navedeni podaci ukazuju da je potrebno intenzivirati razvoj sektora poduzetništva i obrtništva na području općine i to ponajprije kroz poboljšanje poduzetničke klime na području općine, izgradnjom poduzetničke infrastrukture, te jačanjem konkurentnosti poduzetnika i obrtnika primjenom različitih mjera i aktivnosti koje će potaknuti razvoj proizvodnih i prerađivačkih djelatnosti kako se cjelokupan gospodarski sektor ne bi oslanjao isključivo na turizam.

5.2. Gospodarska infrastruktura

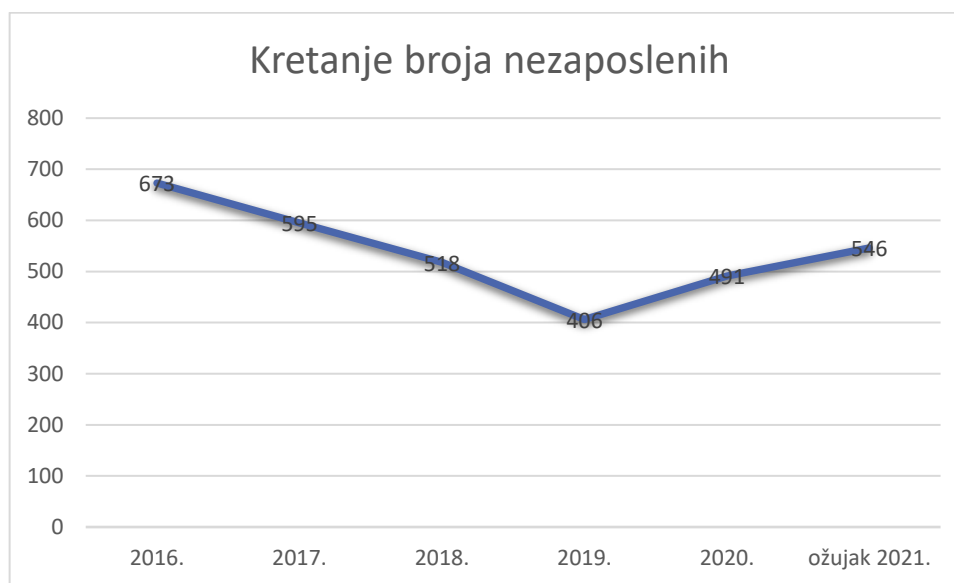
Poduzetničke/poslovne zone predstavljaju ograničeni prostor unutar kojih se odvijaju određene gospodarske aktivnosti, a koja dugoročno rješavaju potrebe poduzetnika za poslovnim prostorom, omogućuju im zajedničko korištenje infrastrukture i pospješuju poslovno povezivanje poduzetnika. Poduzetničke/poslovne zone su uglavnom lokalnog karaktera i obično je to dio teritorija neke općine ili grada koji je radi poticanja gospodarske djelatnosti infrastrukturno opremljen, a nadležna općina omogućava dodatne pogodnosti (npr. komunalne olakšice, oslobađanje plaćanja dijela komunalnog doprinosa i sl). Relativno povoljnom cijenom zemljišta koje je kompletno infrastrukturno opremljeno lokalna samouprava privlači ulagače. Kroz ugovorene obveze može biti definirano da se u „zamjenu“ za povoljnu cijenu zemljišta ulagači obvežu za zapošljavanjem određenog broja radnika s područja općine gdje se zona nalazi. Privlačenjem ulagača i ostalo gospodarstvo, pa i društveni život, može ostvariti određene koristi kao što je povećana potražnja za stambenim objektima, unapređenje školskog sustava, poboljšana društvena događanja i dr. Prostornim planom uređenja općine Podstrana na području općine Podstrana predviđene su poslovne zone Peta Peruna i poslovna zona Petrićevo.

Poslovna zona Peta Peruna - Kopila obuhvaća površinu od približno 2,8 ha unutar građevinskog područja naselja na području uz kamenolom Perun. U toj zoni omogućena je gradnja skladišta, trgovine, manjih proizvodnih pogona bez štetnog utjecaja na okoliš, javnih i društvenih sadržaja, prometnih i komunalnih građevina i instalacija, te drugih pratećih sadržaja koji su kompatibilni osnovnoj namjeni zone. Kamenolom Perun sanira se u fazama u skladu s dinamikom napuštanja eksploatacijskog polja. I faza sanacije obuhvaća napuštanje gornjih, viših dijelova kamenoloma i sanaciju tog dijela, a nakon što se napusti u cijelosti, eksploatacijsko polje konačno će se sanirati biološkim radovima u skladu s posebnim propisima i potrebnom dokumentacijom. Na navedenoj lokaciji osim gospodarskih sadržaja moguće je graditi i komunalno-servisne sadržaje, te je i izgrađeno reciklažno dvorište Perun.

Poslovna zona Petrićevo planirana je manja zona poslovne namjene (K) unutar koje će biti moguća gradnja poslovnih sadržaja, javne garaže i stanovanja na bruto površini i do ukupno 20.000 m². Općina Podstrana započela je s pripremnim aktivnostima za izradu idejnog i glavnog projekta izgradnje navedene zone.

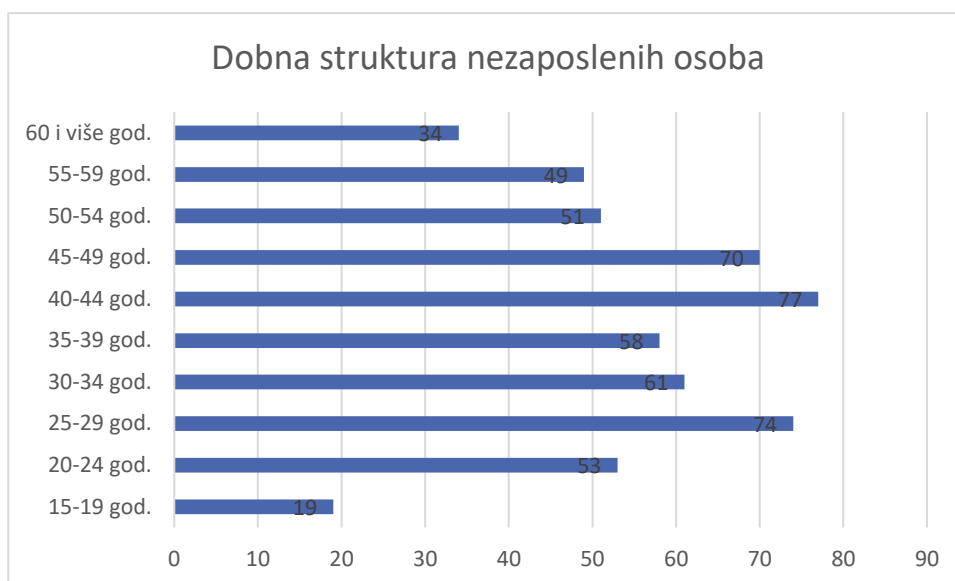
5.3. Nezaposlenost i zaposlenost

Jedan od značajnih pokazatelja gospodarske razvijenosti određenog područja, pa tako i općine Podstrana čine podaci o nezaposlenosti i zaposlenosti na području općine. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na području općine Podstrana od 2016. godine do konca 2019. godine broj nezaposlenih osoba u kontinuiranom je opadanju. Porast broja nezaposlenih ponovno je evidentan u 2020. godini što se može pripisati tektonskim poremećajima na tržištu rada uslijed pandemije koronavirusa, a navedeni trend se nastavio i u prva tri mjeseca 2021. godine.

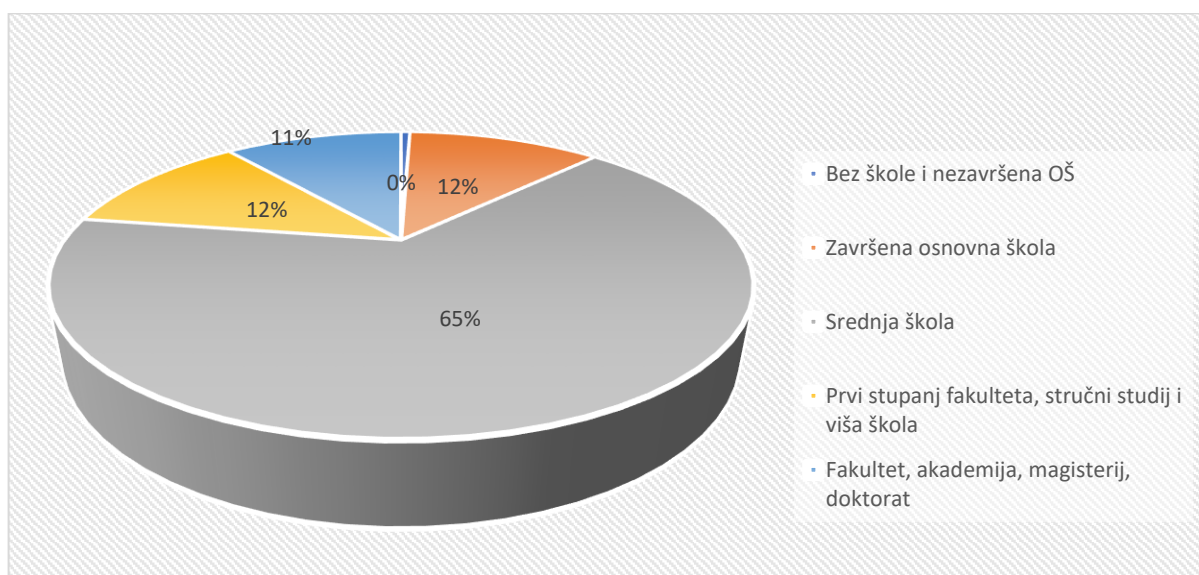
Grafikon 8: Kretanje broja nezaposlenih na području općine Podstrana u razdoblju 2016. – ožujak 2021.

Od ukupnog broja nezaposlenih u mjesecu ožujku 2021. godine, na području općine Podstrana prema podacima HZZ-a, evidentirano je 216 muškaraca, te 330 žena.

Grafikon 9: Dobna struktura nezaposlenih osoba s područja općine Podstrana u ožujku 2021.

U pogledu formalne razine obrazovanja nezaposlenih osoba s područja općine Podstrana, prema podacima HZZ-a iz mjeseca ožujka 2021. godine najveći udio čine nezaposlene osobe sa završenim osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem koje zajedno čine 77% ukupno nezaposlenih osoba. Udio nezaposlenih osoba sa završenim visokim obrazovanjem čini 11% ukupno nezaposlenih.

Grafikon 10: Nezaposlene osobe s područja općine Podstrana prema formalnom stupnju obrazovanja

U pogledu pokazatelja zaposlenosti na području općine Podstrana, korišteni su podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje o osiguranicima u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti prema kojima je na području općine Podstrana na dan 31.03.2021. godine ukupno osigurano 1.692 osobe, od kojih 946 muškaraca, te 746 žena. Potrebno je napomenuti da HZMO vodi evidenciju osiguranika prema općini rada, a ne prebivališta što znači da prikazani podaci govore o osiguranicima koji rade na području općine Podstrana.

Tablica 5: Broj osiguranika na području općine

Vrsta osiguranja	Broj osiguranika
Radnici kod fizičkih osoba	137
Radnici kod pravnih osoba	1.404
Obrtnici	80
Poljoprivrednici	20
Samostalne profesionalne djelatnosti	44
Osiguranici zaposleni kod međ.organizacija i u inozemstvu	1
Osiguranici – produženo osiguranje	6

Izvor podataka: HZMO, ožujak 2021.

Kako je razvidno iz prethodne tabele, najveći udio čine osiguranici kod pravnih osoba, a slijede osiguranici kod fizičkih osoba i obrtnika.

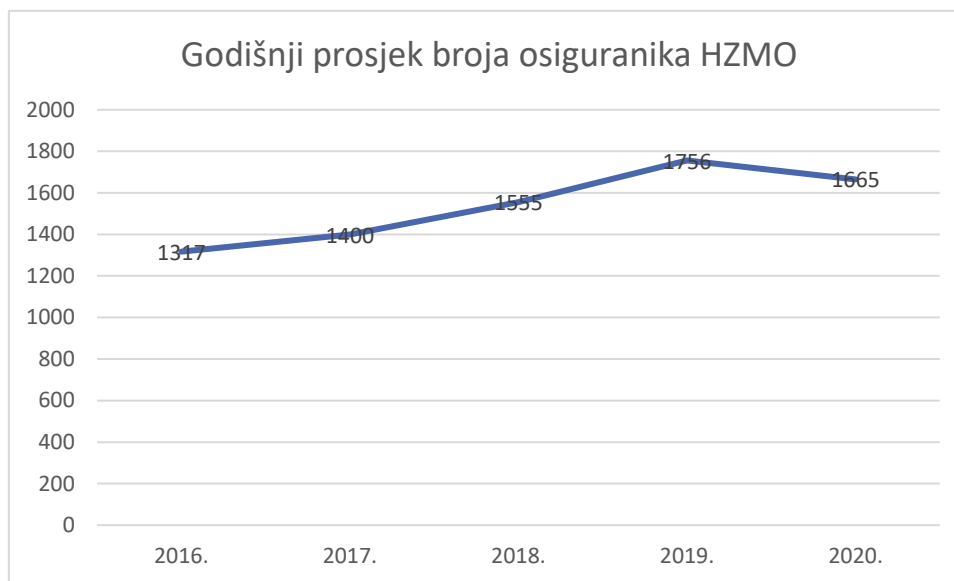
Promatrajući broj osiguranika u 2019. i 2020. godini, prema podacima HZMO, Statističke informacije br. 12/2020, područje općine Podstrana bilježi pad broja osiguranika što u okolnostima globalne pandemije i utjecaja koju je ista imala na hrvatsko gospodarstvo i tržište rada nije iznenađujuće.

Tablica 6: Odnos broja osiguranika u 2020. i 2019. godini

Općina Podstrana	BROJ OSIGURANIKA				
	Broj osiguranika na dan 31.12.2019.	Broj osiguranika na dan 30.11.2020.	Broj osiguranika na dan 31.12.2020.	31.12.2020. u odnosu na 30.11.2020.	31.12.2020. u odnosu na 31.12.2019.
	1.707	1.679	1.667	-12	-40

Izvor podataka: HZMO, ožujak 2021.

Godišnji prosjek broja osiguranika za područje općine Podstrana u razdoblju 2016.-2020. godine prikazan je u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Godišnji prosjek broja osiguranika na području općine Podstrana

Iz prethodnog grafikona vidljiv je kontinuiran rasta prosječnog broja osiguranika na području općine što je svakako pozitivan trend, no treba istaknuti da se određeni pad vidi u 2020. godini, kao posljedica pandemije koronavirusa.

5.4. Poticanje zapošljavanja

Vlada Republike Hrvatske na temelju analize stanja i kretanja na tržištu rada, te relevantnih europskih i hrvatskih strateških dokumenata u području zapošljavanja, donijela je Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja za razdoblje 2018.-2020. godine koje su identificirale tri ključna cilja politike zapošljavanja i to povećanje stope zaposlenosti, usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada, te jačanje aktivnosti informiranja sudionika na tržištu rada.

Sukladno navedenim Smjernicama koje predstavljaju okvir za provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj, Hrvatski zavod za zapošljavanje donosi Uvjete i načine korištenja sredstava za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja u 2020. godini.

Pri provedbi mjera aktivne politike zapošljavanja u 2020. godini, a imajući u vidu promjene na tržištu rada, naglasak je planiran na provedbi mjere Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo koja će mlade osnažiti za samostalan rad te im omogućiti prvo zapošljavanje/odrađivanje pripravničkog staža uz sklapanje ugovora o radu.

Cilj ove mjere je osigurati stjecanje radnog iskustva kroz primjenu ugovora o radu, te samim time osigurati osobama sva prava i prednosti koje nosi ugovor o radu u odnosu na druge oblike rada. Od ostalih mjera u 2020. godini, provode se i mjere potpora za zapošljavanje, potpora za usavršavanje, potpora za samozapošljavanje, obrazovanje nezaposlenih i zaposlenih, osposobljavanje na radnom mjestu, javni rad, potpore za očuvanje radnih mjesta, te mjera pod nazivom „stalni sezonac“.

Tijekom 2020. godine došlo je do značajnih općih strukturalnih promjena uvjetovanih epidemijom koronavirusa koji je uzrokovao velike poremećaje u gospodarstvu, te samim time i na tržištu rada. Sukladno trenutnom stanju, Hrvatski zavod za zapošljavanje sve svoje aktivnosti usmjerio je na očuvanje radnih mjesta u najugroženijim sektorima/djelatnostima te je uvedena nova mjera pod nazivom „Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim koronavirusom (COVID-19)“ kako bi se spasila radna mjesta i donekle zadržala postojeća razina zaposlenosti.

U pogledu korisnika mjere za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim koronavirusom (COVID-19) na području općine Podstrana zaključno sa danom 04. ožujka 2021. godine 293 poslodavca s područja općine Podstrana koristilo je potporu za očuvanje radnih mjesta za ukupno 1.414 zaposlenika. U promatranom razdoblju HZZ je ukupno isplatio 26.150.249,00 Kn financijske potpore za očuvanje radnih mjesta na području općine Podstrana.

Mjere aktivnog zapošljavanja planirane su i za 2021. godinu i to mjere zapošljavanja, usavršavanja, samozapošljavanja (uključujući potpore i za samozapošljavanje i potpore za proširenje poslovanja), obrazovanja i osposobljavanja (obrazovanje nezaposlenih osoba i drugih tražitelja zaposlenja; osposobljavanje na radnom mjestu i ustanovama za obrazovanje odraslih; obrazovanje za temeljne vještine osobnog i profesionalnog razvoja), zapošljavanja u programima javnih radova (otklanjanje posljedica katastrofe uzrokovane potresom na područjima Sisačko moslavačke županije), mjere potpore za očuvanje radnih mjesta (u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva; skraćivanje radnog vremena), te mjera za stalne sezone.

Općina Podstrana u suradnji sa HZZ-om kroz različite programe i projekte također u okviru svog djelovanja nastoji direktno doprinijeti smanjenju nezaposlenosti na području općine, te jačanju konkurentnosti nezaposlenih osoba na tržištu rada. Jedan od navedenih programa su i javni radovi u okviru kojih Općina Podstrana proteklih nekoliko godina na godišnjoj razini zapošljavala 12 djelatnika koji su bili angažirani na poslovima održavanja javnih površina, zelenila, plaža, groblja i nerazvrstanih cesta, te provedbe Programa preventivnih mjera zaštite od požara i bujičnih poplava.

Jedan od vrlo značajnih programa za Općinu Podstrana svakako je i Program zapošljavanja žena – ZAŽELI koji je financiran iz Europskog socijalnog fonda kroz Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. godine“, a čiji je glavni cilj omogućiti pristup zapošljavanju i tržištu rada ženama, pripadnicama ranjivih skupina s naglaskom na teško dostupna, ruralna područja i otoke.

U okviru prvog otvorenog javnog poziva 2018. godine Općina Podstrana u suradnji sa udrugom osoba sa invaliditetom „Agape“ iz Omiša, Općinom Dugi Rat i Općinom Šestanovac prijavila je projekt pod nazivom „ZAŽELI – OSNAŽI SEBE I DRUGE“ ukupne vrijednosti 6.003.744,45 Kn, te je nadležno Ministarstvo rada i mirovinskog sustava kao upravljačko tijelo donijelo odluku o financiranju navedenog projekta u 100% iznosu. Obvezni partneri u projektu bili su CZSS Split, CZSS Omiš i HZZ Split.

U okviru navedenog projekta, zaposleno je 15 nezaposlenih žena s područja općine Podstrana, koje su tijekom provedbe projekta skrbile o 60 korisnika – starijih, nemoćnih i invalidnih osoba s područja općine. Osim zapošljavanja, kroz projekt je osigurano pohađanje različitih programa obrazovanja s ciljem stjecanja novih znanja i vještina, te poboljšanja konkurentnosti ciljanih skupina žena na tržištu rada.

Nastavak navedenog projekta pod nazivom „Zaželimo zajedno“ također je prijavljen na javni poziv „Zaželi – program zapošljavanja žena – faza II“ ukupne vrijednosti 1.334.700,00 Kn u okviru kojega je planirano zapošljavanje 15 nezaposlenih žena koje će skrbiti o 90 korisnika s područja općine Podstrana.

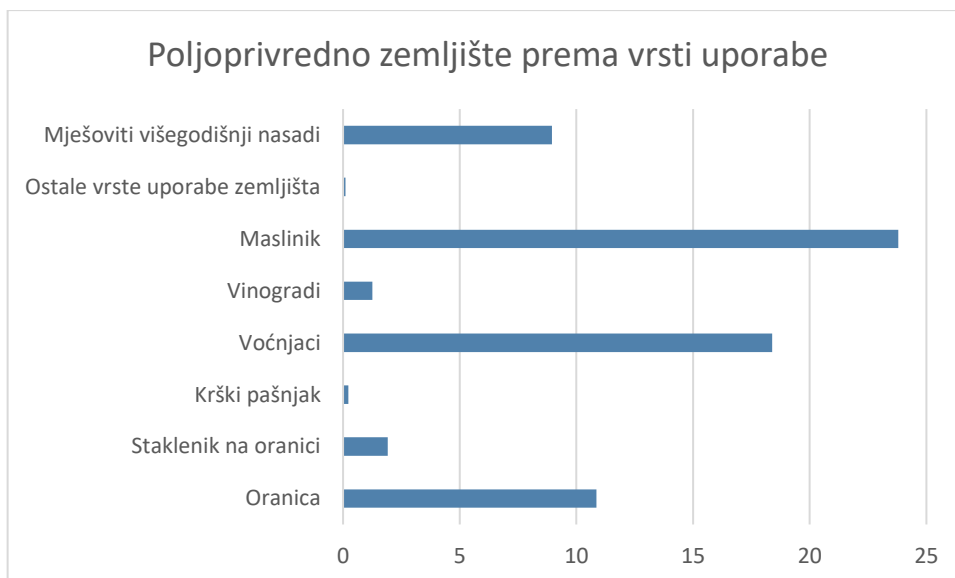
6. POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO

Prostorno gledajući, područje općine Podstrana obuhvaća površinu od ukupno 1.158 ha. Prema podacima PPUO Podstrana poljoprivredno zemljište na području općine obuhvaća tek 80,49 ha ili 6,95% površine. Provedenim vrednovanjem poljoprivrednog zemljišta na području općine, poljoprivredno tlo je definirano kao prostor isključivo osnovne namjene u kategoriji ostala obradiva tla (P3). Šumske površine obuhvaćaju 66,66 ha ili 5,76% ukupne površine od kojih su sve zaštitne šume, dok ostale poljoprivredne i šumske površine obuhvaćaju 571,27 ha ili 49,33% ukupne površine općine. Iako ukupno raspoloživo poljoprivredno zemljište u ukupnoj površini općine ne čini značajan udio, poljoprivreda je oduvijek bila tradicionalna djelatnost prisutna na ovom području.

U pogledu uporabe poljoprivrednog zemljišta, od 2011. godine u Republici Hrvatskoj započela je primjena identifikacije zemljišnih parcela, odnosno evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta putem tzv. ARKOD sustava. ARKOD je nadogradnja Upisnika poljoprivrednih gospodarstava, koji je temeljna evidencija koju Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju koristi za dodjelu potpora. ARKOD sustav sastavni je dio Integriranog administrativnog i kontrolnog sustava (IAKS) kojim zemlje članice Europske Unije dodjeljuju, prate i kontroliraju izravna plaćanja poljoprivrednicima. Upravo iz navedenih razloga, u analizi poljoprivrednog sektora korišteni su službeni podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, te podaci iz ARKOD sustava.

Prema službenim podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na dan 31.12.2020. na području općine Podstrana evidentirano je ukupno 509 ARKOD parcela, koje obuhvaćaju površinu od ukupno 65,53 hektara.

Prema vrsti uporabe poljoprivrednog zemljišta, kako je prikazano u grafikonu koji slijedi, na području općine najzastupljenije su maslinici. Slijede površine pod voćnjacima, te oranice i mješoviti višegodišnji nasadi.

Grafikon 12: Korišteno poljoprivredno zemljište prema vrsti uporabe na području općine Podstrana

Prema podacima iz Upisnika poljoprivrednika na dan 31.12.2020. na području općine Podstrana evidentirano je ukupno 214 poljoprivrednih subjekata od kojih je registrirano 200 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, 7 samoopskrbnih poljoprivrednih gospodarstava, 5 poljoprivrednih trgovačkih društava, 1 poljoprivredni obrt, te 1 poljoprivredna zadruga.

U pogledu dobne strukture nositelja poljoprivrednih subjekata, na području općine je tek 16 nositelja mlađih od 41 godine starosti života, 7 poljoprivrednih subjekata je u starosnoj skupini 41-45 godina, 20 subjekata je u dobnoj skupini 46-50 godina, 26 nositelja je u dobnoj skupini 51-55 godina, 29 nositelja je u dobnoj skupini 56-60 godina, 23 u dobnoj skupini 61-64 godine, dok je čak 93 nositelja poljoprivrednih subjekata starije od 65 godina. Navedeno ukazuje na vrlo nepovoljnu dobnu strukturu poljoprivrednika, te nisku zastupljenost mladih osoba u poljoprivrednim djelatnostima.

Promatrajući završnu formalnu razinu obrazovanja, zabrinjavajući su podaci iz kojih je vidljivo da od ukupno 214 poljoprivrednih subjekata na području općine, tek 18 nositelja ima završeno visokoškolsko obrazovanje.

Voćarstvo je tradicionalno prevladavajuća poljoprivredna djelatnosti na području općine Podstrana. Od voćnih sorti najzastupljenije su breskva i nektarina, po kojima je Podstrana nadaleko poznata. Zemljišta na kojima se uzgajaju breskva i nektarina su dobre bonitetne klase i hranidbene vrijednosti.

U uzgoju su zastupljene sorte različitog dozrijevanja, od najranijih do kasnih, a kao podloga najčešće se koristi vinogradarska breskva, gorki bajam i križanac između bajama i breskve.

U Podstrani se nalazi gotovo 20% svih rodni stabala u Županiji, što govori o značaju ove kulture koja je i zaštitni simbol općine Podstrana. Od drugih voćnih vrsta, značajno mjesto u poljoprivrednoj proizvodnji mogle bi imati tradicionalne i prepoznatljive voćne vrste, poput smokava, bajama i višnje maraske čiji uzgoj i odgovara ovom podneblju. Vinogradarstvo kao tradicionalna poljoprivredna djelatnost na području općine, sve više se napušta i to ponajprije zbog malih posjeda i velikog udjela ljudskog rada.

Općenito gledajući, poljoprivredni sektor na području općine karakterizira usitnjenost poljoprivrednog zemljišta, koje onemogućuje intenzivnu i ekonomski racionalnu proizvodnju. Vlasništvo nad poljoprivrednim zemljištem je gotovo u potpunosti privatno, tako da u strukturi gospodarskih subjekata prevladavaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Ipak, poljoprivreda nije isključiv izvor njihova prihoda, pa se određeni dio bavi i turizmom, a dio i preradom poljoprivrednih proizvoda. Neke od ograničavajućih čimbenika razvoja poljoprivrede svakako čine i konfiguracija zemljišta, te dostupnost vodnih resursa. Padaline su neravnomjerno raspoređene tijekom godine, što bitno utječe na urod brojnih kultura, a navodnjavanih površina gotovo da i nema.

U tehnološkom pogledu, poljoprivredna je proizvodnja uglavnom tradicionalnog tipa i malih razmjera, te nespecializirana. Dodatni problemi se javljaju u području otkupa i plasmana poljoprivrednih proizvoda, koji gotovo da i ne postoji u organiziranom obliku.

Uz poljoprivredno, na području općine evidentirano je i šumsko zemljište koje obuhvaća površinu od 66,66 ha. Na šumskom zemljištu dominiraju bjelogorične vrste drveća (hrast-crnika, jasen, grab i dr.) većinom srednje visine koje se može svrstati u visoko raslinje, ali i u formi šikare. Četinjače su također prisutne u formi borove šume (crni bor) ili makije (smrič). Iako šume i šumsko zemljište čine tek 5,76% ukupne površine općine, očuvanje istih jedno je od prioritarnih smjernica razvoja područja općine s obzirom na krajobraznu vrijednost. Problematika koju je potrebno istaknuti s ovoga aspekta, svakako je ugroženost šuma od požara s obzirom na klimu, prostorni razvoj, ali i druge čimbenike.

Od cjelokupnog područja općine posebno je ugrožena zona hotela Le Meridien Lav i okolne šume, te ostaci šume i zapuštene poljoprivredne površine na obroncima Peruna. U tom smislu od velikog su značaja protupožarni putovi koji u naravi predstavljaju šumske staze, a koji se se područjem općine protežu u duljini cca 7 km. Postojeći putovi su izvedeni uglavnom u makadamu i kao zemljani, dok je manji udio izveden kao betonski kolnik. Glavne karakteristike protupožarnih putova na području općine odnose se na velike uzdužne nagibe, nedovoljne širine, oštre krivine, te neriješenu oborinsku odvodnju.

7. RIBARSTVO

Prema nomenklaturi gospodarskih djelatnosti, ribarstvo obuhvaća ribolov, uzgoj i preradu ribe. Morsko ribarstvo uvelike je definirano karakteristikama mora u kojem postoji veliki broj različitih gospodarski važnih vrsta morskih organizama, pa se shodno tome razvio i velik broj različitih ribolovnih alata prilagođenih njihovom ribolovu. Nadalje, to je s jedne strane usko povezano i s razmjerno velikim brojem manjih, višenamjenskih plovila za lov uglavnom u priobalnom području, dok je s druge strane nedovoljno razvijena flota (uglavnom starih) plovila za obavljanje ribolova na otvorenom moru. Sa socio-ekonomskog gledišta, ribolov se prema sudionicima, odnosno razlogom njihovog bavljenja ovom aktivnošću, može podijeliti na 2 osnovne kategorije, i to gospodarski ribolov koji za cilj ima stjecanje profita i negospodarski (športsko-rekreacijski) ribolov.

Ribolovno more RH podijeljeno je na jedanaest (11) ribolovnih zona sa trideset i sedam (37) ribolovnih podzona. Od jedanaest (11) ribolovnih zona u unutarnjem ribolovnom moru RH nalazi se dio zone A te zone E, F i G, a u vanjskom ribolovnom moru RH dio zone A te zone B, C, D, H, I, J i K.

Sukladno Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske (NN 5/11), područje akvatorija općine Podstrana pripada ribolovnoj podzoni G2, a omeđena je granicom koja polazi od točke Rt od križa (kopno) i proteže se prema istoku obalom kopna do rta južno od mjesta Vranjice.

Nastavlja se prema jugu ravnom crtom do rta Okruk (otok Čiovo), te južnom obalom otoka Čiova do rta Čiova. Dalje se granica proteže prema sjeveru ravnom crtom do rta Marjan (kopno) i nastavlja se prema istoku obalom kopna do ušća rijeke Žrnovnice (obuhvaćajući rijeku Žrnovnicu 100 m uzvodno od mosta na ušću rijeke).

Zatim se granica nastavlja prema jugoistoku obalom kopna do ušća rijeke Cetine (uključujući i dio rijeke do crte koja spaja predjel Planovo sa predjelom Priko pravcem staroga porušenog mosta preko rijeke), i nastavlja obalom kopna jugoistočno do rta Svitna.

Od te točke, granica ide ravnom crtom do rta Lašćatna (otok Brač), te se proteže prema zapadu sjevernom i zapadnom obalom otoka Brača do rta Ražanj. Zatim se ravnom crtom spaja s rtom Livka (otok Šolta) i nastavlja se prema sjeverozapadu sjevernom obalom otoka Šolte do rta Obinuški bok.

Od te točke, granica ribolovne podzone G2 nastavlja se ravnom crtom do jugoistočnog rta uvale Solinska (otok Drvenik veli), te se proteže prema sjeveru istočnom i sjevernom obalom otoka Drvenika velog do rta Širan, a zatim se ravnom crtom spaja s početnom točkom Rt od križa (kopno).

Morski ribolov ne čini značajan udio u ukupnoj gospodarkoj slici općine Podstrana. Glavne karakteristike sektora morskog ribolova na području općine Podstrana identične su stanju u sektoru na cjelokupnoj obali koje prije svega karakterizira loše stanje ribarske flote tj. plovila koja su zastarjela i koja onemogućavaju ribarenje u vanjskom moru.

Najveći broj malih brodica zadržava se u priobalnom pojasu i kanalskom području gdje je dopušten ribolov, dok veći brodovi mahom ribare u vanjskom ribolovnom moru, ali zbog njihove starosti i malih dimenzija veći je dio flote orijentiran na priobalno i kanalsko područje. Pritom su pridnene zajednice kanalskih područja i najviše ugrožene jer je tu i najveći broj koćarskih plovila i alata. Prebacivanje ribolovne djelatnosti iz plitkih voda kanalskih područja u dublje i otvorene vode vanjskoga ribolovnog mora zahtijeva modernizaciju flote radi izlaska na otvoreno more (sigurnost, osnovni higijenski i zdravstveni uvjeti, skladištenje i kondicioniranje lovine).

Stoga je prijeko potrebna modernizacija plovila koja će unaprijediti kvalitetu ribolova, povećati konkurentnost ribara, a ribolov s unutrašnjega preusmjeriti na vanjsko more. U pogledu prerade ribe, stanje nije zadovoljavajuće s obzirom da se u Republici Hrvatskoj preradom bavi relativno mali broj prerađivača, osobito kada je riječ o pridnenim vrstama ribe, jer se najveći dio ukupnog ulova plasira na tržište u neobrađenom svježem stanju. Mala plava riba osnovna je sirovina tradicionalnoj prerađivačkoj industriji koja se nekoć temeljila prvenstveno na konzerviranju, a koje posljednjih godina bilježi pad. Na području općine Podstrana niti nema registriranih prerađivača ribe.

Osim gospodarskog, na području općine Podstrana primjenjuje se i športsko rekreacijski ribolov. U području športsko rekreacijskog ribolova, obalno područje Jadranskog mora dijeli se na 5 glavnih ribolovnih zona od kojih se svaka dalje dijeli prema svojim specifičnostima

Područje općine Podstrana pripada ribolovnoj zoni Južna Dalmacija i to splitskom području. Ribolovna zona Splitskog područja, proteže se od Rogoznice do uvale Vrulja koja se nalazi sjeverno od Brela predstavlja područje na kojem se odvija ribolov velikog intenziteta.

Najprikladnija lovišta ribe, puna brakova, hridi i grebena nalaze se s pučinske strane Velog i Malog Drvenika i Šolte. Ovdje se omecem, povrazom love ugori, lubin, komarča i škrpina, parangalom iglica i oslić, te panulom tune, zubaci i polande.

Obalni dio ovog područja obiluje ušćima rijeka od kojih su najznačajnije Žrnovnica i Cetina, čije zaslađene vode privlače ciple, brancine i orade, te na širem području jegulje, cipli, ovčice i jegulje. Posebno je vrijedan lokalitet uvala Vrulja na čijem području se radi podmorskih izvora slatke vode zadržavaju velike količine zubaca i brancina.

Analizom prethodnih pokazatelja razvidno je da je morski ribolov na području općine primarno zastupljen kroz športsko rekreacijski ribolov, dok gospodarski ribolov nije značajnije zastupljen, što i odgovara gospodarskim odrednicima općine koje su primarno usmjerene ka razvoju turističkih i srodno povezanih djelatnosti.

8. TURIZAM

Turistička mjesta u Republici Hrvatskoj razvrstavaju se u četiri turistička razreda koje se provodi na temelju službenih podataka Državnog zavoda za statistiku prema propisanim kvantitativnim i kvalitativnim kriterijima. Sukladno Pravilniku o proglašavanju turističkih općina i gradova i o razvrstavanju naselja u turističke razrede (NN 122/09, 9/10- isp., 61/10, 82/10, 36/11, 89/11, 146/11, 141/12, 144/12, 38/13, 153/13, 126/15, 15/16-isp., 54/16, 113/16, 26/17, 61/17, 72/17 i 78/17)) područje općine Podstrana razvrstano je u turistički razred „A“.

8.1. Turističko tržište i trendovi

Turizam kao gospodarska grana u relativno kratkom vremenskom razdoblju od II. svjetskog rata do danas postaje svojevrsni fenomen zbog procesa globalizacije koja je postala nužnost u suvremenom gospodarskom razvoju, pa su tako globalizacijski procesi sve više prisutni i na turističkom tržištu.

S porastom turističkih kretanja koja sve više poprimaju globalna obilježja, pojavljuju se sve intenzivnije koncentracije subjekata koji sudjeluju na tržištu kako bi se moglo odgovoriti rastućim zahtjevima turističke potražnje. Jedna od glavnih karakteristika današnjeg suvremenog turizma je masovnost konzumerističkog tipa koja je protekla dva desetljeća itekako vidljiva i u Republici Hrvatskoj. No, 2020. godina donijela je strukturalne promjene na turističkom tržištu kako u globalnim okvirima, tako i na svim razinama u Republici Hrvatskoj.

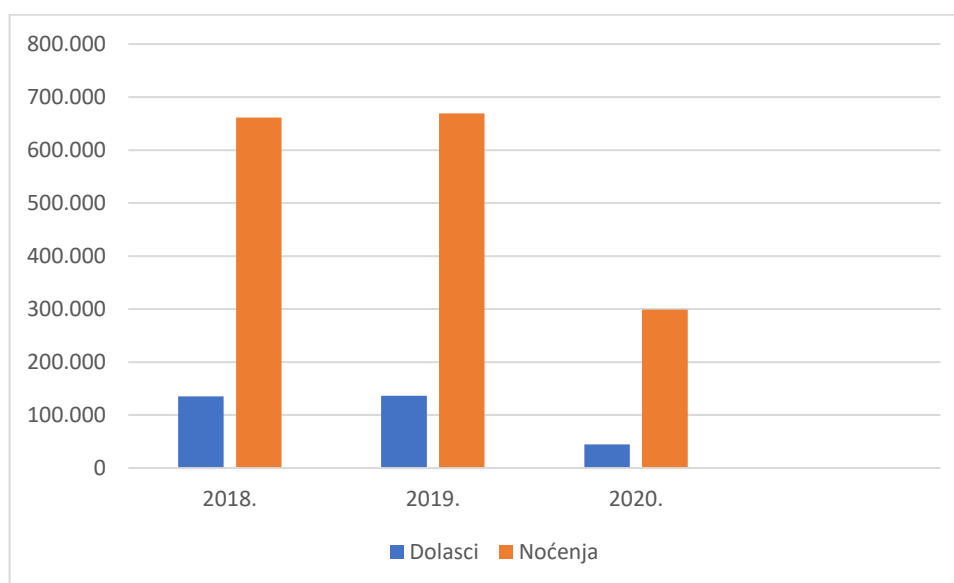
Iako se tijekom proteklih nekoliko desetljeća intenzivnog globalnog rasta, turizam nerijetko suočavao s različitim tipovima kriza, globalna pandemija uzrokovana virusom Covid-19 nedvojbeno je jedna od najtežih kriza koja je gotovo „bacila na koljena“ turistički sektor. Pokazatelji za Republiku Hrvatsku govore o rasponu od 30 do 75 postotnom padu turističke potrošnje, što će imati nesagledive posljedice na opće gospodarsko stanje u državi s obzirom da prihodi od turizma čine gotovo 20% BDP-a Hrvatske.

Iako prijašnja iskustva ukazuju da se turizam u pravilu brzo oporavlja nakon prestanka ugroze, nedvojbeno je da je pandemija na globalnoj razini, pa tako i u Republici Hrvatskoj značajno utjecala na naš sustav vrijednosti, stavove i stilove života, te time uzrokovala brojne promjene i obrasce ponašanja i kao turista i kao domaćina. Svakako se može ustvrditi da će iskustva s pandemijom mijenjati turizam kakav poznajemo, te da postojeći model agresivnog masovnog turizma nije više dugoročno održiv.

Biti će potrebno obratiti daleko više pozornosti na odnos prema prostoru tj. prihvatljivu gustoću sadržaja i ljudi koji konzumiraju određeni prostor u isto vrijeme, višu kvalitetu zdravstvene sigurnosti destinacije kao i razvijati okolišno osjetljivu praksu turističkih destinacija. Turizam nakon pandemije uzrokovane korona virusom biti će drugačiji, a upravo općina Podstrana u navedenim okolnostima prepoznaju priliku za zaokret u turističkom razvoju na području općine.

8.2. Turistička posjećenost i smještajni kapaciteti

Prema podacima iz sustava e-Visitor na području općine Podstrana u 2020. godini ostvareno je 44.596 turističkih dolazaka, dok je ostvarenih noćenja na području općine 298.984. Uspoređujući podatke iz 2019. i 2018. godine koji su vidljivi u grafikonu koji slijedi, evidentan je porast broja i turističkih dolazaka i noćenja s iznimkom protekle 2020. godine kada je došlo do ogromnih poremećaja na globalnom turističkom tržištu uzrokovanih pandemijom korona virusa.

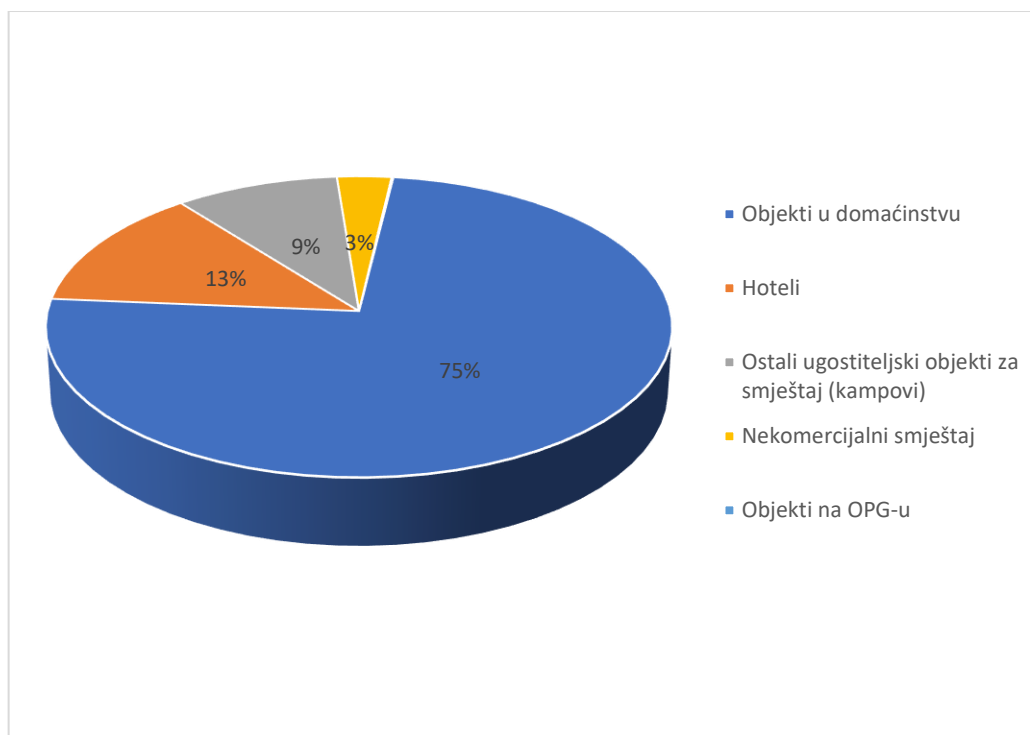

Grafikon 13: Turistički dolasci i noćenja na području općine Podstrana

Od ukupnog broja turističkih dolazaka na području općine u 2020. godini, udio stranih turista iznosi 84,25% koji su ostvarili 89,89% ukupnih noćenja na području općine, dok udio domaćih turista iznosi tek 15,75%. Prema vrsti organizacije dolaska, 38.914 turističkih dolazaka ostvareno je po individualnoj osnovi, dok je tek 5.682 turističkih dolazaka ostvareno preko turističkih agencija.

Promatrajući strukturu ostvarenih dolazaka i noćenja u 2020. godini prema vrsti smještaja tj. objekata analizirajući podatke iz sustava e-Visitor, razvidno da je najveći broj dolazaka i noćenja ostvaren u objektima u domaćinstvu (28.179 dolazaka, 222.368), nakon čega slijede hoteli (10.854 dolazaka i 39.027 ostvarenih noćenja), dok je najmanje dolazaka (44) i noćenja (284) ostvareno u objektima na OPG-u (seljačko domaćinstvo).

Prosječno trajanje boravka turista na području općine u 2020. godini iznosilo je 6,7 dana.

Grafikon 14: Ostvarenja noćenja prema vrsti smještaja u 2020. na području općine

Promatrajući strukturu smještajnih kapaciteta prema vrstama i kategorizaciji, na području općine Podstrana posluje 1.318 objekata koji raspolažu sa ukupno 3.322 smještajnom jedinicom, te sa 9.115 kreveta i 714 dodatnih kreveta.

Tablica 7: Struktura smještajnih objekata na području općine Podstrana

Objekt	Broj objekata	Broj smještajnih jedinica	Broj kreveta	Broj dodatnih kreveta
Hotel	6	531	1.075	0
Pansion	1	15	34	0
Kuća stanovnika općine/grada	214	235	815	76
Kuća za odmor (vikendica)	23	29	126	25
Stan stanovnika općine/grada	19	21	65	9
Stan za odmor (vikendica)	17	18	76	20
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1	2	6	0
Objekti u domaćinstvu	956	2.130	5.995	491
Apartman	45	155	473	89
Hostel	1	6	44	0
Kuća za odmor	6	25	60	4
Soba za iznajmljivanje	17	99	205	0
Studio apartman	12	56	141	0
UKUPNO	1.318	3.322	9.115	714

Izvor podataka: TZ Općine Podstrana, travanj 2021.

8.3. Turistička infrastruktura i suprastruktura

Turizam kao jedna od najvažnijih prostornih pojava i gospodarskih grana, bez infrastrukture ne bi mogao postojati, a uz istu, važno je i da turistička destinacija bude atraktivna i kao takva privlačna turistima. Infrastrukturu predstavljaju svi izgrađeni objekti i sustavi tehničke prirode, a najuobičajeniju infrastrukturu čine prometnice, sustav vodoopskrbe i odvodnje, komunikacijska mreža, elektroopskrbna mreža i dr.

Jedan od najznačajnijih projekata prometne infrastrukture koji je Općina Podstrana realizirala svakako je projekt izgradnje morsko riječne šetnice i biciklističke staze „Podstrana walk&bike“. Ukupna vrijednost projekta iznosi više od 10 mil. kuna od čega sufinanciranje EU iznosi 8.506.357,49 Kn i to iz Kohezijskog fonda. Projekt se realizira na zapadnom dijelu Općine Podstrana, a obuhvaća izgradnju nove biciklističke staze i šetnice dužine 1.610 m na morskoj obali i opremanje pješačke i biciklističke staze uz lijevu obalu rijeke Žrnovnice, te biciklističke staze u dužini 363 m od ušća rijeke Žrnovnice do sportske lučice Strožanac.

Dionica predmetnog zahvata povezuje nekoliko naselja unutar Općine Podstrana te Podstranu sa gradom Splitom što pridonosi razvoju i unaprjeđenju prometnih sustava prihvatljivih za okoliš, te objedinjuje održivost, dostupnost i socijalnu uključenost kroz podizanje razine kvalitete prometnih usluga i usklađivanje prometnih potreba.

Predmetni zahvat je dio sveukupne cikloturističke rute na području općine Podstrana:

- Ruta 1 “Perun” dužine 16 km s podlogom od makadama i asfalta (Strožanac -Perun-Strožanac),
- Ruta 2 “Zmijski kamen” dužine 19km s podlogom od makadama, asfalta i šljunka (Strožanac-Mutogras-Perun-Strožanac),
- Ruta 3 “Gornja Podstrana” dužine 12 km s podlogom od makadama i asfalta (Strožanac- Sv. Martin – Gornja Podstrana -Strožanac) i
- Ruta 4 “Poljički krug” dužine 41km u potpunosti je asfaltirana cesta (Strožanac-Perun-Srinjine-Tugare-Naklice-Gata-Strožanac).

Cijela mreža biciklističkih staza i biciklističkih ruta kroz Općinu Podstrana je ucrtana u Euro Velo 8 – Mediterranean Route. EuroVelo 8 ruta nastoji povezati cijelu regiju Mediterana, počevši od Cadiza na zapadu do Cipra na istoku s ciljem uspostave kvalitetne cikloturističke rute slijedeći načela održivog prometa i turizma.

S druge strane, turistička suprastruktura obuhvaća sve sadržaje koje čine određenu destinaciju privlačnu. To su: ugostiteljski objekti, zabavni objekti, sportsko rekreativni sadržaji i slično. Suprastruktura u turizmu oslanja se na infrastrukturu, a predstavlja sredstva koja su izgrađena upravo za potrebe turizma.

Primarna svrha suprastrukture jeste prihvat i zadovoljenje potreba i želja turista, a pritom se misli na smještajne objekte, restorane, tematske parkove, zabavne objekte, šetnice, staze, izletišta, igrališta, klizališta i brojne druge sadržaje. Navedeno ukazuje na vrlo veliki značaj turističke suprastrukture za razvoj turizma, posebice u destinacijama i na lokacijama koje se nalaze izvan uobičajenih svakodnevnih životnih aktivnosti.

Turistička suprastruktura može produljiti trajanje sezone, jer se razvijaju različiti oblici turizma, koji mogu biti dostupni tijekom cijele godine, a može i potaknuti razvoj nedovoljno razvijenih krajeva, napose kada je riječ o seoskom, ruralnom i planinskom turizmu.

Od turističke suprastrukture na području općine Podstrana izgrađeno je i uređeno nekoliko tematskih staza koje su pogodne za biciklizam, planinarenje i šetnje čiji opis je dan u nastavku teksta.

Šetnica uz rijeku Žrnovnicu

Navedena šetnica započinje na ušću rijeke Žrnovnice, a završava na izletištu „Antoničin mlin“ u Žrnovnici. Ukupna duljina šetnice iznosi 4 km, od kojih se 2 km proteže područjem općine Podstrana.

Makadamski put Kamenolom Perun – Gornja Podstrana

Započinje kod mosta na Korešnici, prolazi kamenolomom Perun – budućim muzejsko-prezentacijskim centrom, penje se prema Gornjoj Podstrani, te nastavlja u smjeru Starog sela – Jesenice. Ukupna duljina staze zajedno s odvojkom za Strožanac iznosi cca 9 km, a staza je pogodna za pješaćenje i biciklizam.

Planinarska staza Strožanac – Sv. Jure na Perunskom

Započinje kod ureda TZ općine Podstrana, prolazi uz crkvu Gospe u Siti, vile rustike Polača te nastavlja prema hrastovini pod Perunom. Penje se strmim usponom do Sv. Jure na vrhu Perunsko smještenom na 441 m nadmorske visine. Ukupna duljina planinarske staze iznosi 2,5 km.

Planinarska staza Sv. Jure na Perunskom – Sv. Jure na Vršini

Ukupne duljine cca 4 km, ova planinarska staze najvećim dijelom proteže se vršnim grebenom brda Perun i vrlo je ugodna za hodanje.

Planinarska staza Gornja Podstrana – Sv. Jure na Vršini – Pišćenica – Gornja Podstrana

Ukupne duljine cca 3 km, predmetna planinarska staza kružnog je oblika koja ima novoosmišljeni Križni put, prapovijesnu obrednu gomilu i eko-etno selo.

Planinarska staza Mutogras – Mura – Gornja Postrana

Ukupne duljine 2,5 km ova planinarska staza započinje na magistrali u Mutograsu, odakle strmi uspon vodi do izvora Mure, te odatle u Gornju Podstranu. Staza je u suprotnom smjeru pogodna za ekstremnu biciklističku disciplinu *down hill*.

Staza za penjalište Perun

Počinje u hrastovini pod vrhom Veliki Perun, proteže se ispod novog penjališta, izbija na Vratanca te se spaja s planinarskom stazom Sv. Jure na Perunskom – Sv. Jure na Vršini. Ukupna duljina staze iznosi cca 1 km.

S obzirom na potencijale i mogućnosti razvoja selektivnih oblika turizma u zaleđu, Općina Podstrana u suradnji s Turističkom zajednicom planira daljnje unapređenje turističkih sadržaja kroz izgradnju novih tematskih/planinarskih staza i to:

Makadamski put Grljevac – Kaline – Sv. Fabijan – Gornja Podstrana

Počinje na autobusnoj stanici u Grljevcu, vodi Ulicama kralja Zvonimira, Bartola Kašića i Duge njive te se u Kalinama kao makadamski put uspinje prema Sv. Fabijanu i Gornjoj Podstrani. Pogodna je za pješaćenje i brdski biciklizam. Ima visoku krajobraznu vrijednost (maslinici, voćnjaci, suhozidi).

Pješaćka staza Petrićevo igralište – groblje – Babina stina – Gornja Podstrana

Počinje na magistrali i nastavlja Ulicom Mile Gojsalića prema groblju, te Težačkom ulicom, u smjeru istoka, prema Babinoj stini. Odatle se uspinje, dijelom makadamom, dijelom planinskom stazom, prema Gornjoj Podstrani. Stazu presijeca postojeći *Put maslinika* koji je pogodan i za vožnju biciklom.

Planinarska staza Sv. Martin – Brdo – Gornja Podstrana

Počinje kod crkve sv. Martina, vodi obalom (ili magistralom) 250 m u smjeru zapada, te nastavlja Kaštelančićevom ulicom do njezina kraja. Potom prolazi uz peradarnik i nastavlja se kao planinarski put preko područja Brdo. Nakon 800 m ugodnog pješaćenja spaja se s prethodno opisanom stazom (br. 2). Stazu je u cijelosti potrebno obilježiti planinarskim oznakama.

Planinarska staza Sv. Jure na Vršini – Vilanjski grad

Polazi kod crkve sv. Jure u smjeru istoka, prema Srinjinama (300 m), nakon čega skreće desno na uzvišicu i prapovijesnu gomilu Vilanjski grad. Stazu je potrebno trasirati i u cijelosti obilježiti planinarskim oznakama. Ne planira se nikakvo odmorište niti vidikovac na lokalitetu.

S obzirom na planirano jačanje turističke ponude i sadržaja u zaleđu kroz selektivne oblike turizma, potrebna su dodatna ulaganja u navedene tematske staze i to prije svega u obilježavanje istih, tj. postavljanje putokaza i *info* tabli, ali i izgradnju i postavljanje odmorišta i vidikovaca za korisnike.

Osim prethodno navedene turističke infrastrukture u vidu postojećih i planiranih pješačkih, biciklističkih i planinarskih staza, na području naselja Strožanac u uporabi je i penjalište Perun, smješteno u okviru istoimenog brda koje se sastoji od sljedećih smjerova smještenih na visini 16 – 28 metara: Drača, Lovačke priče, Krnje, Vrisak, Projekt, Perun *uprising*, Grom, *Cross-hit*, Kontroverza, Vilinjski Grad, Tiger, Božanski boj, Sveti Jure i zmaj, Sova, Lampeduza, Šapla mapla, Perun, Kiara, Za Maria, Prije Vice, Praska, Podstranski, Mašklin.

Na području općine Podstrana, još 1975. godine izgrađena je sportska luka „Strožanac“. Iako u lučicu godinama nisu vršena ulaganja, proteklih nekoliko godina učinjeni su znatni pomaci, te danas lučica predstavlja modernu marinu s 330 vezova koja raspolaže i s 10-tonskom dizalicom. Lučicom upravlja sportsko društvo koje pruža usluge priveza brodica kao i usluge dizalice (vađenje i spuštanje brodice), te usluge suhog veza svojim članovima. Zbog svoje lokacije kojom je zaštićena od svih vjetrova, te činjenice da se iz lučice za manje od pola sata može doći do prvih otoka, sportska lučica „Strožanac“ vrlo je značajna za razvoj turizma, s obzirom da je budućim planovima predviđen daljnji razvoj lučice kojim bi se omogućilo pružanje usluga i domaćim, te stranim turistima.

Osim usluga priveza brodica, te suhog veza, sportsko društvo koje upravlja lučicom svake godine organizira natjecanja u udičarenju, podvodnom ribolovu i lignjarenju, te se održavaju i brojni drugi sadržaji (ronilački tečajevi, tečajevi za voditelje brodica, kulturni i sportski sadržaji).

Osim sportske lučice „Strožanac“, na području Općine izgrađena je i marina „Lav“ koja čini sastavni dio bogate ponude luksuznog kompleksa „Le Meridien Lav“ hotela. Marina „Lav“ je sigurna luka za 75 priveznih mjesta u moru za motorne jahte dužine 8 – 30 metara. Svi vezovi imaju priključak na vodu i struju 16 –125 Ah. Tijekom ljetnog razdoblja moguće je korištenje vanjskog veza i za jahte preko 40 metara.

Jedan od modela kojima općina Podstrana nastoji smanjiti negativne utjecaje turizma na području Općine kao izrazito turističke destinacije jest primjena tehnika za smanjenje sezonalnosti u turizmu, a posebno racionalnijeg korištenja prostora i upravljanje u prostoru za vrijeme vršne turističke sezone kada je pritisak na infrastrukturu i eksploataciju turističkih proizvoda i atrakcija najveći.

U kontekstu prethodno navedenog Općina Podstrana prostorno planskom dokumentacijom predvidjela je ugostiteljsko – turističku zonu Mutogras koja se nalazi na lokaciji nekadašnjeg kampa u Mutograsu. Zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, Općina Podstrana u postupku je realizacije prijenosa prava vlasništva, što će omogućiti daljnje planiranje i razvoj zone. Zona obuhvaća površinu od 0,46 ha, a namjena zone je sportsko-rekreacijska u kojoj je planirana izgradnja sportsko-rekreacijskih igrališta s pratećim i pomoćnim građevinama (sanitarije, tuševi, garderobe, skladišta rekvizita, ugostiteljski sadržaji i sl.).

▪ **Ugostiteljsko-turistička zona u okviru hotelskog kompleksa „Le Meridien Lav“**

Navedena ugostiteljsko-turistička zona sastoji se od hotelskog centra „Le Meridien Lav“ i apartmanskog naselja „Lavica“, te predstavlja okosnicu turističke ponude na području općine Podstrana.

Kako bi se potaknuo održivi razvoj turizma na području općine Podstrana, potrebno je racionalno korištenje i organizacija, upravljanje i zaštita prostora kao posebno značajnog i ograničenog resursa.

S obzirom da područje općine Podstrana raspolaže iznimnim prirodnim i kulturnim resursima, djelomično izgrađenom infrastrukturom potrebnom za razvoj turizma, kvalitetnom eno-gastronomskom ponudom, potrebno je iskoristiti sve dostupne potencijale i resurse koji predstavljaju osnovnu pretpostavku za kreiranje različitih turističkih proizvoda i zanimljivu turističku ponudu.

8.4. Turističke manifestacije i događanja

Najznačajnija turistička događanja na području općine Podstrana odvijaju se u okviru Podstranskog kulturnog ljeta koje se kontinuirano održava od 1996. godine, a započinje sredinom mjeseca lipnja, te traje sve do konca mjeseca kolovoza. Glavni organizator Podstranskog kulturnog ljeta je Turistička zajednica općine Podstrana, dok su suorganizatori Matica Hrvatska, ogranak Podstrana; Društvo Poljičana, Centar za kulturu Podstrana, Udruga uljara „Toć“, Likovna udruga „Ante Kaštelančić“, Zajednica športova Podstrana, te Jedriličarski klub Podstrana. Program Podstranskog kulturnog ljeta uključuje raznovrsne društvene, kulturne i sportske sadržaje. U nastavku teksta navedena su sva događanja izuzev kulturnih koja su detaljnije opisana u poglavlju Kultura.

„**Dalmatinska pisma**“ događanje je koje se odvija od početka mjeseca lipnja do konca mjeseca kolovoza, tijekom kojega kvartet „Porat“ s mandolinom, kao tradicionalnim dalmatinskim glazbenim instrumentom posjećuje sve ugostiteljske objekte na području općine Podstrana i održava glazbene večeri. Navedeno događanje ne samo da promovira kulturni identitet i tradicijske vrijednosti područja općine kroz izvorni glazbeni izričaj, već se u okviru događanja turistima i posjetiteljima objekata dijele i turistički promotivni materijali općine Podstrana.

„**Fešta od ulja**“ predstavlja gastronomsku manifestaciju koja se održava početkom mjeseca srpnja, a obuhvaća edukativni i prezentacijsko-izložbeni program u okviru kojih se održavaju različita predavanja na temu gastronomske ponude i autohtonih jela i proizvoda s ovoga područja, kao i degustacije maslinovog ulja, sira i soparnika kao tradicijskog specijaliteta karakterističnog za Poljičku Republiku, a koji datira još iz vremena Turaka.

„**Za poljičkim stolom**“ još je jedna gastronomska manifestacija koja se održava prve subote u mjesecu kolovozu na lokaciji sportskog centra Petrićevo. Manifestacija je posvećena poljičkim specijalitetima, a posebice soparniku, te očuvanju i promoviranju izvornih tradicijskih jela.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja ovo jednostavno drevno jelo zaštitilo je oznakom zemljopisnog podrijetla, tako da je isto dozvoljeno proizvoditi isključivo na području nekadašnjih Poljica.

Općina Podstrana, Turistička zajednica Podstrana i Društvo Poljičana sv. Jure Priko – ogranak Podstrana, uz ostale suorganizatore već 12 godina organiziraju proslavu u čast sv. Martina pod nazivom „**Smotra mladih poljičkih vina**“. Događanje uključuje degustaciju mladih poljičkih vina i poljičkih specijaliteta, te vjerski, kulturni i glazbeni program.

U razdoblju oko blagdana Velike Gospe sredinom mjeseca kolovoza, ispred crkve Gospe od Siti u Strožancu održava se i „**Festival klapa**“ koji svake godine okuplja više od 15 klapa, kako s područja općine, tako i Splitsko dalmatinske županije. S obzirom da klapsko pjevanje u Republici Hrvatskoj ima svojstvo nematerijalnog kulturnog dobra koje je uvršteno i na UNESCO-v popis nematerijalne svjetske kulturne baštine, nemjerljiv je značaj koji ovakve manifestacije imaju za očuvanje i promoviranje nacionalnog kulturnog identiteta i baštine.

Kako bi zadovoljila interese različitih dobnih skupina turista i posjetitelja, na području naselja sv. Martin tijekom mjeseca srpnja organizira se i dance, te vertigo show koji uključuju nastupe plesnih parova, dječje nastupe, te razne animacije.

Od sportskih događanja, potrebno je istaknuti malonogometni kup koji se održava u sportskom centru Petrićevo u trajanju od mjesec dana, a predstavlja najveći turnir u malom nogometu na području srednje Dalmacije, sa više od 30 prijavljenih ekipa svake godine. Malonogometni kup nosi naziv „**Memorijal Vladimir Vuković Vata**“, a održava se u čast prvog poginulog hrvatskog branitelja u Domovinskom ratu s područja općine Podstrana.

Kako bi ponudila kvalitetne sadržaje i izvan glavne turističke sezone, Općina Podstrana i Turistička zajednica općine Podstrana osmislile su projekt pod nazivom „Zimski program“ koji uključuje nekoliko značajnih društvenih sadržaja u kojima uz lokalno stanovništvo uživaju i brojni turisti i posjetitelji. Jedno od događanja koje je potrebno istaknuti svakako je i „Božićna bajka“ u čiju organizaciju je uključen i hotel Le Meridien Lav. Za pravi adventski ugođaj posjetiteljima se uz tople napitke nude i fritule, palačinke, kobasice, kao i brojne druge slastice, a parking i garaža za posjetitelje su besplatni. U okviru Zimskog programa posjetiteljima je na raspolaganju božićne predstave za najmlađe, božićni plesni show, ali i dolazak Djeda Božićnjaka sa prigodnim darovima.

Jedna od najznačajnijih gospodarsko – turističkih manifestacija, svakako je nacionalna nautička smotra pod nazivom „**Dani hrvatske male brodogradnje**“ koja se održava već 7 godina na području općine Podstrana, te se profilirala kao središnje mjesto okupljanja svih relevantnih čimbenika u proizvodnji i prodaji plovila domaće proizvodnje.

Uz besplatan ulaz, testne vožnje svih plovila izloženih u moru, te široku paletu nautičke opreme, posjetitelji imaju mogućnosti razgledati najbolje brodice proizvedene u malim škverovima iz cijele Hrvatske namijenjenih za sport, razonodu, turizam i ribarstvo.

U dvostruko većem izdanju nego do sada, organizatori smotre 2015. godine proširili su program kojim je sada obuhvaćen i „**Sajam turističkih atrakcija**“ koji prezentira najnovije proizvode i inovacije namijenjene koncesionarima plaža, vlasnicima apartmana, agencijama, hotelima i ostalim turističkim subjektima.

Bogata ponuda obuhvaća usluge i proizvode za adrenalinske i vodene sportove, plažne sadržaje, komunalnu opremu, vanjske teretane, dječja igrališta te opremu za kayaking, trekking, biciklizam, ronjenje, kite-surfing i ostale aktivnosti na moru i u prirodi.

Uz prethodno navedene sadržaje, programom su obuhvaćena i natjecanja s bogatim nagradnim fondom – SUPER Surfer's Challenge i Super Volleyball Cup na vodenim trampolinima, a postavljen je i adrenalinski park za sve posjetitelje, te vučnica za wakeboarding za sve one koji su dovoljno hrabri da isprobaju ovaj adrenalinski užitak.

Iako sve prethodno navedene manifestacije imaju dugogodišnju tradiciju održavanja, 2021. godine zbog proglašenja globalne pandemije i epidemioloških mjera koje su na snazi, sva turistička događanja i manifestacije na području općine Podstrana su odgođene dok se ne steknu epidemiološki uvjeti za održavanje istih.

9. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA

Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja dok nepokretnu kulturnu baštinu, baštinu s utvrđenim svojstvom kulturnog dobra čine pojedinačne građevine i /ili kompleksi građevina, kulturno-povijesne cjeline te krajolici.

Graditeljska baština također predstavlja važan dio ukupnog kulturnog fonda, koji je sa svojim kulturno-povijesnim značenjem čini sastavni dio čovjekova okoliša. Zaštita i očuvanje graditeljske baštine obveza je utemeljena na zakonskim odredbama, kao i na osjećaju odgovornosti svake zajednice da svoja kulturna dobra njeguje i čuva.

Antička povijest Podstrane

Najstariji stanovnici Podstrane kojima znamo ime, ilirski Pituntini, jedno su od triju plemena ilirskih Delmata koja su naseljavala prostor između Cetine i Žrnovnice. Plinije Stariji (I. st.), čijem *Prirodoznanstvu* dugujemo temeljne pisane podatke o predromanskom stanovništvu na istočnojadranskoj obali općenito, spominje zapravo utvrd (castellum) Petuntium, koja je, po svemu sudeći, stajala na području današnje Gornje Podstrane, te istočnije od nje utvrde Nareste, na području današnjih Jesenica, i Oneum, kod Omiša.

Pituntinskim naseljima, porazmještenima na terasastim obroncima ispod Gornje Podstrane, danas nema traga, ali se zato vjeruje kako su dijelovi nekadašnje pituntinske utvrde, njezinih nekoliko megalitskih blokova, ugrađeni u ogradu groblja u Sv. Martinu ostavši tako do danas prepoznatljivi.

Granica između teritorija Pituntina i susjednog plemena Narestina na istoku bila je dijelom prirodna, a dijelom izgrađena. Na važnost plemenskog razgraničenja ukazuje rimski terminacijski natpis iz I. st. pronađen u podmosorskoj Dubravi kojim tadašnji namjesnik provincije Pizon biva primoran, po svoj prilici, zbog nekakva spora, ponovno utvrditi već postojeću pituntinsko-narestinsku granicu. Prirodnoj je međuplemenskoj razdjelnici na obali, brdu Veliki Mutogras, pandan bila golema kamena gomila, visoka 7 m, a široka oko 30 m, nasuta točno iznad njega na Perunovu hrptu, na lokalitetu Pišćenica. Premda saznanja o ilirskim ukopnim običajima i ostatci keramike iz ilirsko-rimskog razdoblja nedvojbeno upućuju na izvorno grobišni i kulturni karakter ove gomile, ona je očito mogla služiti i kao strateška točka budući da je s nje bilo moguće kontrolirati sav okolni morski i kopneni prostor te uspostaviti vizualni kontakt s ostalim utvrđenim položajima na Perunu, što je i pituntinskim Ilirima bilo od vitalna značenja.

Nekoliko je takvih utvrda i obrednih mjesta podstranskih Pituntina duž Perunova grebena, a dvama je od tih lokaliteta kulturni status do danas očuvan. Jedan je Perunsko, krajnji zapadni Perunov vrh, a drugi je na rubu Vršine iznad Gornje Podstrane. Na obama su postojali polukružni kameni nasipi, a njihovi su blokovi kasnije upotrijebljeni za gradnju dviju crkvice posvećenih sv. Juri, kao i groblja koje se nalazi uz crkvicu na Vršini. Najveća je podstranska gradina na vrhu Perunić (Obloženica).

Njezin četverokutni oblik, umjesto uobičajena polukružnog oblika oko obrednih punktova, ukazuje na svjetovnu, najvjerojatnije pastirsku nastambu. Gradina koju danas zovu Vilanjski grad nalazi se nasred kamene zaravni, sjeveroistočno od Sv. Jure na Vršini. Uzdiže se desetak metara iznad okolna krša, a okružuju je dva suhozida, od kojih je donji mnogo veći i širi. Položaj ove gradine i činjenica da su njezini najmasivniji dijelovi okrenuti prema narestinskom istoku navode na zaključak kako je i njezina funkcija mogla biti razgraničenje pastirske domene između dvaju ilirskih plemena.

Domorodačko ilirsko stanovništvo Podstrane dočekalo je grčke i rimske kolonizatore, a nekoliko stoljeća kasnije i slavenske doseljenike. Vrijeme njihova suživota ilustriraju arheološka nalazišta na kojima jedno uz drugo stoje ostatci ilirske i helenističke, odnosno rimske kulture.

Tako su u neposrednoj blizini nekoliko grobova na južnim padinama Velikog Mutograsa, s predmetima karakterističnima za ilirske ukope: jantarnim nakitom, brončanim ukrasnim predmetima i dijelovima željeznog oružja, nađeni i mnogobrojni ulomci grčkog keramičkog posuđa (pitos, nekoliko lekita i vaza) te mala amfora i rimski denar. Ostatci grčke materijalne kulture u blizini Velikog Mutograsa kao i toponomastički tragovi upućuju na grčku nazočnost duž čitave podstranske obale.

Kad je nakon ilirsko-rimskih sukoba Dalmacija postala rimskom provincijom, i Podstrana se našla u granicama Rimskog Carstva. Njezin je prostor nekoliko stoljeća upijao prisutnost rimskog duha, a relativna blizina metropole Salone i Dioklecijanove palače usmjerivala je i oblikovala tekovine te antičke civilizacije u plodnoj sinergiji s posebnostima podstranskog ozračja i reljefa. Podstrana je svoje "rimsko državljanstvo" stekla kao salonitanski ager pridruživši se tako velikim površinama kaštelanskih, solinskih i splitskih polja koja su bila u njegovu sastavu.

Doživjela je izmjeru i centurijaciju zemljišta, tj. podjelu na parcele (centurije), o kojoj svjedoči nađeni kvadratni kamen međaš s urezanim križanjem pod pravim kutom kao oznakom smjerova putova *cardo* i *decumanus* kojima su parcele bile određene. *Villae rusticae* koje su na tim parcelama podizane obično su u svom sklopu imale i gospodarske i luksuzne stambene prostore. S jednog takvog ovećeg imanja u Sv. Martinu, na predjelima Javor i Vinine, potječu ostatci antičkog oruđa za preradbu grožđa i maslina: okrugle kamenice za mljevenje i elementi tijeska. Dijelovi istog gospodarsko-stambenog sklopa su ostatci zidova i sustava za zagrijavanje, hipokausta, koji su zajedno s nekoliko stupića od opeka pripadali termi, obveznom sadržaju rimske vile, zatim ulomci mozaika, od kojih je jedan ugrađen u potporni zid groblja, te kamena posuda s četiri drška kao dio dna cisterne za taloženje otpadnih tvari.

Mnoštvo kamenih ulomaka i predmeta koji su, osim ovih, nađeni oko crkve sv. Martina ukazuje na postojanje čitava antičkog naselja, rimskog Petuntiuma koji se, za razliku od predantičkog, ilirskog Pituntiuma koji mu je prethodio, nije nalazio na brdu, nego uz more – razmjerno mali podstranski prostor, naime, pružao je podjednako dobre uvjete za tako oprječno različite životne zahtjeve koje su ilirska i rimska kultura postavljale pred prirodne zemljopisne danosti.

Veliki broj uporabnih i umjetničkih predmeta te preko dvadeset i pet natpisa, većinom nadgrobnih spomenika s imenima osoba i njihovim rodoslovnim, odnosno životopisnim potankostima, čini svetomartinski lokalitet na kojemu su nalaženi izdašnim vrutkom podataka o antičkim stoljećima podstranske povijesti. Ime *Lucius Artorius Castus* nalazi se na dvama natpisima iz vremena cara Komoda, s kraja II. st. Jedan je od njih, sadržajno i izradbeno jednostavniji, po svoj prilici bio izložen na nekom javnom mjestu, a drugi je natpis uklesan u nadgrobnju stelu, urešenu rozetama i viticama, što je bila dijelom većeg spomenika. Originalna se stela sada čuva u crkvi sv. Martina, a na njenu izvornu mjestu stoji replika.

Tekst navodi impresivni niz sve uglednijih vojnih funkcija koje je Lucije Artorije Kastus stjecao tijekom blistave karijere, a glasi: *Dušama pokojnika (posvećeno). Lucije Artorije Kastus satnik III. Galske legije, također satnik VI. Željezne legije, također satnik II. Pomoćne legije, također satnik V. Makedonske Ustrajne legije, također satnik prvog manipula trijarija iste legije, zapovjednik flote u Mizenumu, zapovjednik u VI. Pobjedničkoj legiji, vojskovođa britanskih legija protiv Armorićana, upravitelju pokrajine Liburnije u rangju centenara sa svim sudačkim i drugim ovlastima, za života sebi i svojima...oporučno.*

Engleski povjesničar Johna Matthews obnovio je originalnu tezu iz 1924. godine koja u ovom podstranskom odličniku vidi realnu osobu legendarnog kralja Artura. Tezu je iznio američki profesor Kemp Malone i tako postumno okrunio respektabilni popis Artorijevih funkcija pridonijevši usto popularnosti i ovog lokaliteta i cijele Podstrane kojoj je Artorije doslovce postao kulturno-turistička atrakcija i *brand*.

U organizaciji Ogranka Matice hrvatske u Podstrani, Općine Podstrana i Turističke zajednice Podstrana uz znanstvenu potporu Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu u Podstrani se 2019. godine održala druga međunarodna konferencija: Kralj Artur i Lucije Artorije Kast u Podstrani – od antičkih tragova do turističke ikone! O toj je temi u ožujku 2012. u Podstrani održan prvi znanstveni skup s naslovom Lucius Artorius Castus čimbenik u stvaranju mita o kralju Arturu i Podstrana u antici, nakon kojeg su OMH u Podstrani i Književni krug Split 2013. objavili zbornik radova. Nakon skupa, koji je rezultirao povećanim zanimanjem mještana i posjetitelja Podstrane za tu temu, Općina Podstrana i lokalna turistička zajednica definirale su smjernice na temelju kojih bi se ta tema iskoristila kao destinacijska ikona koju je potrebno marketinški uobličiti kako bi turistima privlačna legenda postala dijelom turističkog imidža Podstrane. Stoga su ciljevi konferencije u 2019. godini bili analizirati i predstaviti mogućnosti turističke valorizacije legende o kralju Arturu kao prepoznatljive destinacijske ikone Podstrane, te znanstveno elaborirati potencijal valorizacije arheološkog lokaliteta Sv. Martin u Podstrani, ali i drugih potencijalnih ikona tog područja u širu sveobuhvatnu priču. Na konferenciji su sudjelovali predavači iz Sjedinjenih Država, Velike Britanije, Italije, Rusije te Hrvatske.

Nešto skromniji niz titula ondašnje državne hijerarhije (*uzoriti muž, dostojanstvenik časnog carskog vijeća i konzul Dalmacije savršeni*) imao je Auzonije, drugi podstranski velikaš iz V/VI. st. Natpis s njegovim imenom i funkcijama nađen je nedavno na predjelu Brdine, također kod crkve sv. Martina, no postoji mišljenje kako je njegovo imanje zapravo bilo u Strožancu budući da tamošnja *villa rustica* na lokalitetu Polača datira u isto doba, a, sudeći po veličini njezinih ostataka (ruševine zidova visoke su 5-6 m), arhitektonskim i građevinskim značajkama te položaju u neposrednoj blizini stalna izvora slatke vode, bila je također središte golema gospodarskog imanja kakvo bi i priličilo namjesniku kasnoantičke Dalmacije.

Većina je rimskih imanja u Pituntiumu ipak pripadala obiteljima srednjeg sloja: trgovcima, veteranima ili oslobođenim robovima, kojima su uglavnom očuvana posljednja počivališta. Prema rimskim ukopnim uzusima i u Podstrani su to najčešće urne s pepelom pokojnika ili, rjeđe, sarkofazi od kojih, nažalost, ovdje nijedan nije sačuvan cio, nad kojima su postavljane nadgrobne stele s epitafima.

Danas se ti spomenici podstranske rimske starine ili njihovi ulomci često vide na fasadama raznih ovdašnjih zgrada, a nije rijetkost ni da su se uklopili u interijer nekog podstranskog javnog ili privatnog prostora dijeleći sudbinu mnogih arheološki vrijednih predmeta koji su tako nastavili život s drugom svrhom. Samo u gornjopodstransku crkvu sv. Ante i sv. Roka ugrađeno je nekoliko takvih spomenika: na pragu glavnog ulaza, u nadvratniku bočnih vrata te unutra u podu, no pored njih ova crkva na svom pročelju ima uzidan i jedan ilirski spomenik, reljef s prikazom pastoralnog božanstva, satira Silvana, u pratnji triju nimfa. Župna crkva Gornje Podstrane ima antičku nadgrobnu stelu ugrađenu u stražnju stranu oltara, a jedna se, djelomice oštećena, stela nalazi nad dvorišnim ulazom privatnog posjeda. Vjeruje se da svi ovi spomenici i potječu s ovog lokaliteta.

U zapadnu fasadu ljetnikovca Cindro također je uzidano nekoliko stela pronađenih tamo, u Strožancu. Prema *Tabuli Peutingeriani*, antičkom zemljovidu iz I. st., i taj je grobišni lokalitet, prema onodobnim rimskim običajima, stajao zajedno s ostalim grobovima i nadgrobnim spomenicima uz glavnu cestovnu komunikaciju.

Rimska cestogradnja spojila je Salonu i Oneum preko Epetiona tekući podstranskom obalom nešto sjevernije od današnje magistrale i jamačno odvajajući krak prema Gornjoj Podstrani. Ne zna se točno kojem je njezinu dijelu pripadao miljokaz nađen na području Miljevca, no taj dio stupa s oznakama udaljenosti izraženima u miljama danas je nosač oltarne menze u strožanskoj crkvi Gospe u Siti. Izvrsnim rimskim cestama, pa tako i ovom, putovalo se još dugo vremena nakon propasti njihovih graditelja. Svega dva ili tri stoljeća nakon raspada Rima, Podstrana je dočekala vjesnike jedne nove, daleke i drukčije kulture.

Srednjovjekovna povijest

Dio područja općine Podstrana u prošlosti je pripadao negdašnjoj Poljičkoj Republici koja je obuhvaćala područje od 260 četvornih kilometara s nizom malih živopisnih sela, smještenih oko planine Mosor, kojih je izvorno bilo 12, a nazivali su se katunima. Podstrana je svoj poljički identitet izgradila kao zapadno krilo Primorskih Poljica ušavši formalno u njezin sastav tek kad je ova priznala mletačku vlast 1444. godine. Stara je Poljička Republika bila samostalna od 13. stoljeća i svoju je samostalnost čuvala sve do dolaska Napoleonove vojske i službenog ukidanja 1807. godine.

Poljica su nekada bila upravno-politički, a danas su samo geografsko povijesni pojam. Na obalnom se prostoru prostiru između morskih ušća dviju rijeka, a u zaleđu oko Mosora istočna im je i sjeverna granica rijeka Cetina, a zapadna Žrnovnica i crta koja spaja izvor Žrnovnice i Cetinu do Garduna nadomak Trilja. Najveći dio sadašnje površine Poljičke Republike pripada gradu Omišu, a manji dijelovi općinama Podstrana i Dugi Rat, te gradu Splitu na krajnjem zapadnom dijelu.

Iako Podstrana nije bila u središtu Poljica niti Podstranjani u elitnom krugu poljičkoga plemstva, slobodarski poljički duh i tradicija itekako su prepoznatljivi temelji današnje podstranske kulturno-umjetničke i etnološke baštine koju osobito predano promiče Društvo Poljičana.

Sakralna baština

U prilog dugoj i bogatoj povijesti Podstrane čini značajan broj primjeraka sakralne baštine od kojih većina nosi žig poljičke tradicije, vidljiv inače i na gotovo svim pučkim, materijalnim i nematerijalnim, podstranskim dobrima. Poljičkom zaštitniku, svetom Juri, posvećene su dvije crkvice podignute na vrletima brda Perun, obje u opsegu prapovijesnih kulturnih gradina čiji je kamen upotrijebljen pri njihovoj gradnji. Crkvice sv. Jure na Perunskom datira iz IX. st., mnogo ranije od njegova prvog pisana spomena, godine 1397., pri reambulaciji dobara splitske nadbiskupije. Ni grom koji ju je 1757. g. teško ošteti niti tragovi čestih popravaka nisu mogli ovoj maloj, jednobrodnoj crkvi okrnjiti svetost kojom i danas, u gotovo ruševnu stanju, zrači sa svog visokog kamenog postolja.

Sveti Jure na Vršini imao je status samostalne župne crkve za (selo) Podstranu i Mirčalokvu sve dok se ta župa u XV. st. nije sjedinila sa župom sv. Martina. Crkva sv. Jure nadvijena je nad Podstranom s ruba stjenovita brdskog hrpta i na kraju starog puta, danas preuređenog u Križni put. Jednobrodna je, s četvrtastom apsidom i dvotravejna, a unutarnje plohe njezina sjevernog i južnog zida raščlanjene su dvjema plitkim nišama.

Crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije novovjekovno je zdanje koje je doživjelo nekoliko velikih preinaka. Prvi pisani spomen o njoj potječe iz pera papinskog vizitatora iz 1625., razdoblja u kojem je crkva bila manja, skromnija i imala samo tri oltara, glavni posvećen Bezgrešnom začeću, a druga dva sv. Juri. Sredinom druge polovine XVIII. st. crkva je zbog rastućeg broja župljana srušena kako bi se na njezinim temeljima mogla izgraditi veća. Ta je nova crkva dovršena 1790., a krajem idućeg stoljeća i ona je preuređena i povećana prema zapadu. Danas je u njoj pet mramornih oltara kasnobarokne izradbe. Glavni je posvećen Presvetom sakramentu i vjerojatno je potekao iz radionice Pia Dall' Acque i G. B. Bozzija, poznatih oltarista u Dalmaciji toga doba.

Njihovo je djelo i oltar sv. Martina koji s oltarom Duša u čistilištu stoji uz južni crkveni zid. Uza sjeverni zid su oltari posvećeni Bezgrešnom začeću BDM i Gospi od ružarija. Crkva Bezgrešnog začeća BDM bila je podstranska župna crkva sve dok poslije Drugog svjetskog rata nije u Šćadinu izgrađena nova župna crkva Gospe od zdravlja.

Središte najstarijeg dijela sela Podstrane pripalo je dvojnoj **crkvi sv. Ante i sv. Roka**. S natpisa na bosančici uklesana u kamenu luk iznad južnih crkvenih vrata čita se godina utemeljenja zdanja, 1666. Dvobrodni unutarnji prostor crkve uzdužno je podijeljen dvjema arkadama, a u dnu su, uz istočni zid, oltari posvećeni sv. Anti, u sjevernoj, i sv. Roku, u južnoj lađi. I jedan i drugi oltar imaju drvene retable slične izradbe, a njihove se pale pripisuju istom, anonimnom, slikaru.

Crkveno je pročelje izvorno imalo dva zabata i dvije preslice, ali je u XIX. st. prostor među njima ispunjen te je tako sjedinjeno pročelje dovršeno jednom središnjom preslicom s trima oknima. Zvona se, međutim, nalaze u samostalnu kamenom zvoniku naslonjenu uz južni zid crkve. Zvonik je izgrađen u drugoj polovini XIX. st., a dva veća (od tri) zvona pod njegovom piramidom potječu iz ljevaonice Jakova Cukrova iz Splita. Još jedan natpis na bosančici, uklesan u kamenu, najvjerojatnije nadvratni luk, jedini je ostatak kapelice koja je u XIX. st. postojala na zapadnom izlazu iz sela Podstrane. Kapelica je bila posvećena dušama u čistilištu.

Zavjetnu kapelu sv. Fabijana i Sebastijana podigli su podstranski zavjetnici za vrijeme epidemije kuge sredinom XVIII. st. na putu koji je iz sela Podstrane vodio prema Splitu, točnije "na mjestu gdje se kuga, dolazeći iz Splita, ubola na trn i vratila natrag u grad". Kapela je srušena dva stoljeća kasnije i na njenu je mjestu 1939. g. sagrađena nova. Iz stare kapele prenesen je u novu samo drveni kip sv. Sebastijana.

Crkva Gospe u Siti ili nekoć samo crkva sv. Marije, najzapadnija je podstranska crkva. Nalazi se u Strožancu, na području koje je nekoć bujno obrastala močvarna biljka sita, ili šašika, koja je i kumovala ovom neobičnom imenu. Među srednjovjekovnim izvorima koji spominju ovu crkvu najstariji je isprava samostana sv. Stjepana pod borovima iz 1129. g. u kojoj se navode i njezini hrvatski graditelji pod romaniziranim imenom *Schiavoni*. Crkva je bila u vlasništvu dotična samostana do početka XV. st. Tada je, naime, utemeljena župa sv. Marije u Opaćem Selu, a crkva postala župnom crkvom izdvojenom od opatije. Crkva Gospe u Siti preživjela je turbulentna vremena turske opsade u neposrednoj blizini njihovih solana, no ne i Drugi svjetski rat.

Srušena je u ožujku 1944. te je od 1954. do 1956. na njenim temeljima sazidana nova kamena crkva. Ispitivanja obavljena na okolnu terenu tijekom tih radova otkrila su veliki arheološki kompleks: ostatke kasnoantičke luksuzne *villae rusticae* te srednjovjekovnu nekropolu s oko 180 grobova i 20-ak stećaka. Jedna od nadgrobnih ploča uzidana je popriječno u južni crkveni zid, a druga služi kao oltarna menza postavljena, inače, na rimski miljokaz kao nosač oltara. I suvremenu, veliku župnu crkvu, Podstranjani zovu Gospe u Siti.

Svjetovne znamenitosti

Duh građanštine i raskoši u Podstranu su unosile bogate, uglavnom splitske obitelji čije je posjede obrađivao podstranski težak. Imovinske isprave spominju mnoga patricijska prezimena: De Papalis, De Martinis, De Grisogonis, De Cindris, De Marchi, De Nadali i druga, kao vlasnike zemalja, no samo je nekoliko njih imalo u Podstrani i svoje rezidencije. Obitelj Papalić (De Papalis) stara je poljička obitelj čiji su sinovi tri puta birani za velikog poljičkog kneza i koja je, doselivši se u Split u XIV. st., zadužila i gradski javni život. Njezin posjed uključivao je zemlju na istočnoj strani ušća Žrnovnice s obrambenom kulom sagrađenom 1485. g. Stoljeće kasnije osvojili su je Turci, a potom je bila u mletačkim rukama. Krajem XIX. st. njezine ruševine Podstranjani su još uvijek zvali Papalićeva kula. Danas tih ostataka, više nema.

Ugledna splitska obitelj Cindro (De Cindris) imala je zemljišne posjede na više podstranskih lokacija još u XV. st., a kasnije joj je poradi zasluga u borbi protiv Turaka mletački providur dodijelio imanje u Strožancu. U XVIII. st. obitelj je tu uz obalu podigla zdanje koje je uz stambeno-gospodarsku imalo i obrambenu ulogu.

U sjeveroistočni kut dvorišta uklopila se stara utvrda negdašnjeg benediktinskog samostana s i danas vidljivim puškarnicama, dok nasuprotni zauzima veća zgrada L-tlorisa, nadograđena u XIX. st., s obiteljskim grbom nad ulaznim vratim. Dvorište kompleksa površine 900 m² pretvoreno je u perivoj s pomno odabranim hortikulturnim vrstama.

Otkako je 1979. g. ljetnikovac zaštićen kao spomenik kulture te kasnije restauriran, njegov se unutarnji prostor koristi kao ljetni dom njegovih vlasnika, a dvorišni kao otmjena "zelena pozornica" biranih podstranskih ljetnih kulturnih priredbi

Uz sakralnu jezgru, reprezentativnu zgradu seoske *Čitovnice* te stambeni sklop Ružića palac iz XVIII. st., Gornja Podstrana sačuvala je i nekoliko izvornih pučkih stambeno-gospodarskih sklopova.

Vrijednost ovog kompleksnog podstranskog spomenika poljičkog baroka i pučkog graditeljstva naglašena je njegovim izvrsnim položajem: kuće su se naslonile na gotovo okomite stijene koje su im često poslužile kao "samonikli" četvrti zid, a pred pragovima su im se sterale plodni zeleni tepisi spuštajući se terasasto na jug do mora.

Čisto gorsko ozračje i fascinantno plavetnilo mora u kojem se rastvaraju južne vizure s gornjopodstranskih 300-tinjak metara nadmorske visine prirodno su ruho ovom dragulju podstranske ekološke i etnološke baštine.

Ruralne cjeline

Prostornim planom općine Podstrana naselje Gornja Podstrana za koje je prihvaćen naziv „Staro Selo“ zaštićeno je kao spomenik ruralnog graditeljstva sa vrijedno zatečenom povijesno graditeljskom strukturom. Sukladno odredbama PPU općine Podstrana, za područje Gornje Podstrane izrađen je i Urbanistički plan uređenja, a prostor obuhvata UPU-a iznosi 24,80 ha od kojih zona zaštićene povijesne cjeline obuhvaća 11,66 ha.

Urbanistički plan uređenja područja u potpunosti je izrađen na temelju stručnih preporuka, smjernica i odredbi „Konzervatorskog elaborata etno-eko sela Stara Podstrana“ koji je Općina Podstrana izradila još 2007. godine. Navedena vrijedna ruralna povijesno graditeljska cjelina Starog Sela zahtijeva urbanističko-arhitektonsku revitalizaciju, ali i prometno-komunalnu infrastrukturnu izgradnju. Stara Podstrana ili Staro Selo najstarije je naselje na području općine, smješteno u Donjim ili Primorskim Poljicima ispod vapnenačke kose planine Perun i Vršine na nadmorskoj visini između 290 i 340 m. Od obale Jadranskog mora udaljeno je oko 2 km. Današnje selo nastalo je najvećim dijelom tijekom 18. i 19. stoljeća kad se život na ovim prostorima, poslije višestoljetne turske dominacije, postupno stabilizirao i ekonomska moć stanovništva ojačala.

Karakteristično pučko graditeljstvo Stare Podstrane temelji se na kamenom izgrađenim sklopovima obiteljskih kuća (dvori) s pripadajućim gospodarskim zgradama, štalama, konobama i kuhinjama koje su se do danas sačuvale u velikoj mjeri zajedno sa izvornim kamenim pokrovom. Selo se proteže uzduž strmog planinskog grebena, na vrhu plodnog stepenastog polja koje se spušta do morske obale. Vizuru izduženog niza seoskih sklopova podno planine prekida sakralni kompleks dviju crkava i zvonika koji predstavljaju urbanističku os cijelog sela.

Naselje se sastoji od zbijenih ruralnih cjelina – zaselaka ili škera, gdje su živjeli članovi pojedinih rodova. Škere su međusobno bile povezane putevima i puteljcima, a utabane staze vodile su do poljoprivrednih zemljišta, voda, pašnjaka i sl.

Osim podjele po škerama, selo je u urbanističkom smislu, organizirano u tri glavne prostorne cjeline: istočnu stagnju, zapadnu stagnju i Goricu u centru naselja. Stagnje (ili vrlo strme ulice) su dijelovi mjesta na kojima su se mještani okupljali radi druženja. Gorica, ili dio sela oko seoskog zvonika uz crkvu Sv. Ante, danas je centar sela i mjesto okupljana seljana u doba glavnih društvenih događanja.

S obzirom na iznimno vrijedna svojstva i karakteristike u pogledu strukture i ambijenta prostora, krajobrazne vrijednosti, te tradicijskih graditeljskih elemenata, područje Starog Sela svakako je potrebno očuvati i revitalizirati, te staviti u funkciju razvoja održive specifične turističke ponude područja općine.

Jedan od projekata koji se planira realizirati u okviru Starog Sela je i uređenje amfiteatralnog trga unutar zone zaštićene povijesne cjeline za koji je Općina Podstrana 2012. godine izradila posebnu geodetsku podlogu sukladno Urbanističkom planu uređenja područja Gornja Podstrana.

Koncept projekta uređenja amfiteatralnog trga primarno je usmjeren na isticanje hortikulturnog uređenja lokacije obuhvaćene projektom u odnosu na arhitekturu. S obzirom da padine Starog Sela predstavljaju kultivirani krajobraz s jasnom parcelacijskom mrežom – sustavom „meja“ koje denotiraju različite poljoprivredne površine, predviđene intervencije obuhvaćaju ponavljanje opisanog sustava – dimenzijama i sadržajem.

Dimenzijama tako da se mejama savladava srazmjerno velika visinska razlika u optimalnim razmacima, a sadržajem na način da se nastali međuprostori oplemenjuju karakterističnim kulturama.

Na površini od 2.000 m² planirani amfiteatralni trg sastojati će se od slijedećih funkcionalnih grupa: manje scene, veće scene, panoramska *plaze*, natkrivenog parkirališta i općih servisa za javni prostor - spremišta, sanitarija i sobe za projekcije.

Hortikulturno uređenje planirano je u tri skupine:

1. Cjelovite tematske površine u funkciji postojećeg kultiviranog krajolika: maslinik, vinograd i voćnjak
2. Zimzelene drvoredi
3. Grmoredi

10. PRIRODNI RESURSI

Tijekom posljednjih desetljeća, ljudski utjecaj na prirodne resurse postao je toliko snažan da se pretvorio u ozbiljnu prijetnju opstanku najvećeg dijela prirodne baštine. Raznolikost prirodnih i poluprirodnih staništa u naglom je opadanju, a brojne biljne i životinjske populacije koje ovise o tim staništima smanjuju se i po brojnosti i po području svojega rasprostranjenja. Staništa su sve jače izložena cjepkanju na izolirane «otoke» koji nisu u stanju dugoročno opstati, naročito s obzirom na sve intenzivniji pritisak uzrokovan različitim ljudskim aktivnostima. Stoga je zaštita prirode u Europi usmjerena na stvaranje sustava preostalih vrijednih područja za ugrožene vrste i staništa, koja su međusobno funkcionalno povezana. Takav sustav naziva se ekološka mreža. Ona se temelji na mreži zaštićenih područja, ali je dopunjena, što joj daje funkcionalnost koja omogućuje maksimalno očuvanje ugroženih vrsta i staništa na relativno malo preostalog prirodnog prostora.

Ekološka mreža Republike Hrvatske čini sastavni dio ekološke mreže Europske unije Natura 2000. Nacionalna ekološka mreža obuhvaća područja u Hrvatskoj koja su primjenom stručnih kriterija, a na temelju dostupnih podataka ne starijih od 50 godina, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavljanje povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih svojti na europskoj i nacionalnoj razini.

Ekološku mrežu RH čine područja očuvanja značajna za ptice - POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

Temeljem Uredbe o ekološkoj mreži (NN 124/13) unutar područja općine Podstrana nalaze se sljedeća područje ekološke mreže:

a) Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju): **Područje oko Stražnice HR2001376 i Mosor HR2001352**

b) Područja očuvanja značajna za ptice POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti – **Mosor, Kozjak i Trogirska zagora HR1000027**

Prema dostupnim podacima iz crvenih knjiga ugroženih vrsta Hrvatske, te postojećih znanstvenih i stručnih studija, na području općine Podstrana stalno ili povremeno živi niz ugroženih i strogo zaštićenih vrsta sisavaca čiji se pregled sa osnovnim podacima nalazi u tabeli koja slijedi:

Tablica 8: Zaštićene vrste sisavaca

R.br.	Hrvatsko ime vrste	Regionalna kategorija ugroženosti
1.	Dinarski voluhar	DD
2.	Vrtni puh	NT
3.	Sivi puh	LC
4.	Europski zec	NT
5.	Dugokrili pršnjak	EN
6.	Riđi šišmiš	NT
7.	Veliki šišmiš	NT
8.	Gorski dugoušan	DD
9.	Blazijev potkovnjak	VU
10.	Južni potkovnjak	VU
11.	Veliki potkovnjak	NT
12.	Mali potkovnjak	NT
13.	Vjeverica	NT
14.	Dobri dupin	EN

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; Obilježja područja sa stanovništva zaštite prirode s prijedlogom mjera za potrebe izmjena i dopuna PPUO Podstrana

**Crveni popis obuhvaća vrste s visokim stupnjem ugroženosti, odnosno za koje se smatra da su pred izumiranjem (CR-kritično ugrožene, EN-ugrožene, V-osjetljive), te vrste koje bi mogle postati ugrožene ukoliko se ne poduzmu zaštitne mjere (NT-niskorizične, LC-najmanje zabrinjavajuće), kao i vrste koje se radi nedostataka podataka ne mogu svrstati u neku od navedenih kategorija (DD-nedovoljno poznate)*

Područje općine Podstrana je stvarno ili potencijalno područje rasprostranjenosti većeg broja ugroženih i strogo zaštićenih ptica navedenih u „Crvenoj knjizi ptica Hrvatske“ čiji se pregled nalazi u tabeli koja slijedi:

Tablica 9: Zaštićene vrste ptica

R.br.	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti
1.	Primorska trepteljka	LC gp
2.	Ušara	NT gp
3.	Zmijar	EN gp
4.	Sivi sokol	VU gp
5.	Voljić maslinar	NT gp
6.	Sivi svračak	LC gp
7.	Ševa krunica	LC gp
8.	Morski vranac	LC gp
9.	Dugokljuna čigra	NT zp

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; Obilježja područja sa stanovništva zaštite prirode s prijedlogom mjera za potrebe izmjena i dopuna PPUO Podstrana

*gp-gnijezdeća populacija

*zp-zimujuća populacija

Prema *Crvenoj knjizi vodozemaca i gmazova Hrvatske* područje općine Podstrana je stanište sljedećih ugroženih vrsta vodozemaca i gmazova:

Tablica 10: Zaštićene vrste vodozemaca i gmazova

R.br.	Znanstveno ime vrste	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti
1.	Bombina variegata kolombatovici	Dalmatinski žuti mukač	NT
2.	Proteus anguinus	Čovječja ribica	EN

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; Obilježja područja sa stanovništva zaštite prirode s prijedlogom mjera za potrebe izmjena i dopuna PPUO Podstrana

R.br.	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti
1.	Glavata želva	VU
2.	Mosorska gušterica	VU
3.	Četveroprugi kravosas	NT
4.	Barska kornjača	NT
5.	Šilac	NT
6.	Krška gušterica	LC
7.	Primorska gušterica	LC
8.	Crnokrpica	NT
9.	Kopnena kornjača	NT
10.	Crvenkrpica	NT

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; Obilježja područja sa stanovništva zaštite prirode s prijedlogom mjera za potrebe izmjena i dopuna PPUO Podstrana

Prema *Crvenoj knjizi danjih leptira Hrvatske* područje općine Podstrana je stanište više ugroženih vrsta leptira koji su općenito ugroženi uslijed regulacije voda, što izaziva promjene staništa uz vodotoke i isušivanje vlažnih staništa; uništavanje šuma i promjena u gospodarenju šumama koje uključuju uništavanje starih stabala i čišćenje rubova šuma; kemijskog onečišćenja te sakupljačkih aktivnosti kolekcionara.

Tablica 11: Zaštićene vrste danjih leptira

R.br.	Hrvatsko ime vrste	Kategorija ugroženosti
1.	Močvarna riđa	NT
2.	Veliki kozlinčev plavac	NT
3.	Južni lastin rep	DD
4.	Obični lastin rep	NT
5.	Kupusov bijelac	DD
6.	Dalmatinski okaš	NT
7.	Kozlinčev plavac	NT
8.	Žednjakov plavac	NT
9.	Rottemburgov debeloglavac	DD
10.	Uskršnji leptir	NT

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; Obilježja područja sa stanovništva zaštite prirode s prijedlogom mjera za potrebe izmjena i dopuna PPUO Podstrana

Podstransko podmorje dom je i važno mrijestilište mnoštvu ribljih vrsta tipičnih za srednji Jadran, a osobito vode ušća rijeke Žrnovnice, od Rta Stobreč do Hotela Lav, koje uživaju zakonski priznat status posebna staništa, mrijestilišta i hranilišta riba i drugih morskih organizama. Usto su vode rijeke Žrnovnice već skoro tri desetljeća dom endemičnoj mekousnoj solinskoj pastrvi (*Salmothymus obtusirostris salonitana*). Otkako je unesena iz rječice Jadro, ova se endemična svojta odlično aklimatizirala i optimalno dijeli životno stanište sa starijim žrnovačkim vrstama: kalifornijskom pastrvom (*Oncorhynchus mykiss*) i jeguljom (*Anguilla anguilla*).

10.1. Jadransko more

Jadransko more osim što je važan ekološki sustav predstavlja i ključni prirodni resurs za razvoj gospodarstva, osobito turizma, zbog čega je pitanje kvalitete, odnosno čistoće mora od najviše važnosti za razvoj kako općine Podstrana, tako i cjelokupne Splitsko dalmatinske županije.

Sukladno navedenom, na nacionalnoj razini sustavno i kontinuirano prati se kakvoća mora za kupanje u okviru nacionalnog programa sukladno standardima kojima se određuju granične vrijednosti mikrobioloških pokazatelja ali i druge značajke mora. Mikrobiološki pokazatelji koji se prate u moru su crijevni Enterokoki i Escherichia coli. Na temelju rezultata praćenja kakvoće mora određuje se pojedinačna, godišnja i konačna ocjena, prema graničnim vrijednostima mikrobioloških pokazatelja. Prilikom uzorkovanja prate se i meteorološki uvjeti, temperatura i slanost mora, te vidljivo onečišćenje.

Na temelju rezultata praćenja kakvoće mora za kupanje određuje se pojedinačna, godišnja i konačna ocjena kakvoće mora. Pojedinačna ocjena određuje se nakon svakog ispitivanja tijekom sezone kupanja (svakih 15 dana) prema graničnim vrijednostima mikrobioloških parametara. Godišnja ocjena određuje se po završetku sezone kupanja na temelju skupa podataka o kakvoći mora za kupanje za tu sezonu prema graničnim vrijednostima. Konačna ocjena određuje se po završetku posljednje i tri prethodne sezone kupanja prema prethodno utvrđenim graničnim vrijednostima.

Zbog primjene protuepidemijskih mjera za suzbijanje bolesti uzrokovane virusom Covid-19 Program praćenja kakvoće mora za kupanje u Republici Hrvatskoj tijekom 2020. godine proveden je u suženom vremenskom i prostornom obimu, u odnosu na prethodne godine. Županije i zavodi za javno zdravstvo bili su pozvani od strane Ministarstva prije početka sezone kupanja izvijestiti o planovima i mogućnostima provedbe Programa praćenja u novonastalim „pandemijskim“ uvjetima, nakon čega je pripremljen okvirni kalendar ispitivanja, u skladu s postojećim mogućnostima njegova provođenja.

Ovlaštenicima je omogućeno uključivanje/isključivanje pojedinih točaka u ovoj sezoni kupanja, u ovisnosti o specifičnim lokalnim prilikama, a baza podataka je tijekom čitave sezone praćenja bila „otključana“ kako bi se u nju, već prema potrebama, mogle unositi potrebne promjene. U skladu s epidemiološkim uvjetima, Hrvatski zavod za javno zdravstvo je 14. svibnja javno objavio „Preporuke za kupanje u moru i kopnenim površinskim vodama tijekom epidemije COVID19“ .

U sezoni kupanja 2020. ispitivanje je provedeno na 941 točki ispitivanja. Ukupno je uzeto 9.509 pojedinačnih uzoraka od čega je 9.309 uzoraka (ili 97,90%) ocijenjeno ocjenom izvrsno, 124 uzorka (ili 1,30%) ocjenom dobro, 60 uzoraka (ili 0,63%) ocjenom zadovoljavajuće te 16 uzoraka (ili 0,17%) ocjenom nezadovoljavajuće.

Sukladno provedenom ispitivanju kakvoće mora na plažama u Splitsko dalmatinskoj županiji u 2020. godini more je uzorkovano na 173 točke, od kojih je 97,11% ocijenjeno kao more izvrsne kakvoće, dok nezadovoljavajućih ocjena uzorkovanih točaka nema.

Tablica 12: Ocjene kakvoće mora na području SDŽ

Županija	Br.točaka ispitivanja	Konačna ocjena							
		1	%	2	%	3	%	4	%
Splitsko - dalmatinska	173	168	97,11	4	2,31	1	0,58	0	0,00

Izvor podataka: Nacionalno izvješće o kakvoći mora za kupanje u RH u 2020. godini

U okviru Splitsko dalmatinske županije ocjenjivanje kakvoće mora provodi se i na području općine Podstrana i to na 4 lokacije: uvala Strožanac, sv. Martin, te hoteli Lav i Le Meridien Lav. Na navedenim lokacijama provedeno je 40 ispitivanja, te su sve četiri lokacije ocjenjene sa konačnom ocjenom izvrsne kakvoće mora.

Općina Podstrana vodeći je partner EU projekta **RESISTANCE** (Raising awareness of Maritime Spatial planning importance) u okviru prekogranične suradnje Interreg Italija - Hrvatska. Projekt će se provoditi u suradnji s još 7 hrvatskih i talijanskih partnera, a Općina Podstrana je koordinator svih projektnih aktivnosti.

Cilj projekta je podijeliti stečena znanja i iskustva o morskome okolišu kapitaliziranjem rezultata dosadašnjih Interreg projekata. Partnerstvo će izraditi smjernice i primjere dobrih praksi za ekološki prihvatljivo upravljanje obalnim područjem. U okviru projekta Općina Podstrana planira organizirati ekološke akcije čišćenja obale, međunarodnu konferenciju i radionicu na temu zaštite morskog okoliša. Prisustvo na brojnim međunarodnim događajima i konferencijama pozicionirati će Općinu Podstrana kao ekološki održivu turističku destinaciju.

Ukupna vrijednost projekta je 599.675,00 €, a sufinanciranje je osigurano iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

11. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I SUSTAVI

11.1. Cestovna infrastruktura

Područje općine Podstrana, ima izrazito longitudinalan pravac na prostoru uz morsku obalu pri čemu zahvaća i manji pojas kopnenog dijela s vrlo promjenjivim karakteristikama terena. U ovakvim uvjetima, a posebno stihijske urbanizacije prostora i tipologije gradnje, prometna mreža ima slabo razvijen urbani karakter te poprima teško prepoznatljive prostorno – tehničke i prometne oblike gotovo u cijelosti prateći karakteristike i ograničenja prostora. S obzirom da cestovna infrastruktura predstavlja osnovni preduvjet za uređenje naselja, kao i budući razvoj i izgradnju, a posebice kada se promatraj značaj iste s aspekta turizma kao strateške odrednice razvoja općine, evidentna je potreba sustavnog ulaganja u poboljšanje cestovne infrastrukture i objekata na području općine.

Okosnicu prometnog sustava na području općine Podstrana čini državna cesta D8 koja se u dužini od 643 km proteže od granice sa Republikom Slovenijom (GP Pasjak) pa sve granice sa Republikom Crnom Gorom (GP Karasovići). Popularno nazvana „Jadranska magistrala“ predstavlja jednu od glavnih hrvatskih državnih cesta koja povezuje sjeverni i južni Jadran. Ova cesta povezuje sve važnije hrvatske primorske gradske centre od Rijeke, preko Zadra, Šibenika, Splita, Makarske, Ploča i Dubrovnika, pa sve do graničnog prijelaza Karasovići između Hrvatske i Crne Gore, a završava na krajnjem jugu Crne Gore.

Cesta prolazi kroz tri države, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru, te kroz šest hrvatskih županija: Primorsko-goransku, Ličko-senjsku, Zadarsku, Šibensko-kninsku, Splitsko-dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku. Područjem općine Podstrana, navedena državna cesta proteže se u dužini od 6.200 m kao sastavni dio cestovne dionice Split-Omiš (22,67 km).

Osim državne ceste D8, područjem općine Podstrana prolazi i nekoliko županijskih cesta koje su prikazane u tablici koja slijedi:

Tablica 13: Popis županijskih cesta na području općine Podstrana

Oznaka	Naziv dionice	Duljina (km)
Ž 6162	Podstrana (nerazvrstana cesta – D8)	2,429
Ž 6142	Podstrana (D8) – A.G.Grada Splita (Žrnovnica)-A.G.Grada Splita (Srinjine)-Naklice (D70)	7,194
Ž 6243	Brgat (D223)-Grbavac-Petrača-D8	7,40

Izvor podataka: Odluka o razvrstavanju javnih cesta (NN 18/2021)

Županijska cesta ŽC 6162 spaja naselje Gornja Podstrana na državnu cestu D8. Navedena cesta na pojedinim dijelovima ima uzdužni nagib veći od 12%, te ulazi u građevinsko područje Gornje Podstrane vrlo oštrim zavojima. Postojeće stanje županijske ceste ne zadovoljava minimalne tehničke standarde u pogledu sigurnosti prometovanja, te zahtjeva rekonstrukciju sukladno propisanoj razini tehničkih elemenata za županijske ceste.

Cestovnu infrastrukturu na području općine Podstrana čini i 98 nerazvrstanih cesta ukupne duljine cca 70 kilometara. Postojeće stanje nerazvrstanih cesta na području općine relativno je zadovoljavajuće, iako su potrebna kontinuirana ulaganja i određena poboljšanja u smislu unaprjeđenja postojećeg stanja ali i izgradnje novih cesta i pješačkih staza.

U kontekstu navedenog, izgradnja ulice pored trga dr. Franje Tuđmana u Podstrani projekt je od velike važnosti za Općinu Podstrana jer se radi o izgradnji lokalne prometnice za planiranu buduću osnovnu školu. Projekt obuhvaća izgradnju kolnika, nogostupa, potpornih i ogradnih zidova, prometne opreme, fekalne i oborinske kanalizacije, vodoopskrbne i hidrantske mreže, javne rasvjete, elektroenergetske infrastrukture i elektroničke komunikacijske infrastrukture. Realizacijom projekta poboljšati će se sigurnost sudionika u prometu, što je izrazito bitno jer će se na navedenom području u budućnosti kretati veliki broj djece.

Ulica Gospe u Siti je najznačajnija ulica u sjeverozapadnom dijelu naselja općine Podstrana. Osim niza stambenih i poslovno trgovačkih sadržaja, uz istu su smješteni i značajni objekti društvenog značaja poput osnovne škole, crkve i ambulante. Postojeća prometna signalizacija je nepotpuna i neprimjerena za sigurno odvijanje prometa vozila, a posebno pješaka. Pješački nogostupi su izgrađeni samo na početnom dijelu prometnice. Na preostalom dijelu kolnika postoje samo manja proširenja za moguće sklanjanje pješaka, a na preostalom dijelu trase do kraja ulice zbog izrazito uskog kolnika nema uglavnom niti proširenja kolnika.

Rekonstrukcijom ulice omogućiti će se kvalitetan i siguran pristup stambenim objektima, povećati će se razina sigurnosti u pješačkom prometu, smanjiti će se broj prometnih nezgoda, ozlijeđenih u prometu i oštećenja vozila do kojih je dolazi uslijed vrlo intenzivnog prometa. Projekt je podijeljen u 3 faze izgradnje, te je u procesu ishođenje lokacijske dozvole.

S obzirom na prometno opterećenje područja općine, posebice tijekom turističke sezone, Općina Podstrana sudjeluje u provedbi projekta pod nazivom „Biraj biciklu!“ kao jedan od 7 partnera u projektu, a čiji je glavni nositelj Grad Split.

Navedeni projekt ukupne vrijednosti 13.609.435,83 Kn sufinancira se bespovratnim sredstvima EU u sklopu ITU poziva „Urbana mobilnost – Razvoj sustava javnih bicikala na području Urbane aglomeracije Split“, a u okviru navedenog projekta na području općine Podstrana biti će izgrađena 2 biciklistička terminala sa 6 električnih i 6 klasičnih bicikala.

Upravo realizacijom ovakvih projekata Općina Podstrana radi na implementaciji mjera koje će doprinijeti razvoju urbane mobilnosti na području općine, te dodatno popularizirati korištenje bicikala kao održivog oblika alternativnog javnog prijevoza.

11.2. Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Najveći dio područja općine Podstrana opskrbljuje se vodom iz izvora rijeke Jadro, dok se tek sjeverno-zapadni dio naselja Strožanac vodom opskrbljuje iz izvora rijeke Žrnovnice. Iz izvora rijeke Jadro opskrbljuje se vodom i područje grada Splita, Kaštela i Trogira. Dovod vode u pravcu Splita ovija se gravitacijski kroz Stari Dioklecijanov i Novi splitski kanal, dim. 110x120 cm, koji na području Meteriza prelazi u cjevovod promjera 1000 mm duljine 3450 m.

Voda se doprema do centralne crpne stanice Ravne Njive, koja vodu tlači u četiri smjera, odnosno u smjeru vodospremnika Marijan i Gripe, te u vodospreme Visoku, Nisku i Srednju, smještene na istočnom dijelu grada, koje pokrivaju neravnomjernosti potrošnje za tri visinske zone. Na području općine Podstrana glavovina potrošača nalazi neposredno uz obalu, unutar visinskog pojasa od 0 do 35 mm i unutar pojasa između 35 i 80 mm, ali je dio potrošača i u visinskom pojasu preko 80 mm, dok je područje Gornje Podstrane na visini od 330 do 350 mm.

Postojeće potrebe u pogledu opskrbe pitkom vodom na području općine riješene su putem splitskog vodoopskrbnog sustava, odnosno spojem na srednju visinsku zonu tog sustava (vodosprema Srednja, k.d. 89.55 mm). Tranzitno opskrbeni cjevovod promjera je 500 mm do granice općine, a kroz samo područje općine promjer cjevovoda se smanjuje do krajnjih 150 mm na kraju sustava koji završava na granici sa naseljem Mutogras. Za pokrivanje ukupnih potreba potrošača neophodne su tri različite zone koje bi bile funkcionalno povezane.

Iako stupanj izgrađenosti vodoopskrbnog sustava iznosi visokih 97%, problemi se javljaju u funkcioniranju vodoopskrbe i to u pogledu nedovoljnih kapaciteta cjevovoda koji su najizraženiji za vrijeme sušnih razdoblja. Kontinuiran problem predstavlja nedovoljan tlak u višim dijelovima naselja, ali i značajni gubici vode na postojećim cjevovodima, te nekontrolirana potrošnja za potrebe navodnjavanja poljoprivrednih površina.

Vodoopskrbni sustav je izgrađen gotovo u svim naseljima na području općine, osim područja Gornja Podstrana (staro selo) i sjeveroistočnog dijela naselja Strožanac – Rudine.

Planirani ukupni sustav vodosprema i crpnih stanica bio bi položen pravcem sjeverozapad-jugoistok i iznad naselja, a radovi izgradnje vodoopskrbnog sustava Gornje Podstrane i dijela Strožanac – Rudine čine sastavni dio projekta poboljšanja vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Split – Solin.

U pogledu odvodnje otpadnih voda, na području općine Podstrana odvodnja istih vrši se putem nepotpunog razdjelnog sustav odvodnje što znači da ima većim dijelom izgrađen sustav za odvodnju otpadnih voda (fekalna kanalizacija). Postojećim sustavom odvodnje obuhvaćena su sva priobalna naselja, dok Gornja Podstrana nije priključena na postojeći sustav odvodnje. Sustav za odvodnju oborinskih voda nije izgrađen, osim pojedinačnih kanala i propusta kroz postojeću Jadransku magistralu (državnu cestu D-8).

Postojeći sustav odvodnje otpadnih voda općine sastoji se od dva zasebna sustava: prvi obuhvaća zapadni dio općine, dok drugi obuhvaća istočni dio općine. Vododijelnica se nalazi na području Miljevca gdje se nalazi hotelski kompleks Le Meridien Lav koji funkcionira kao zasebni sustav čije otpadne vode prikuplja CS Lav i crpi ih priobalnim ispustom ($\varnothing 225$ mm, L=1480 m) u more. Istočni sustav obuhvaća veći dio područja Podstrane. Zapadni sustav, koji obuhvaća područje oko Strožanca sve do Hotela Lav, priključen je na kanalizacijski sustav Split-Solin. Otpadne vode s ovog područja prikupljaju se u CS Strožanac koja ih crpi u sliv CS Šine, a koja zatim sve otpadne vode crpi na uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) na području Stupe. Iz uređaja se pročišćene otpadne vode ispuštaju dugim podmorskim ispustom u akvatorij Bračkog kanala. Glavnu kanalsku mrežu čini obuhvatni kolektor položen uz trup Jadranske magistrale (državna cesta D-8).

Glavnina izgrađene kanalske mreže odvodnjava pojas korisnika iznad Magistrale, te uzak obalni pojas od Magistrale do mora. Sve otpadne vode s cjelokupnog izgrađenog područja skupljaju se u crpnu stanicu Bilaja. Iz ove crpne stanice otpadne vode se tlače u CS Centar, a odatle izravno u podmorski ispust $\varnothing=400$ mm, L=1023 m u Brački kanal na dubinu od cca 35 metra.

I sve ostale crpne stanice se smještene su u priobalnom dijelu ispod Magistrale. Otpadne vode se iz smjera jugoistoka dovode u CS Bilaja precrcpljivanjem uz pomoć crpnih stanica Mutogras i Javor, a iz smjera sjeverozapada uz pomoć crpne stanice Grljevac.

Projekt poboljšanja vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Split - Solin investicija je ukupne vrijednosti 1.791.760.602,63 kn, a od ukupno prihvatljivih troškova koji iznose 1.419.408.482,09 kn, 975.315.032,88 kn, odnosno 68,71% financira se bespovratnim sredstvima Europske unije iz Kohezijskog fonda kroz Operativni program konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Preostalih 444.093.449,22 kuna ili 31,29% sufinancirat će se nacionalnim sredstvima. Nositelj projekta je tvrtka Vodovod i kanalizacija Split d.o.o., a realizira ga u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike, Hrvatskim vodama, gradovima Splitom i Solinom te općinama Podstrana, Klis i Dugopolje.

Projekt aglomeracije Split - Solin pripreman je niz godina i njegovom će se realizacijom dati značajan doprinos unaprjeđenju kvalitete života stanovnika u obuhvatu aglomeracije. Projekt uključuje dogradnju i rekonstrukciju sustava javne vodoopskrbe, dogradnju i rekonstrukciju sustava javne odvodnje te nadogradnju postojećeg CUPOV-a Stupe s I. na II. stupanj pročišćavanja (kapaciteta 275.000 ES) s ciljem povećanja priključenosti stanovništva na javni sustav vodoopskrbe i odvodnje, kao i osiguravanja odgovarajućeg pročišćavanja otpadnih voda.

Osim veće priključenosti na vodoopskrbni i sustav odvodnje, jedna od najznačajnijih dobiti projekta je očuvanje okoliša i čistije more na širem splitskom području.

U okviru navedenog projekta udvostručit će se kapacitet postojeće UPOV-a Stupe tako da može primiti otpadne vode cijelog područja aglomeracije uključujući područja općine Podstrana, te tako podići stupanj biološkog pročišćavanja. Obalno područje Podstrane će dobiti novi kanalizacijski sustav koji će otpadnu vodu precrcpljivati u smjeru centralnog UPOV-a na Stupama i prestat će s radom postojeći ispusti u Podstrani. Na području Podstrane iznad državne ceste će se proširiti kanalizacijska mreža i znatno poboljšati sustav vodoopskrbe izgradnjom novih crpnih stanica i vodosprema. Visoke zone Strožanca i Gornje Podstrane će dobiti vodoopskrbu. Provedba projekta započela je 2019. godine, te je završetak svih projektnih aktivnosti planiran do konca 2023. godine.

11.3. Elektroenergetska i telekomunikacijska infrastruktura

Izgrađeno područje naselja Podstrana je opremljeno infrastrukturom elektroenergetske mreže, koja se po potrebi i sukladno zahtjevima prostorno-urbanističkog razvoja dograđuje izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih trafostanica i niskonaponske mreže. Pri tome se, visokonaponska nadzemna mreža zamjenjuje podzemnom, na način da se elektroenergetski kabeli polažu unutar kolnika, gdje je to moguće u nogostup prometnice, ili unutar granica kolničke konstrukcije ili u slobodnoj površini.

Tijekom 2015. godine izrađen je glavni projekt rekonstrukcije postojećeg sustava javne rasvjete koja je izgrađena prije više od 25 godina. Dotadašnji sustav javne rasvjete bio je predimenzioniran sa prevelikom prosječnom snagom po rasvjetnom mjestu s obzirom na visinu rasvjetnog mjesta i na klasu prometnice/šetnice koje sustav pokriva.

Nakon ishođenja građevinske dozvole, Općina Podstrana je započela s modernizacijom tadašnjeg sustava, te je u proteklom razdoblju izvršena zamjena 1.162 postojeće svjetiljke, novim LED svjetiljkama, čime se postiglo zadovoljavanje razine osvjetljenja sukladno propisanim normama za prometnice i šetnice, te poboljšao sustav optike koja snagu zamjenjuje učinkovitošću.

Zamjena postojećih svjetiljki novim rasvjetnim tijelima sa LED tehnologijom direktno je utjecala na smanjenje svjetlosnog zagađenja, potrošnje električne energije ali i smanjenja emisija štetnih plinova. Navedene svjetiljke imaju mogućnost automatske višestupanjske regulacije kao dodatan način uštede.

Općina Podstrana u suradnji sa Gradom Omišem, te Općinama Dugi Rat i Zadvarje osigurala je platformu za provedbu projekta razvoja širokopojasne infrastrukture izgradnjom optičke mreže koja omogućava brzine od minimalno 100 Mbit/s za sve privatne, poslovne i javne korisnike na području općine Podstrana. Prijavom na javni poziv Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, projekt je odabran kao prihvatljiv za sufinanciranje bespovratnim sredstvima iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Hrvatski Telekom je u natječaju odabran kao nositelj projektnog prijedloga razvoja optičke mreže, ukupne vrijednosti 52.209.342 Kn od čega je Hrvatski Telekom osigurao 32.064.390 Kn vlastitih sredstava, a 20.144.952 Kn čine bespovratna EU sredstva. Završetak projekta planiran je do konca 2023. godine.

11.4. Postupanje s otpadom

Sustav organiziranog načina prikupljanja, odvoza i odlaganja otpada uspostavljen je na cjelokupnom području Općine Podstrana. Usluge organiziranog sakupljanja, odvoza i odlaganja otpada na području općine vrši tvrtka Čistoća d.o.o. iz Splita. Otpad se sakuplja tri puta tjedno, a tijekom ljetnih mjeseci svakodnevno, te ga se odvozi na službeno odlagalište „Karepovac“ u Splitu. Odlagalište se nalazi na cca 4 km istočno od grada Splita, prema Solinu u prirodnoj depresiji ispod mjesta Mravinci.

Tablica 14: Količine i vrste prikupljenog otpada 2016.-2019.

Godina	Ukupno prikupljeno otpada (t)	Miješani komunalni otpad (t)	Broj stanovnika obuhvaćen organiziranim skupljanjem komunalnog otpada	kg/stanovnik
2019.	4.205,05	4.158,91	9.129	460
2018.	4.303,61	4.277,45	9.129	471
2017.	4.366,95	4.347,82	9.129	478
2016.	3.942,22	-	9.129	432

Izvor podataka: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, 2021.

Sukladno podacima Hrvatske agencije za okoliš i prirodu, Izvješća o komunalnom otpadu za 2019.,2018.,2017. i 2016. godinu, na području općine Podstrana u proteklom petogodišnjem razdoblju evidentan je pad prikupljenog miješanog komunalnog otpada koji se može pripisati povećanoj stopi razvrstavanja i prikupljanja otpada po vrstama. Podaci HAOP za 2020. godinu još nisu javno dostupni.

U pogledu razvrstavanja otpada po vrstama, na području općine Podstrana itekako su vidljivi pozitivni pomaci i to posebice u dijelu razvrstavanja papira i kartona, stakla i plastike, te glomaznog otpada

Tablica 15: Količine prikupljenog otpada po vrstama 2016.-2019.

Općina Podstrana	Papir i karton (t)	Plastika (t)	Staklo (t)	Metal (t)	Glomazni otpad (t)	Tekstil (t)
2019.	19,31	2,86	6,79	0,01	16,59	0,04
2018.	17,44	0,26	5,62	0,01	1,67	0,03
2017.	9,56	0,43	7,75	0	0	0
2016.	0	0	0	0	0	0

Izvor podataka: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, HAOP, 2021.

Na području Općine Podstrana nema otvorenih javnih spremnika za prikupljanje miješanog komunalnog otpada, obzirom da se prikupljanje istog vrši na kućnom pragu. Papir, plastika, staklo, tetrapak i tekstil prikupljaju u kontejnerima od 1100 l, te putem mobilnih reciklažnih dvorišta od kojih se jedno nalazi na parkiralištu u naselju Strožanac dok je drugo na lokaciji Petrićevo.

Prikupljanje miješanog komunalnog otpada na kućnom pragu se provodi putem kodiranih kanti za miješani komunalni otpad od 120 l. Na kućnom pragu nije potpunosti uspostavljeno odvojeno sakupljanje biootpada, čije je prikupljanje propisano Uredbom o gospodarenju komunalnim otpadom (NN 50/17, 84/19), ali je Čistoća d.o.o. djelomično podijelila građanima kompostere.

Iako se u prethodno analiziranom razdoblju vide pozitivni pomaci u pogledu gospodarenja otpadom na području općine, te rastu svijesti stanovništva o potrebi razvrstavanja otpada, navedeno stanje daleko je od idealnog, te ostavlja dosta prostora za unaprjeđenje kako bi se smanjili pritisci na okoliš i zaštitila priroda.

Jedan od modela koji je svakako potrebno integrirati u razvojne ciljeve Općine Podstrana nedvojbeno je kružno gospodarstvo koje uključuje dijeljenje, posudbu, ponovno korištenje, popravlanje, obnavljanje i reciklažu postojećih proizvoda i materijala što je dulje moguće kako bi se stvorila dodatna/duža vrijednost proizvoda. Na ovaj način produljuje se životni vijek proizvoda, te istovremeno smanjuje količina otpada.

S obzirom da su resursi koje svakodnevno koristimo ograničeni, a potražnja za sirovinama sve veća, posljedice na klimu i okoliš su velike i zabrinjavajuće. Uvođenje modela kružnog gospodarstva smanjilo bi pritisak na okoliš, omogućilo održivo gospodarenje resursima, konkurentnost i inovacije, a potrošači bi imali dugotrajnije, otpornije i vrjednije proizvode.

Recikliranje i ponovna uporaba proizvoda kao jedna od mjera kojima se doprinosi jačanju modela kružnog gospodarstva prepoznala je i Općina Podstrana koja je koncem 2020. godine u potpunosti završila s provedbom projekta izgradnje i opremanja reciklažnog dvorišta Perun.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Kohezijskog fonda kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. godine bespovratnom potporom u iznosu 4.199.999,00 Kn. Reciklažno dvorište izgrađeno je na lokaciji Poljička 104 u Podstrani na ukupnoj površini od 3.635 m².

Realizacijom projekta planira se smanjenje ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada na području općine, povećanje stope odvojenog prikupljanja proizvedenog otpada po vrstama (papir, plastika, metal, biootpad), kao i smanjenje količine odloženog komunalnog otpada na odlagalište. Pored infrastrukturnog ulaganja u izgradnju i opremanje reciklažnog dvorišta u okviru projekta provedene su i informativno-obrazovne aktivnosti i edukacije lokalnog stanovništva o važnosti odvojenog prikupljanja otpada, te načinima funkcioniranja reciklažnog dvorišta.

Osim izgrađenog reciklažnog dvorišta, na području općine postavljeno je mobilno reciklažno dvorište u ulici Mile Gojsalić koje je u vlasništvu tvrtke Čistoća d.o.o. Split, a uz navedeno Općina Podstrana je izvršila nabavu još 2 dva mobilna reciklažna dvorišta za lokacije na obali Strožanac i Mutogras rekreacijska zona u okviru provedbe projekta ECOMAP.

Jedan od EU projekata u kojima je Općina Podstrana također sudjelovala je i projekt pod nazivom „Razmišljam EKOlgično“, a koji se provodio u razdoblju od mjeseca lipnja 2018. do mjeseca studenog 2019. godine. Nositelj projekta bio je Grad Solin, a sunositelji Općina Podstrana, Klis i Dugopolje. Projekt ukupne vrijednosti 1.171.898,68 Kn sufinanciran je iz Kohezijskog fonda u okviru Operativnog programa konkurentnost i kohezija 2014.-2020. godine, a obuhvatio je provedbu niza informativno-obrazovnih aktivnosti čiji je osnovni cilj bio potaknuti odvojeno prikupljanje i ponovna uporaba otpada i/ili recikliranje otpada, te podizanje ekološke svijesti stanovništva o njihovoj aktivnoj ulozi u smanjenju i sprječavanju nastanka otpada.

11.5. Pomorska dobra i infrastruktura

Jedno od glavnih obilježja i problema na području općine Podstrana nedvojbeno je nekontrolirano širenje gradnje duž obalne crte i privatizacija pomorskog dobra proteklih nekoliko desetljeća, što je utjecalo na smanjivanje cjelovitosti i kvalitete obalnog krajolika na području općine, ali i uvelike otežavalo upravljanje pomorskim dobrom.

Sukladno zakonskim propisima, Općina Podstrana preko Županijskog povjerenstva za određivanje granica pomorskog dobra, za pomorsko dobro od ušća rijeke Žrnovnice do sportske lučice još prije nekoliko godina pokrenula je upravni postupak utvrđivanja granica pomorskog dobra na području općine i to temeljem odredbi Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (NN br. 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16 i 98/19), Uredbe o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra (NN br. 8/04 i 82/05) i Pravilnika o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra (NN br. 29/05), te je prijedlog za određivanje granica poslan nadležnom Povjerenstvu Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture.

Navedeni postupak u nadležnosti je Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, budući da su do stupanja na snagu Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, granice pomorskog dobra utvrđivane Uredbom Vlade Republike Hrvatske sukladno Pomorskom zakoniku (NN broj 17/94, 74/94 i 43/96).

Završetak navedenog postupka od velikog je značaja za područje općine Podstrana iz razloga što će Općina Podstrana okončanjem postupka imati jasno utvrđenu granicu pomorskog dobra, biti će u mogućnosti jednostavnije i učinkovitije prevenirati bilo kakve pokušaje uzurpacije pomorskog dobra, te će moći učinkovitije upravljati pomorskim dobrom u skladu sa zakonskim ovlaštenjima.

Pozitivni efekti okončanja postupka biti će razvidni i dijelu dodjele koncesijskih odobrenja na temelju kojeg se fizičkim i pravnim osobama daje na korištenje pomorsko dobro za obavljanje gospodarskih djelatnosti, jer će okončanjem predmetnog postupka i jasnim utvrđivanjem granica pomorskog dobra biti omogućeno izdavanje koncesijskih odobrenja na dulji vremenski period, što će rezultirati rastom proračuna Općine, s obzirom da naknade od odobrenja čine direktni prihod proračuna Općine Podstrana.

Sukladno Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16, 98/19) morske plaže pripadaju pomorskom dobru kojim upravlja, vodi brigu o zaštiti i odgovara Republika Hrvatska neposredno ili putem jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno jedinica lokalne samouprave u skladu s odredbom navedenog Zakona. Upravljanje uključuje sljedeće aktivnosti: održavanje, unapređenje, skrb o zaštiti pomorskog dobra u općoj upotrebi, te posebnu upotrebu ili gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju koncesije ili koncesijskog odobrenja.

Na području općine Podstrana evidentirano je ukupno 7 morskih plaža koje sukladno funkcionalnim cjelinama Splitsko dalmatinske županije pripadaju Splitskoj rivijeri: Strožanac, Mutogras – Debelo brdo, Grljevac, Grbavac, Porat, Šćadin i plaža Malo blato.

Uzimajući u obzir profil turista i sve zahtjevnije turističko tržište, evidentna je potreba daljnje uređenje postojećih plaža i sadržaja kako bi iste infrastrukturnom opremljenosti i kvalitetom sadržaja osigurale zadržavanje postojećih gostiju, ali i kako bi se privukle nove ciljena skupine turista.

U kontekstu prethodno navedenog, Općina Podstrana izradila je cjelokupnu projektnu dokumentaciju za projekt uređenja obalnog područja općine Podstrana od rijeke Žrnovnice do hotela Lav. Glavnim projektom obuhvaćeno je uređenje i rekonstrukcija plaža, izgradnja duž obalne šetnice, izgradnja objekata u funkciji plaže i šetnice, izgradnja i rekonstrukcija pristupnih kolnih i kolno-pješačkih prometnica i pješačkih staza od glavne kolne longitudinalne prometnice naselja prema obali, izgradnja parkirališta i izvedba novih infrastrukturnih objekata.

Grafički prikaz 2: Obuhvat projekta uređenja obalnog područja od rijeke Žrnovnice do hotela Lav

Općina Podstrana pristupila je izradi navedenog projekta kako bi se unaprijedila postojeća javna turistička infrastruktura tj. postojeće plaže koje su građene neplanski, te nisu infrastrukturno dovoljno opremljene potrebnim sadržajima (tuševi, WC, kabine za presvlačenje, plažni rekviziti, ugostiteljski sadržaji), nisu prilagođene osobama s posebnim potrebama, te time ne zadovoljavaju potrebe razvoja turističke destinacije.

Organizacijski gledano planirani zahvat se dijeli na zapadni i na istočni dio. Zapadni dio obuhvaća obalno područje od ušća rijeke Žrnovnice do hotela „Lav“, gdje su izuzete sportske lučice u Strožancu.

Istočni dio je od hotela „Lav“ do Mutograsa i obuhvaća znatno veće područje od zapadnog dijela. Zapadni dio će se realizirati kao jedna cjelina, dok se istočni dio, zbog veličine područja, dijeli na 6 faza izgradnje.

Općina Podstrana ishodila je građevinsku dozvolu za izvođenje infrastrukturnih radova, te je 2017. godine proveden postupak javne nabave i potpisan ugovor za izvođenje radova uređenje obalnog područja od ušća rijeke Žrnovnice do sportske lučice Strožanac, ukupne vrijednosti radova 18.644.445,96 Kn. Uz Općinu Podstrana u financiranju projekta do sada je sudjelovalo i Ministarstvo turizma, Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova, Hrvatske vode, te Splitsko-dalmatinska županija.

Značaj predloženog ulaganja za Općinu Podstrana razvidan je i sa aspekta poboljšanja stanja u prostoru s obzirom da će se postojeće neplanski građene plaže, pera i privezišta povezati u krajobrazno osmišljenu cjelinu što će doprinijeti poboljšanoj funkcionalnosti prostora, te boljoj vizualnoj percepciji i prepoznatljivosti područja općine.

Poseban značaj ulaganja vidljiv je s aspekta razvoja destinacije jer je u okviru ovoga projekta predviđena i adrenalinska plaža koja će omogućiti produženje turističke sezone, ali i razvoja poduzetništva u ugostiteljstvu i turizmu jer će se realizacijom projekta povećati broj korisnika ugostiteljskih i ostalih sadržaja u okviru plaža.

Od ostale pomorske infrastrukture na području općine potrebno je izdvojiti infrastrukturu u funkciji razvoja nautičkog turizma i to:

- **Marina LAV**

Marina Lav sastavni je dio bogate ponude luksuznog kompleksa Le Meridien Lav hotela. Marina Lav je sigurna luka za 75 priveznih mjesta u moru za motorne jahte dužine od 8 – 30 metara. Svi vezovi imaju priključak na vodu i struju od 16–125Ah. Tijekom ljetnog perioda moguće je korištenje vanjskog veza i za jahte preko 40 metara.

Sadržaji koje marina Lav omogućava korisnicima tijekom cijele godine su usluge recepcije, mornara, ronioca, stalni video i sigurnosni nadzor nad plovilima, korištenje odvojenih sanitarija, dostava i prijevoz elektromobilom, opskrba plovila robom i namirnicama, parkirno mjesto u garaži, te w-lan.

U pogledu planova daljnje izgradnje pomorske infrastrukture na području općine, Općina Podstrana u okviru projekta uređenja obalnog područja općine Podstrana do ušća rijeke Žrnovnice do Mutograsa izradila je projektnu dokumentaciju za izgradnju sportske lučice sv. Martin Mutogras kojom je obuhvaćena izgradnja pomorskih građevina – lukobrana, obale i gatova.

S obzirom na potrebu redefiniranja razdiobe između kopnenog i morskog dijela lučkog područja, te lakše utvrđivanje granice pomorskog dobra, Općina Podstrana morala je ići u izmjenu prostorno planske dokumentacije, te prethodno izrađene projektne dokumentacije u pogledu obuhvata i sadržaja predmetne lučice. Donošenje predviđenih izmjena i dopuna prostorno planske dokumentacije biti će upućeno Općinskom vijeću u trećem kvartalu 2021. godine.

ECOMAP - projekt koji Općina Podstrana provodi od siječnja 2019. kao vodeći partner, a sufinancira se iz Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru programa prekogranične suradnje INTERREG ITALY-CROATIA. U projektu sudjeluje još 6 talijanskih (Comune di Ancona, Bibione Mare S.P.A., Istituto Nazionale di Oceanografia (OGS), University of Ferrara, Consortium Future in Research, Upper Adriatic Technology Park Andrea Galvani) i 4 hrvatska partnera (PŠD Špinut, Zdravi Grad, Društvo športskih ribolovaca Strožanac, Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu). ECOMAP je projekt ekološki održivog upravljanja marinama i turističkim lukama čija je ukupna vrijednosti oko 2,8 milijuna eura od čega se na Općinu Podstrana odnosi 619.000,00 eura. Zajednički cilj svih partnera na projektu je zaštita okoliša u svrhu poboljšanja kvalitete mora.

U sklopu projekta Općina Podstrana je nabavila 2 mobilna reciklažna dvorišta koja služe odvojenom prikupljanju manjih količina posebnih vrsta otpada, a sve u svrhu kako bi se smanjila količina nerazvrstanog otpada na plažama općine Podstrana. Uskoro se očekuje isporuka istih i postavljanje u naseljima Strožanac i Mutogras.

Općina Podstrana pokrenula je i postupak javne nabave stroja za refuliranje - jaružala u svrhu dohrane plaža na području Podstrane. Plaže su izložene smjeru SW vala koji ima izravan utjecaj na obalu uzrokujući gubitak pijeska i devastaciju obale. Jaružalo će omogućiti dohranu plaže na način da će se jaružati postojeći pijesak, mulj i šljunak s morskog dna koji će biti izravno prenesen na obalu. Dio obalnog područja nalazi se u blizini ušća rijeke Žrnovnice koja donosi suspendirane čestice i otpadni materijal koji se taloži te će se jaružanjem pridonijeti čišćem moru, ekološkom uređenju plaža i osiguravanju lakšeg i sigurnijeg pristupa brodovima na području obližnje lučice.

Društvo športskih ribolovaca Strožanac kao partner u projektu ECOMAP osiguralo je sredstva za infrastrukturne radove i opremu. Implementiran je sustav prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda za poboljšanje ekološkog statusa lučice, priobalnog i morskog okruženja. Radovi su počeli koncem mjeseca studenog 2020.godine s prvim iskopima i pripremnim radovima.

Ugrađen je sustav kanala i nabavljena je oprema (kemijsko-fizikalni pročišćivač) u svrhu prikupljanja otpadnih voda koje se stvaraju prilikom pranja brodova i drugih aktivnosti tijekom čišćenja lučice. Prikupljena otpadna voda prolazi kroz proces pročišćavanja prije samog ispusta u more. Nabavljen je i uređaj za ispumpavanje i prihvrat fekalnih tj. crnih voda sa brodica i jahti. Ovakva praksa implementirana kao dio projekta ECOMAP služiti će kao primjer dobre prakse te može utjecati na ostale jadranske lučice da implementiraju slične sustave, a sve u svrhu očuvanja čistoće i kvalitete mora.

Do konca provedbe projekta (lipanj 2022.godine) ostvariti će se i cilj ishođenja plave zastave za lučicu i plažu Strožanac, međunarodno priznat ekološki program zaštite okoliša mora i priobalja.

Održivost projekta će se osigurati kroz stvaranje klastera "Smart port cities"- udruženje lučkih gradova i lučica koje povezuju visoki ekološki standardi i podizanje svijesti o očuvanju mora i okoliša.

11.6. Groblja

Na području općine Podstrana evidentirana su dva groblja: staro groblje sv. Martin koje nije u uporabi od 1955. godine, te groblje Ban koje raspolaže sa ukupno 451 grobnicom odnosno 320 grobnica sa 4 i 6 ležaja, te 131 grobnicom-samoukop sa dva ležaja. Na navedenom groblju izgrađena je mrtvačnica, kapelica, te prostor za oproštaj sa pokojnicima.

S obzirom da navedeno groblje svojim kapacitetima ne zadovoljava potrebe, izrađen je detaljni plan uređenja (DPU) groblja Ban koje će se provoditi u III. faze. Proširenjem groblja, isto će obuhvatiti površinu od cca 2,73 ha, od koje stari dio groblja obuhvaća 5.820 m². Pristup predmetnom groblju moguć je sa dvije strane: istočnim Težačkim putem i zapadnim putem Bana.

Oba su pristupa ostaci arhaičnih puteva koji ne udovoljavaju potrebama i funkciji. Put Bana više niti nije u funkciji pristupa groblju, već prilaza objektima individualne izgradnje i poljoprivrednim površinama. Detaljnim planom uređenja planirano je proširenje prema sjeveroistoku koje se nastavlja na postojeće groblje.

Čitav prostor groblja zamišljen je kao dio krajolika u kojem terase prirodno prate rast terena, a vegetacija je integrirana u grobna polja. Uz proširenje groblja u projekt je i uključeno proširenje prostora za oproštaj, te izgradnja 48 parkirališnih mjesta.

Općina Podstrana kao nositelj projekta 2019. godine realizirala je I.fazu proširenja groblja Ban u okviru koje je izgrađeno 248 grobnica (168 sa 6 ležaja i 80 grobnica sa 3 ležaja), mrtvačnica, kapelica, te prostor za oproštaj sa pokojnicima. U narednom periodu planirano je održavanje i uređenje postojećeg starog i proširenog novog dijela groblja, te sukladno potrebama, aktivnosti otkupa zemljišta i priprema projektna dokumentacija za eventualno daljnje proširenje groblja.

12. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

12.1. Javna uprava

Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13) za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga u Općini Podstrana ustrojeni su i djeluju slijedeći uredi i odjeli:

- Ured načelnika općine
- Upravni odjel za pravne poslove i strateško upravljanje (2 djelatnika)
- Upravni odjel za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i EU fondove (2 djelatnika)
- Upravni odjel za proračun i financije (3 djelatnika)
- Upravni odjel za prostorno uređenje, komunalne poslove i zaštitu okoliša (6 djelatnika)

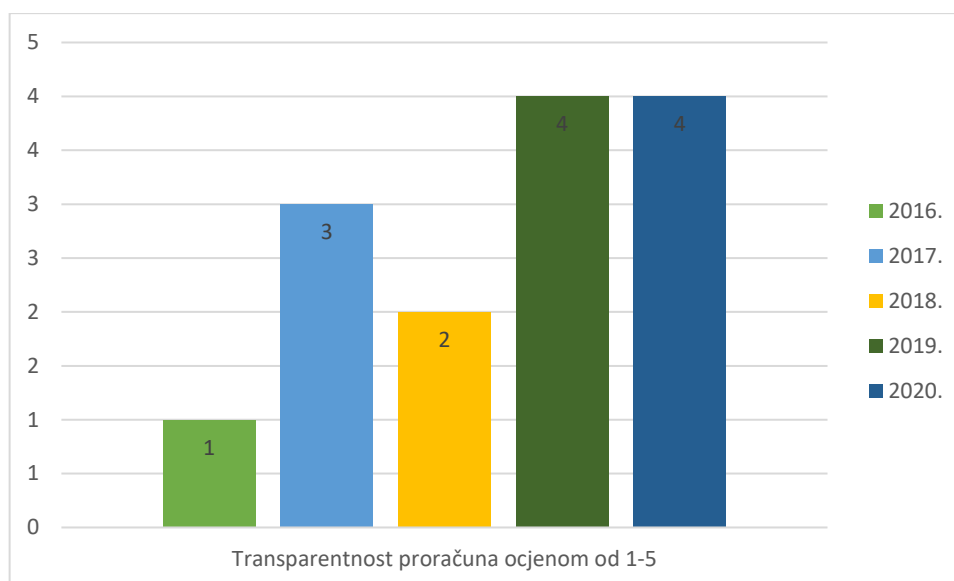
U okviru Upravnog odjela za prostorno uređenje, komunalne poslove i zaštitu okoliša djeluje i odsjek za komunalno redarstvo sa zaposlena 3 djelatnika (voditelj, prometni redar i komunalni redar), te vlastiti komunalni pogon koji zapošljava 9 djelatnika od kojih 5 komunalnih djelatnika koji su angažirani sukladno potrebama na poslovima održavanja javnih površina – prometne površine, plaže, zelene površine, groblja; upravljanje komunalnim vozilom i prikupljanje otpada).

Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, kao oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju u lokalnim lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na život i rad građana, na području općine Podstrana djeluje 6 mjesnih odbora: MO Strožanac I, MO Strožanac II, MO Grljevac, MO Grbavac, MO Sveti Martin – Mutogras, te MO Gornja Podstrana.

Institut za javne financije već duži niz godina analizira proračunsku transparentnost svih hrvatskih županija, gradova i općina, a podrazumijeva uvid u potpune, točne, pravovremene i razumljive proračunske informacije. Na temelju njih, građani se mogu angažirati i, između ostalog, utjecati i na efikasnost prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava, na odgovornost Vlade i vlasti lokalnih jedinica, kao i na smanjenje mogućih koruptivnih radnji.

Posljednje istraživanje Institut za javne financije proveo je u razdoblju studeni-prosinac 2019. godine i veljača-ožujak-početak travnja 2020. godine. U navedenom istraživanju proračunska transparentnost mjerila se brojem ključnih proračunskih dokumenata objavljenih na mrežnim stranicama lokalnih jedinica: izvještaj o godišnjem izvršenju proračuna za 2018.; izvještaj o polugodišnjem izvršenju proračuna za 2019.; prijedlog proračuna za 2020.; izglasani proračun za 2020.; te proračunski vodič za građane za 2020. godinu.

Proračunska transparentnost lokalnih jedinica iz godine u godinu se poboljšava. U šest ciklusa istraživanja, porasla je s 1,8 na 4,1, no taj vrlo dobar prosjek i dalje prikriva popriličnu raznolikost razine proračunske transparentnosti. Promatrajući transparentnost županija, Splitsko-dalmatinska županija u posljednjem provedenom istraživanju svrstana je među najnetransparentnije jedinice područne (regionalne) samouprave. Proračunska se transparentnost u svih šest ciklusa istraživanja od 2015. do 2020. kontinuirano popravlja, a posebice je uočljiv napredak u objavljivanju proračunskog vodiča za građane – županije porast s 35 na 95%, gradovi s 15 na 73%, te općine s 0,9 na gotovo 60%.

Grafikon 15: Transparentnost proračuna Općine Podstrana u razdoblju 2016.-2020.

Jedan od aspekata učinkovitog upravljanja podrazumijeva i modernu javnu upravu koja u obavljanju svojih javnih funkcija služi građanima. Iako Općina Podstrana pripada kategoriji transparentnih općina u Republici Hrvatskoj, građani i gospodarski subjekti očekuju da se proračunskim financiranjem osigura pružanje javnih usluga po mjeri poreznih obveznika, što je bit funkcioniranja moderne javne uprave.

Jedan od modela unaprjeđenja kvalitete javne uprave svakako je i digitalna transformacija upravljanja koja ima snažan potencijal za poboljšanje odnosa između građana kao korisnika i uprave kao pružatelja usluga. Ona može ne samo unaprijediti kvalitetu i brzinu usluge građanima, nego biti i generator pomaka ka većoj efikasnosti, poticaj na promjene organizacijske kulture u javnoj upravi, te poticaj na jače uključivanje građana u upravljanje na svim razinama.

Upravo je općinska razina ona na kojoj se neposredno rješavaju svakodnevni životni problemi građana. U tom smislu, jedinice lokalne samouprave su nositelji i najvećeg transformativnog potencijala u upravljanju.

Navedeno je prepoznala i Općina Podstrana koja je prvi korak napravila još 2017. godine kada je odradila sve pripremne radnje i u rad Općinske uprave uvela informacijski sustav za razmjenu podataka dohocima i primicima (EDIP) o kojima službeno evidenciju vodi Porezna uprava RH. Uvođenjem navedenog sustava omogućen je učinkovitiji i brži rad Općinske uprave, te brže i efikasnije ostvarivanje prava svakog građanina s područja općine Podstrana.

Budući da su glavni ciljevi javnih uprava da služe svojim građanima, utječu na pozitivne društvene promjene i poboljšaju svoje javne usluge, za njih je ključno da imaju viziju i prioritete razvoja usluga. One lokalne samouprave koje se strateški pripreme za digitalizaciju u novom programskom razdoblju 2021. – 2027., biti će spremne i za korištenje europskih i nacionalnih fondova namijenjenih digitalnoj transformaciji upravljanja.

Istovremeno s razvojem novih digitalnih usluga, lokalna uprava treba unaprijediti vještine postojećih zaposlenika odnosno educirati ljude da bi mogli držati korak s tehnološkim promjenama i razvojem novih usluga.

Iako je Općina Podstrana započela s primjenom različitih modela uključivanja građana u procese donošenja odluka, kreiranja proračuna i praćenja rada tijela javne vlasti, u budućem razdoblju potrebno i dalje raditi na transparentnosti informacija, te poticanja dvosmjerne komunikacija s građanima o svim važnim pitanjima koja utječu na život na području općine.

13. ODGOJ I OBRAZOVANJE

13.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

U pogledu predškolskog odgoja i obrazovanja, na području općine Podstrana djeluje 4 dječja vrtića u ukupno 7 odgovarajućih objekata koja trenutno zadovoljavaju potrebe na području općine. U pedagoškoj godini 2020./2021. dječje vrtiće na području općine pohađa ukupno 450-ero upisane djece.

Dječji vrtić „Brat Sunce“

Dječji vrtić „Brat Sunce“ ima sjedište u Zagrebu, te tri podružnice: u Šibeniku, Splitu te u Primoštenu. Dječjim vrtićem upravlja Družba sestara franjevki od Bezgrješne (autohtona hrvatska redovnička zajednica nastala 1673. godine). U Dječjem vrtiću «Brat Sunce» ostvaruje se predškolski odgoj i naobrazba, te skrb o djeci predškolske dobi od navršene tri godine do polaska u osnovnu školu. Kapaciteti prihvata dječjeg vrtića su 82 djece.

U redovitom programu, u okviru radnog vremena, odvijaju se, dvaput u tjednu, u poslijepodnevним satima, kraći programi: religiozni odgoj, pjevanje, šport, likovne radionice, ritmika, strani jezici i drugi programi prema interesima roditelja i djece. U Dječjem vrtiću «Brat Sunce» posebno se promiču franjevačke duhovne vrednote: radost, prijateljstvo, jednostavnost, ljubav prema prirodi i svemu stvorenom.

Dječji vrtić „Vrtuljak“

Dječji vrtić „Vrtuljak“ djeluje u na dvije lokacije u Podstrani, a smještajni kapaciteti omogućavaju prihvata ukupno 90-ero djece. Programi koje dječji vrtić provodi su:

- 5-satni program (mješovita grupa 3-6 godina)
- 8-satni program (mješovita grupa 3-6 godina)
- 10-satni program (mješovita grupa 3-6 godina)

Dječji vrtić zapošljava ukupno 12 djelatnika (bez osobnih asistenata) koji skrbe o djeci, te su odgovorni za provedbu programa.

Dječji vrtić „Mali mornari“

Dječji vrtić Mali mornari kapaciteta prihvata je 80-ero djece, a vrtić provodi slijedeće programe odgoja i obrazovanja:

- ✓ 10-satni program
- ✓ 6-satni program u prijepodnevnoj smjeni
- ✓ 6-satni program u poslijepodnevnoj smjeni

Uz navedene redovite programe koji se provode u vrtiću, sastavni dio čine i program engleskog jezika, te tjelesni odgoj koji redovito pohađaju sva djeca. Dječji vrtić zapošljava 8 djelatnika koji su odgovorni za provedbu redovnih programa.

Dječji vrtić „Bambini“

Dječji vrtić „Bambini“ djeluje u na tri lokacije u Podstrani, a smještajni kapaciteti omogućavaju prihvata ukupno 290-ero djece. Programi koje dječji vrtić provodi su:

- 5-satni program u poslijepodnevnoj smjeni
- 5-satni jaslični program u poslijepodnevnoj smjeni
- 10-satni program u prijepodnevnoj smjeni
- 10-satni jaslični program u prijepodnevnoj smjeni

Osim navedenih objekata dječjih vrtića od kojih su 3 osnivača fizičke osobe, te jedan osnivač vjerska zajednica, Općina Podstrana planira izgradnju novog dječjeg vrtića čiji bi osnivač bila Općina Podstrana, a sukladno kontinuiranom rastu broja stanovnika i broja živorođene djece, te potrebama za navedenim uslugama.

13.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Na području općine Podstrana osnovnoškolsko obrazovanje provodi su u okviru Osnovne škole Strožanac koja je jedina takva ustanova na području općine. Osnovna škola smještena je u zgradi izgrađenoj 1974. godine., a zbog potrebe osiguranja kvalitetnih uvjeta za provedbu odgojno-obrazovnog programa, 2012. godine postojeći prostor školske zgrade je adaptiran, renoviran i nadograđen čime su uvjeti rada značajno poboljšani. Školska zgrada obuhvaća 21 učionicu – 16 općih i 5 specijaliziranih, te zbornicu. U sastavu školske zgrade nalazi se i velika dvorana za svečane priredbe, te novouređena školska knjižnica.

Školska dvorana za izvođenje nastave tjelesnog odgoja solidno je opremljena, ali nedostatno za potrebe svih učenika, stoga je Općina započela s pripremnim aktivnostima na projektu izgradnje nove sportske dvorane na postojećem igralištu uz zadržavanje postojećih vanjskih igrališta. Sportska dvorana koncipirana je kao polivalentna trodjelna dvorana u kojoj bi se u isto vrijeme u dva dijela mogla održavati nastava tjelesnog odgoja, a preostali dio bi koristile sportske udruge i klubovi s područja općine. Postojeća sportska dvorana u okviru škole zbog kontinuiranog porasta broja učenika podijelila bi se na dva dijela – u prizemlju bi bio restoran i kantina, dok bi gornja etaža obuhvatila učionice za još dodatna 2-3 razredna odjeljenja.

U školskoj godini 2020./2021. u OŠ Strožanac upisano je 990 učenika, raspoređenih u 41 razredni odjel. Razrednu nastavu pohađa 492 učenika, dok 498 učenika pohađa predmetnu nastavu. Od ukupnog broja učenika koji pohađaju školu, 40 je učenika s poteškoćama u razvoju. Svaki učenik s posebnim potrebama ima osiguranog osobnog asistenta, a školska zgrada u potpunosti je prilagođena učenicima s invaliditetom (prilagođeni ulazi u školu, te lift).

Od ukupnog broja učenika, 535 učenika su putnici koji se svakodnevno prevoze od kuće do škole s 18 autobusnih linija. Učenici se prevoze s područja Gornje Podstrane, Mutograsa, kao i sa zapadne strane upisnog područja, put prema Žrnovnici – Kamenolom.

U OŠ Strožanac zaposleno je 42 učitelja predmetne nastave, 21 učitelj razredne nastave, 4 stručna suradnika, 9 djelatnika administrativno-tehničkog osoblja.

S obzirom na pozitivne demografske trendove i kontinuiran rast broja stanovništva na području općine, posebice mladih obitelji s djecom, Općina Podstrana u suradnji sa Splitsko dalmatinskom županijom započela je s pripremnim aktivnostima na izgradnji nove osnovne škole u Podstrani s obzirom da je postojeća škola već sada prekapacitirana.

U kontekstu navedene suradnje, Općina Podstrana aktivno sudjeluje u pripremi kompletne projektne dokumentacije, te je izrađen Idejni projekt nove osnovne škole sv. Martin koji čeka suglasnost Ministarstva znanosti i obrazovanja; Idejni projekt za pristupnu cestu, te Idejni projekt regulacije bujica. Na temelju izrađenih idejnih projekata, ishođene su pravomoćne lokacijske dozvole.

Planirana nova škole je locirana je unutar obuhvata Urbanističkog plana uređenja broj 10 "PETRIĆEVO – SVETI MARTIN", unutar zone društvene namjene „D“ (na području sjeverno od zgrade u kojoj se danas nalazi općinska uprava.) na predjelu Šćadin. Veličina zemljišta previđenog za gradnju iznosi cca 9.000 m². Zemljišta koja su u obuhvatu namjeravanog zahvata se nalaze pretežno u privatnom vlasništvu, te se trenutno rješavaju imovinsko pravni uz prethodno osiguranje dokaza i procjenu vrijednosti zemljišta za otkup, koji su osnova za ishođenje građevinske dozvole pristupne ceste koja je preduvjet za ishođenje dozvole za novu školu.

Sukladno projektnom zadatku, osnovna škola je projektirana u skladu sa normativima iz državnog pedagoškog standarda, te se sastoji se od 20 razrednih odjeljenja, ukupnog kapaciteta od cca 500 učenika, u režimu odvijanja nastave u jednoj smjeni, te dvodijelne sportske dvorane i pomoćne dvorane sa pratećim sportskim terenima na otvorenom. Ukupno su predviđena 8 odjeljenja razredne nastave (I-IV razred) i 12 odjeljenja kabinetske nastave (V-VIII razred). U navedenoj investiciji, Općina Podstrana, kao partner Splitsko-dalmatinske županije koja je osnivač nove škole, osim cjelokupnog otkupa potrebnog zemljišta (osiguranje imovinsko-pravnih pretpostavki), osigurava geodetski projekt, geodetsku podlogu za projektiranje, projekt pristupnih prometnica, idejni projekt škole i projekt regulacije bujičnih voda.

14. ZDRAVSTVO, SOCIJALNA SKRB I USLUGE

Na području općine Podstrana sustav primarne zdravstvene zaštite provodi se putem 2 ordinacije opće medicine, jedne pedijatrijske ordinacije, te tri stomatološke ordinacije. Također, na području općine djeluju i dvije ljekarne.

Postojeći objekt u kojemu je smještena ambulanta opće medicine, ali i prostorije koje su dodijeljene na korištenje udrugama s područja općine predstavlja dio građevinske cjeline koja obuhvaća i prostorije dobrovoljnog vatrogasnog društva. S obzirom da navedena građevinska cjelina zbog postojećeg stanja zahtijeva poboljšanje i povećanje kapaciteta, Općina Podstrana izradila je glavni projekt kojim je planirana rekonstrukcija i dogradnja ove građevinske cjeline na način da se dio objekta u kojemu je smještena garaža DVD-a u cijelosti sruši i izgradi nova, dok bi se drugi dio cjeline u kojemu su smješteni društveni i javni prostori nadgradio za jednu etažu. Procijenjena vrijednost navedenog projekta iznosi 5.519.580,00 Kn, a realizacija istoga omogućila bi kvalitetne infrastrukturne uvjete za razvoj društvenih i javnih usluga i sadržaja.

U pogledu socijalne skrbi i usluga, na području općine Podstrana djeluju dva privatna doma koji pružaju socijalne usluge i skrb za ranjive skupine stanovništva.

Dom za starije i nemoćne osobe Vita djeluje od 2000. godine u okviru Ustanove za zdravstvenu njegu i rehabilitaciju u kući „Vita“. Dom Vita upošljava 24 djelatnika, a svojim korisnicima pruža usluge stanovanja, prehrane, održavanja osobne higijene, zdravlja, njege i radnih aktivnosti. Svim korisnicima osigurana je kvalitetna 24-satna njega i medicinska skrb koju osigurava tim medicinskih sestara i njegovateljica, fizioterapeuta, psihologa te pomoćnog osoblja.

S obzirom na vrstu smještaja, u domu Vita moguće je ostvariti stalni smještaj, tjedni smještaj, cjelodnevni boravak, poludnevni boravak, te smještaj terminalnih bolesnika u stacionaru.

Dom za starije i nemoćne u Mutograsu u vlasništvu je ustanove Cor Bonum, te može primiti maksimalno 25 osoba. Na raspolaganju ima individualnu 24-satnu stručnu skrb, njegu i smještaj osoba treće životne dobi bez obzira na pokretljivost. Smještajni kapaciteti doma su jednokrevetne i dvokrevetne sobe, te nekoliko trokrevetnih soba.

Sam dom je smješten u blizini mora, te nudi korisnicima potreban mir i kvalitetu života. Daljnji planovi i razvoj usluga u domu usmjereni su ka tome da dom u budućnosti bude specijalizirana ustanova za oboljele od Alzheimerera.

S ciljem unaprjeđenja postojećih i širenja usluga izvaninstitucionalne skrbi za najranjivije skupine stanovništva na području općine, u mjesecu rujnu 2020. godine Općina Podstrana u suradnji sa partnerom – Zajednicom Susret prijavila je projekt pod nazivom „Korak po korak“ ukupne vrijednosti 1.997.520,00 Kn na javni poziv Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, a koji se financira iz Europskog socijalnog fonda kroz Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“. Intenzitet bespovratne potpore EU iznosi 100% prihvatljivih troškova, a cilj navedenog projekta je razviti i proširiti dostupnost izvaninstitucionalnih socijalnih usluga za najranjivije skupine društva na području općine Podstrana i UA Split.

15. KULTURA

Početak organiziranja kulturnih aktivnosti u Podstrani vezano je uz ime mještana don Petra Cara - svećenika, župnika i prosvjetitelja. Zaslužan je za osnivanje Hrvatskog katoličkog izobrazbeno društva u Podstrani, izgradnju čitaonice i prve pučke škole.

Od ustanova u kulturi na području djeluje Gradska knjižnica Marka Marulića Split – ogranak Podstrana koja je osnovana 1974. godine, a smještena je u zgradi Općine. Knjižnica raspolaže sa svega 37,m² prostora, a tu se nalazi dječji i odrasli odjel sa stalnim knjižnim fondom od cca 10.000 jedinica knjižne građe. Prostor je neuvjetan i malen, pretrpan gusto poredanim policama i knjigama, nepregledan, a knjižna građa je smještena i po kartonskim kutijama. Osim uobičajene posudbe i razmjene građe s korisnicima, nikakve druge aktivnosti i oblike rada sa korisnicima ustanova nije u mogućnosti provoditi. Knjižnica nema studijsku čitaonicu, korisnici nemaju pristup internetu, nije moguće organizirati radionice s djecom i mladima, održavati predavanja, promocije i prezentacije knjiga, književne večeri kao ni druge slične aktivnosti.

Knjižnica ima relativno dobar i raznovrstan fond knjiga koji se sustavno prikuplja, stručno obrađuje i ustupa korisnicima na čitanje. Prema procjenama, knjižnica raspolaže s više od 10.000 svezaka knjiga i koji su očuvani.

Korisnici knjižnice su uglavnom stanovnici općine Podstrana, ali i šireg područja, budući da ista djeluje u sastavu GKMM, povremeno se knjižnicom koriste i drugi članovi GKMM s urednim članskim iskaznicama i posuđuju knjige (iz Splita, Žrnovnice, Stobreča, Dugog Rata, Krila, Omiša).

Otkako je organizirana digitalizirana posudba, a katalog Knjižnice postao dostupan na web stranicama u formi on line kataloga, porastao je i broj korisnika jer svatko može pogledati, rezervirati i posuditi knjige koje želi. Knjižnica broji nekoliko stotina članova, od kojih su neki u kontinuitetu članovi čak i više od dvadeset godina.

Kako bi unaprijedila postojeće stanje, Općina Podstrana izvršila je adaptaciju cjelokupne prizemne etaže zgrade u kojoj se osim knjižnice sa čitaonicom i multifunkcionalnom dvoranom, planiraju i dodatni sadržaji. Realizacijom navedenog projekta osiguran je prostor za knjižnicu površine 43,95 m², čitaonice sa mogućnošću korištenja interneta za korisnike površine 29,20 m², te multifunkcionalne dvorane sa pozornicom i sjedećim mjestima površine 82,90 m². Također, prostor knjižnice, čitaonice i dvorane opremljen je potrebnim namještajem i opremom, te je nabavljena potrebna knjižna građa

Razvoju kulture na području općine svakako doprinose i manifestacije, te događanja koja se kontinuirano organiziraju i provode u okviru *Podstranskog kulturnog ljeta*. U staroj Podstrani tijekom mjeseca lipnja, srpnja i kolovoza ispred stare Čitovnice održavaju se kazališne predstave na ljetnoj pozornici. S obzirom na ograničene kapacitete lokacije održavanja, do maksimalno 200 posjetitelja uživa u scenskim uprizorenjima, unatoč velikom interesu i upitima.

U suradnji s Maticom Hrvatskom, ogranak Podstrana tijekom ljetne sezone u ljetnikovcu Cindro organiziraju se književne večeri u okviru kojih se održava promocija odabranih književnih djela, ali i likovne izložbe, uz popratne glazbene sadržaje.

Za ljubitelje likovnog izražavanja, udruga „Ante Kaštelančić“ tijekom ljetnih mjeseci u večernjim terminima ispred hotela „Le Meridien“ organizira izlaganje likovnih umjetničkih djela. Uz zvuke mreškanja valova, te obasjani mjesečinom, navedeno događanje pruža posebnu dimenziju percepcije likovnih radova koje su prepoznali brojni posjetitelji i turisti.

Tijekom mjeseca kolovoza i srpnja na lokaciji sportskog centra Petrićevo održavaju se plesno-glazbena događanja koja uključuju nastupe brojnih kulturno-umjetničkih društava, kako s područja općine Podstrana, tako i cjelokupne Splitsko – dalmatinske županije. Ovim događanjem, promovira se bogato kulturno i tradicijsko naslijeđe područja općine kroz izvorne dalmatinske napjeve i plesove.

Kako bi osigurali raznovrsnost kulturnih sadržaja, za sve pobornike klasičnog glazbenog izričaja tijekom ljeta održava se i nekoliko koncerata klasične glazbe u sakralnim objektima na području općine. Lokacije održavanja su promjenjive kako bi se osigurala dostupnost sadržaja svim zainteresiranim posjetiteljima i turistima. Dosadašnji koncerti održavani su u crkvi Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije u Gornjoj Podstrani, te u crkvi Gospe u Siti u Strožancu.

„Dobrojutro more“ međunarodna je pjesnička manifestacija koja se od 1997. godine u kontinuitetu održava na području Gornje Podstrane ispred čitovnice, na nadmorskom grebenu drevne Poljičke Republike, a u organizaciji Društva hrvatskih književnika i Centra za kulturu Općine Podstrana. Posvećena poeziji, moru i mladosti, manifestacija je posvećena uspomeni na istaknute hrvatske književnike Josipa Pupačića, Dragu Ivaniševića, Juru Kaštelana i Nikolu Miličevića koji su rođeni na području bivše Poljičke Republike.

Tijekom godina, pjesnički susreti „Dobrojutro more“ isprofilirali su se kao visoko vrednovan kulturni događaj koji okuplja brojne pjesnike i ljubitelje poezije iz Hrvatske i inozemstva.

Program pjesničkih susreta održava se tijekom tri dana, a obuhvaća brojne sadržaje. Prva večer manifestacije posvećena je likovnoj umjetnosti i poeziji u kojoj sudjeluju brojni mladi i djeca koji predstavljaju svoje stihove i likovne radove o moru. Program susreta drugoga dana uključuje pozdrav moru i suncu mladih i djece kroz igrokaze i krasoslove, a na večer se održava središnji dio susreta ispred čitovnice gdje se nalazi mala kamena „dobrojutro“pozornica.

Značaj ovoga iznimnog vrijednog kulturnog sadržaja koje doprinosi razvoju hrvatske kulture i očuvanju kulturnog identiteta, ali i poticanju i razvijanju kreativnosti i umjetničkog izražavanja i stvaralaštva kod mladih prepoznalo je i Ministarstvo kulture, pod čijim visokim pokroviteljstvom se susreti i održavaju.

U suradnji s Umjetničkom akademijom u Splitu, a u cilju promicanja i afirmacije likovne umjetnosti i kulture mladih jedno od značajnih događanja na području općine su i art radionice. Posvećene akademskom slikaru, grafičaru i profesoru likovne umjetnosti Anti Kaštelančiću, rođenom u Podstrani, navedeno događanje daje znakovit biljeg kultumom određenju Podstrane koje je potrebno jače valorizirati. Slike mladih stvaralaca, studenata splitske Umjetničke akademije, akcentiraju uprizorenje kreativnog akta koje egzistira u sredini, otvoreno za javno vrednovanje, tumačenje i čuvanje, te postaje trajna svojina ambijeta i trag zavičajne likovne prepoznatljivosti.

Nekadašnje „Vinkovačko odmaralište“ smješteno je neposredno uz obalu mora, na parceli površine 1.429 m², te se sastoji od nekoliko derutnih objekata. Predmetni objekti se preko 30 godina uopće ne koriste te se nalaze u derutnom stanju. Cijelo zemljište (na kojem se nalaze navedeni objekti) je obraslo gustim raslinjem i u ruševnom je stanju što predstavlja opasnost za susjedne parcele. Općina Podstrana je, u nedostatku adekvatnih prostora kulturne i društvene namjene, u prosincu 2018. godine izradila idejno rješenje – inicijativu prenamjene kompleksa bivšeg „Vinkovačkog“ odmarališta u kulturno-društvene sadržaje kojim je od Republike Hrvatske (kao vlasnika) zatražila darivanje predmetnih nekretnina, uz obvezu Općine Podstrana da navedene nekretnine sanira (u postojećim gabaritima, kao privremeno rješenje) i unutar njih implementira kulturne i društvene sadržaje.

Republika Hrvatska i Općina Podstrana su, temeljen navedenog idejnog rješenja - inicijative sklopile Ugovor o darovanju kojim se Općina Podstrana obvezuje navedene prostore privesti namjeni kulturnih i društvenih sadržaja, i to u postojećim gabaritima.

Nakon sklapanja darovnog Ugovora, Općina Podstrana konzultirala je ovlaštene osobe vezano za statiku postojećih građevina, a koji su dali mišljenje da postojeće građevine nemaju zadovoljavajuću mehaničku otpornost i stabilnost, te da je potrebno njihovo uklanjanje.

Temeljem navedenog mišljenja, Općina Podstrana planira potpuno uklanjanje postojećih građevina u kompleksu nekadašnjeg „Vinkovačkog“ odmarališta, te gradnju nove multifunkcionalne građevine, sa sadržajima kulturne i društvene namjene.

16. ŠPORT I REKREACIJA

U pogledu infrastrukture za šport i rekreaciju, na području općine Podstrana infrastruktura za sportsko rekreacijske aktivnosti nalazi se na tri lokacije i to na području obale Strožanac površine cca 10.000 m², na području naselja Mutogras površine 4.500 m², te sportsko rekreacijske površine na lokaciji Petrićevo, površine cca 10.000 m². Navedene sportsko rekreacijske površine otvorene su za javnu uporabu, te se njime uz lokalno stanovništvo, koriste i turisti, te posjetitelji.

Jedan od projekata čija realizacija se planira u narednom razdoblju je i izgradnja sportsko rekreacijskog centra Miljevac na lokaciji u naselju Miljevac, istočno od hotelskog kompleksa Lav. Idejnim rješenjem planirana je izgradnja centra sa slijedećim sadržajima: dvodjelna sportska dvorana, teretana, fitnes centar, prostorije klubova, savjetovališta o sportskoj prehrani, vježbalište na otvorenom i sl. Suvremeno arhitektonsko rješenje koje je u izradi temeljiti će se na analizi šireg prostora, te biti prostorno, funkcionalno i racionalno provedivo. Navedeni projekt doprinijeti će kvalitetnijem i potpunijem opremanju ukupnog prostora tog dijela naselja sa svim potrebnim sadržajima, formiranju zelene zone kao multifunkcionalne parkovne površine sa sadržajima rekreacije, sporta, dječje igre, boravka i edukacije na otvorenom.

U pogledu igrališta za najmlađe uzraste, na području općine Podstrana izgrađeno je 6 dječjih igrališta, različitih veličina koja su ravnomjerno raspoređena po svim mjestima na području općine. Igrališta su opremljena kombiniranim igralima prilagođenim različitom uzrastu djece, poput klackalica, njihalica i vrtuljaka, a u potpunosti zadovoljavaju potrebe najmlađih korisnika.

U narednom razdoblju Općina Podstrana će sukladno potrebama ulagati i obnavljati komponente dječjih igrališta s obzirom da su ista izgrađena u periodu 2008.-2012. godine, a osim uređenja postojećih planirana je i izgradnja 4 nova dječja igrališta zbog kontinuiranog rasta broja stanovnika na području općine, posebice mladih obitelji.

17. CIVILNO DRUŠTVO

Civilne udruge i organizacije čine važan čimbenik društvenog života na području općine Podstrana. Sukladno zakonskim propisima, udruge predstavljaju oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba, koje kroz svoje djelovanje unapređuju kvalitetu društvenih sadržaja, ali i zagovaraju interese različitih društvenih skupina, čime pozitivno utječu na trajne društvene promjene u lokalnoj zajednici.

Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske, na području općine Podstrana trenutno je aktivno 78 udruga od kojih su neke detaljnije opisane u tekstu koji slijedi.

1. Hrvatsko katoličko glazbeno društvo Podstrana

HKGD Podstrana neprofitna je udruga osnovana davne 1907. godine s ciljem promicanja, razvitka i unapređenja glazbene kulture na području Splitsko dalmatinske županije. U okviru društva djeluje i muška klapa Praska koja njeguje i promiče izvornu klapsku pjesmu. HKGD Podstrana dugogodišnjim djelovanjem doprinosi razvoju glazbene umjetnosti i kulture na području općine Podstrana. Udruga broji 38 redovnih članova.

2. Udruga za promicanje glazbene kulturne baštine „Ankora“

Udruga Ankora osnovana je 2009. godine, te broji 24 redovna člana. Osnovne djelatnosti udruge su izvođenje narodnih i skladanih pjesama „a capella“; organiziranje glazbenih priredbi i manifestacija kojima se promovira klapska pjesma; sudjelovanje na glazbenim i scenskim manifestacijama i festivalima; sudjelovanje u kulturnim manifestacijama s ciljem razvitka, unapređenja te podizanja kulturne razine građana, ali i promidžbe turističkih potencijala općine. Glavni ciljevi djelovanja udruge su očuvanje i promicanje trajne kulturne i umjetničke vrijednosti klapske pjesme.

3. Likovna udruga „Ante Kaštelančić“

S ciljem razvijanja i poticanja umjetničkog stvaralaštva i rada, te promicanja likovne kulture na području općine Podstrana 1994. godine osnovana je likovna udruga Ante Kaštelančić koja danas broji 12 članova. U okviru redovitih djelatnosti, udruga kontinuirano tijekom godine organizira likovne izložbe, sudjeluje na likovnim kolonijama u Splitsko dalmatinskoj županiji, potiče razmjenu iskustava, ali i promovira kulturne i umjetničke vrijednosti.

4. Ženska klapa Kurjože

Osnovana 2006. godine s ciljem njegovanja i promicanja klapskih pjesama kao autohtonog izričaja hrvatske glazbe i kulture u Republici Hrvatskoj i inozemstvu, Udruga sa svojih 9 članova kontinuirano djeluje u području promicanja izvornih hrvatskih napjeva, pjesama duhovnog izričaja, autorskih klapskih pjesama, kao i popularnih skladbi u obradama za muške, ženske i mješovite klape koje u svojim izvedbama pjevaju „a capella“ ili uz pratnju glazbenih instrumenata.

5. Matica hrvatska – ogranak Podstrana

Ogranak Matice Hrvatske u Podstrani osnovan je 2002. godine i broji 54 člana. Udruga djeluje u području očuvanja i promocije hrvatske kulture, znanosti i umjetnosti u svim njenim oblicima, s posebnim akcentom na pružanju potpore i promidžbe lokalnim umjetnicima i znanstvenicima. Neke od redovitih aktivnosti udruge su izdavanje publikacija, glazbenih snimaka, organizacija znanstvenih skupova i javnih tribina, likovnih izložbi i ostalih kulturnih događanja.

6. Društvo Poljičana Sveti Jure – Priko

Društvo Poljičana svakako je jedna od najstarijih i članstvom najmnogobrojnija udruga koja djeluje na području općine Podstrana. Osnovana 1950. godine udruga danas broji 989 članova. Od svog osnutka udruga aktivno djeluje u području očuvanja kulturno povijesne baštine i običaja Poljica s ciljem razvijanja i poticanja kulturnog djelovanja radi očuvanja i afirmacije povijesne baštine i običaja Poljica.

Neke od redovitih aktivnosti koje udruga provodi obuhvaćaju organizaciju različitih kulturnih manifestacija u svrhu očuvanja kulturne baštine poput „Poljičkog Sabora“, „Festival soparnika“, „Poljički komini“, ali i sudjelovanje na kulturnim manifestacijama diljem Republike Hrvatske.

Također, udruga kontinuirano, sukladno financijskim mogućnostima djeluje i u području revitalizacije nematerijalne kulturne baštine, ali i promocije kulturnih vrijednosti i običaja Poljica (izrada poljičkih kalendara, Zbornik Poljica).

7. Udruga maslinara „TOĆ“

2007. godine na području općine Podstrana osnovana je udruga maslinara koja danas broji 41 člana. Glavni ciljevi i djelatnosti udruge su razvijanje i poticanje uzgoja masline; primjena novih tehnika berbe i čuvanja ploda do prerade, te korištenje novih metoda brze hladne prerade u svrhu dobivanja extra djevičanskih maslinovih ulja s ciljem brendiranja proizvoda, te lakšeg plasmana na tržištu; razvijanje suradnje sa srodnim udrugama, savezima i pravnim osobama; educiranje i stručno usavršavanje maslinara kao i druge djelatnosti obuhvaćene Statutom udruge.

8. Moto klub Podstrana

Moto klub Podstrana osnovan je 2012. godine, te broji 30 članova koji aktivno djeluju u području jačanja uloge moto kulture u lokalnoj zajednici. Jedan od glavnih ciljeva djelovanja udruge je unapređenje prometne kulture i sigurnosti u prometu na području općine Podstrana, te promoviranje moto sporta. Osim organizacije moto susreta, te sudjelovanja u raznolikim događanjima, članovi moto kluba sukladno mogućnostima sudjeluju u svim humanitarnim događanjima na području općine.

9. Kulturno športsko društvo „ARTORIUS“

KŠD Artorius Podstrana osnovano je 2009. godine, te danas broji 45 članova. Glavni ciljevi djelovanja udruge su promicanje i očuvanje kulturnih, znanstvenih i umjetničkih vrijednosti hrvatske tradicije i kulturnog bogatstva; poticanje mladih na kulturni rad, te promicanje hrvatske kulture u svijetu. Navedene ciljeve KŠD ostvaruje kontinuiranim aktivnostima poput organizacije i provedbe edukativnih radionica; organiziranjem predstava, koncerata, poetskih večeri, promocija knjiga; organiziranjem i provedbom kulturnih i znanstvenih skupova, te brojnim drugim aktivnostima. Jedna od najznačajnijih aktivnosti udruge je i promoviranje legende o kralju Arthuru tj. rimskog vojskovođe Luciusa Artoriusa kao povijesnoj osobi prema kojoj je ova legenda i nastala.

10. Sportski ribolovni klub Porat

Osnovan 1998. godine, SRK Porat danas broji 288 redovitih članova. Osnovne djelatnosti udruge su usmjerene na sport i sportski ribolov, te uključuju organizaciju i provedbu športsko ribolovnih natjecanja, uređenje i održavanje infrastrukture za ribolov, te promoviranje ribolova kao športsko-rekreacijske aktivnosti.

11. UHBDDR Podstrana

Od 1993. godine na području općine Podstrana djeluje i Udruga hrvatskih branitelja i dragovoljaca Domovinskog rata koja broji 60 članova. Cjelokupno djelovanje udruge usmjereno je ka očuvanju i promicanju digniteta Domovinskog rata i hrvatskih branitelja i dragovoljaca, kao i zaštita socijalnih, ekonomskih i ostalih prava hrvatskih branitelja i dragovoljaca.

U okviru redovitih djelatnosti, UHBDDR Podstrana provodi aktivnosti obilježavanja značajnijih bitaka u Domovinskom ratu i sjećanja na poginule i umrle branitelje i dragovoljce; organizira razna sportska, kulturna i društvena događanja na području općine, provodi radne akcije čišćenja i uređenja okoliša i objekata, te poljoprivrednog zemljišta; ali i pruža socijalnu podršku i pomoć razvojačenim članovima kao i članovima njihovih obitelji. Također, udruga promiče i organizira duhovne obnove svojih članova i njihovih obitelji.

12. Braniteljska udruga Podstrana

Braniteljska udruga Podstrana osnovana je 2009. godine s ciljem sudjelovanja i potpore radu državnim institucijama u Republici Hrvatskoj na dosljednom provođenju svih odredbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, te svih drugih zakonskih akata i pod-akata kojima se reguliraju prava hrvatskih branitelja, a posebice prava branitelja, dragovoljaca i invalida članova BUP-a. Udruga broji 60 članova koji djeluju u području zaštite prava i interesa hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, socijalne i pravne zaštite, osiguravanja uvjeta za aktivno sudjelovanje u svim oblicima društvenog i političkog života, organiziranja i promicanja kulturnih, sportskih i drugih aktivnosti, surađuje sa srodnim udrugama, djeluje na očuvanju i obilježavanju mjesta stradavanja hrvatskih branitelja, prikuplja financijska sredstva za pomoć socijalno i zdravstveno ugroženim članovima, njihovim obiteljima, ali i socijalno ugroženim mještanima općine Podstrana.

13. Braniteljska udruga Oluja

Braniteljska udruga „Oluja“ osnovana je 2014. godine, te broji 81-og člana. Temeljni cilj udruge je okupljanje branitelja iz Domovinskog rata, udovica branitelja, te djece branitelja Domovinskog rata, radi otklanjanja oboljenja i međusobne pomoći, pomoći liječnika i dr..

Glavni ciljevi djelovanja udruge su promocija i poboljšanje kulturoloških i ekoloških djelatnosti, te kulture zdravog življenja, prevencije bolesti ovisnosti kroz razne kreativne radionice kao i edukacije o istim kako bi se olakšala resocijalizacija branitelja, njihova lakša integracija u društvo i obitelj, te da okolina u kojoj žive lakše prihvati njihovo stanje, u svrhu što kvalitetnijeg života i prevencije suicida.

Primare djelatnosti udruge su:

- promicanje prava, sloboda i uvjerenja dragovoljaca, branitelja, udovica i obitelji branitelja, poštujući integritet i pozitivne pravne norme RH
- zalaganje za suzbijanje negativnih predodžbi u Hrvatskoj domovini, čuvanje i njegovanje uspomena na kolege- heroje koji su položili živote na oltar Domovine

14. Matica umirovljenika Podstrana

Kao članica Matice umirovljenika Hrvatske, na području općine Podstrana od 1986. godine djeluje i Matica umirovljenika Podstrana koja broji 121 člana. Matica djeluje u području poboljšanje materijalnog, zdravstvenog i ukupnog društvenog položaja umirovljenika i osoba treće životne dobi s područja općine. U okviru redovitih aktivnosti Matica umirovljenika Podstrana pruža financijsku pomoć socijalno ugroženim članovima, volonteri posjećuju bolesne i nemoćne članove, organiziraju druženja članova na lokalnoj i regionalnoj razini, ali i izlete za svoje članove.

U pogledu djelovanja navedenih udruga, većina istih nema sustavne izvore financiranja i svoje redovite programe i aktivnosti uglavnom provode volonterski uz pojedinačna pokroviteljstva, te su uvelike ovisni o Općinskom proračunu. Glavna obilježja civilnog sektora na području općine su i nezadovoljavajući materijalni uvjeti djelovanja, nedovoljna suradnja na projektima i aktivnostima, nedovoljna informiranost o mogućnostima financiranja projekata, te nedovoljno razvijena znanja i vještine za izradu i provedbu projekata.

S obzirom da razvoj civilnih udruga i organizacija, kao dio socijalnog kapitala zajednice, čini jedan od značajnih elemenata ukupnog razvoja područja općine Podstrana, potrebno je usmjeriti i osigurati kontinuiran sustav potpore udrugama kako bi iste ostvarile svoj puni potencijal i na održiv način aktivno sudjelovale u razvoju svoje lokalne zajednice.

18. MEHANIZMI UPRAVLJANJA RAZVOJEM

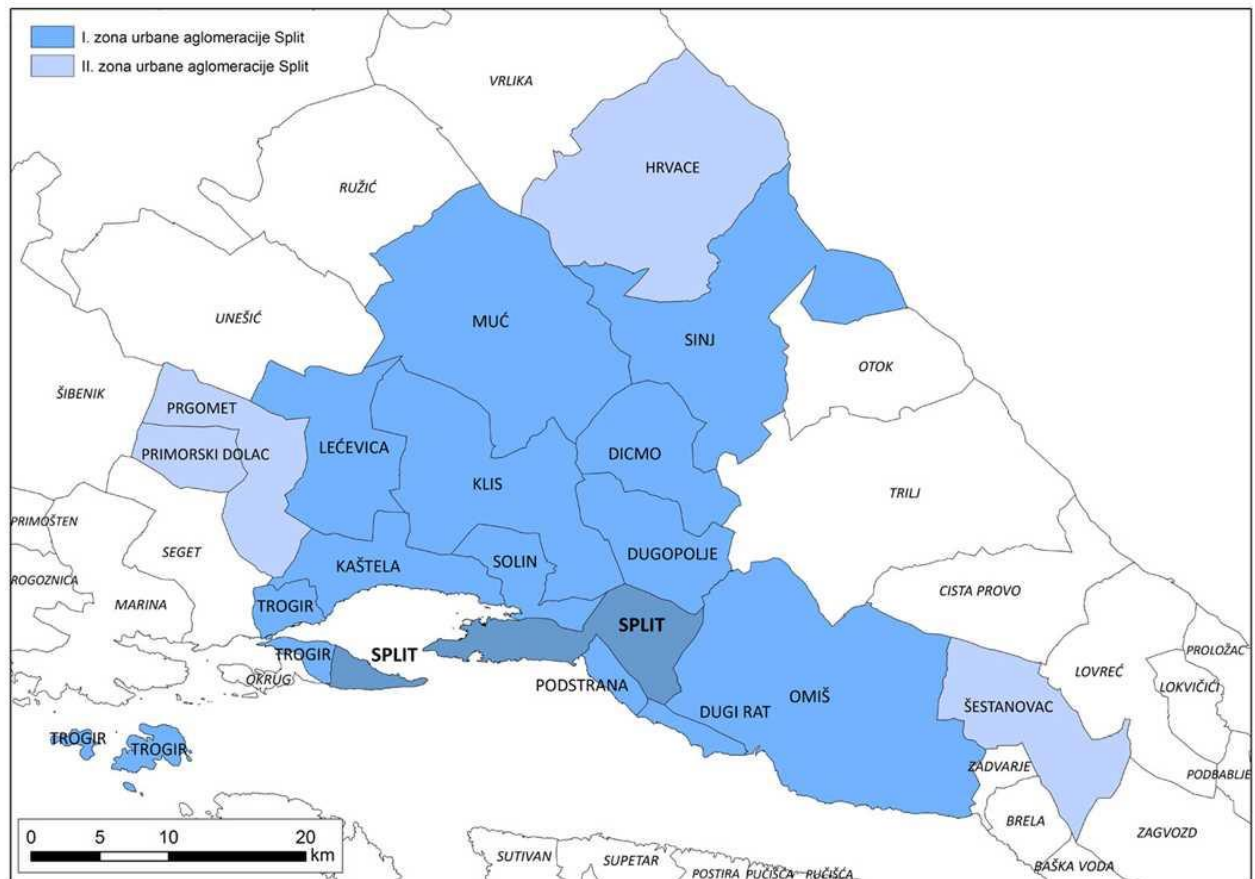
Ulaskom u Europsku uniju, jedinicama lokalne i regionalne samouprave u Republici Hrvatskoj postali su dostupni brojni europski fondovi i programi za financiranje projekata iz različitih strateških područja ali i različiti mehanizmi kako bi se smanjile društvene i ekonomske nejednakosti s kojima se Europa suočava, te pravovremeno i kvalitetno odgovorilo na glavne izazove i probleme.

Jedan od navedenih mehanizama je i ITU mehanizam (Integrirana teritorijalna ulaganja) Europske unije za razdoblje 2014.-2020. godine koji je uveden s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja, a sastoji se od skupa aktivnosti koje se u gradovima mogu financirati iz tri različita fonda - Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda, te Europskog socijalnog fonda.

Prihvatljive aktivnosti u sklopu ITU mehanizma podijeljene su u tri tematska područja: 1. „Pametni gradovi“ – gradovi pokretači održivog i tehnološkog gospodarskog rasta; 2. „Održivi gradovi“ - gradovi u borbi protiv klimatskih promjena promicanjem energetske učinkovitosti i zaštite okoliša; 3. „Uključivi gradovi“ - gradovi u borbi protiv siromaštva i podrška socijalnoj integraciji.

Provedba mjera održivog urbanog razvoja putem ITU mehanizma ponuđena je najvećim urbanim područjima u RH čiji gradovi središta imaju oko 50.000 stanovnika u središnjim naseljima - Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Slavonski Brod, Zadar i Pula. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) je u ožujku 2016. godine objavilo Poziv za odabir područja za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja, temeljem kojeg su odabrana urbana područja za provedbu ITU mehanizma. Dana 5. listopada 2016. godine, MRRFEU je donijelo Odluku o odabiru područja za provedbu mehanizama integriranih teritorijalnih ulaganja kojom je Urbana aglomeracija Split jedna od 7 odabranih za provedbu ITU mehanizma.

U studenom 2015. godine, odlukom Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije ustrojena je Urbana aglomeracija Split, kao urbano područje koje čini 13 jedinica lokalne samouprave. S obzirom na svoj geostrateški položaj i blizinu Grada Splita, Općina Podstrana prepoznala je svoju razvojnu priliku u okviru ove aglomeracije, te uz Grad Split kao središte, Grad Kaštela, Grad Omiš, Grad Sinj, Grad Solin, Grad Trogir, Općinu Dicmo, Općinu Dugi Rat, Općinu Dugopolje, Općinu Klis, Općinu Lećevica, te Općinu Muć, ušla u sastav Urbane aglomeracije Split.

Grafički prikaz 3: Obuhvat Urbane aglomeracije Split (izvor podataka: <https://www.split.hr/urbana-aglomeracija-split/opce-informacije/obuhvat-uas>)

Od formiranja UA Split, provedene su brojne aktivnosti u kojima je vrlo aktivno sudjelovala i Općina Podstrana, a koje su uključivale i izradu Strategija razvoja Urbane aglomeracije Split u svrhu prijave na natječaj nadležnog Ministarstva, za financiranje strategija urbanih aglomeracija.

U procesu korištenja ITU mehanizma u prethodnom financijskom razdoblju do 2020. godine. objavljeno je 100% svih planiranih Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija putem kojih je dodijeljeno 308,5 mil kn bespovratnih sredstava za 30 projekata Urbane aglomeracije Split, dok je iz Operativnog programa Upravljanje ljudskim potencijalima do sada ugovoreno 5 projekata za deinstitucionalizaciju i razvoj socijalnih usluga s dodijeljenih 11,5 mil kn bespovratnih sredstava.

Također, u tijeku su pripreme za korištenje ITU mehanizma u financijskom razdoblju 2021.-2027. godine, a zbog zbog izmjena Smjernica za definiranje obuhvata urbanih aglomeracija i izradu strategija razvoja od strane nadležnog Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU dinamika je znatno usporena. Tek po donošenju Smjernica, moći će se pristupiti definiranju obuhvata Urbane aglomeracije Split za razdoblje 2021. – 2027.g. i izradi nove Strategije razvoja Urbane aglomeracije Split za navedeno razdoblje.

U međuvremenu Grad Split, ITU Odsjek je pokrenuo postupak identifikacije projektnih prijedloga svih dionika s područja Urbane aglomeracije Split s ciljem izrade baze projekata i Akcijskog plana, te definiranja strateških projekata koji će se predložiti za financiranje putem ITU mehanizma u razdoblju do 2027. godine.

Provedba ovog mehanizma i članstvo u Urbanoj aglomeraciji Split od iznimnog je značaja za Općinu Podstrana, kojoj se na ovaj način otvara mogućnost financiranja brojnih projekata kako iz područja infrastrukture i gospodarstva, tako i projekata koji su usmjereni ka povećanju kvalitete života na području općine.

STRATEŠKE ODREDNICE RAZVOJA OPĆINE PODSTRANA

1. METODOLOŠKI OKVIR IZRADE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA

Sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) koji je stupio na snagu koncem 2017. godine, te Uredbi o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iz listopada 2018. godine, načelnik Općine Podstrana podnio je prijedlog za pokretanje postupka izrade akta strateškog planiranja – Strateškog plana razvoja općine Podstrana za razdoblje 2021.-2025. godine Općinskom vijeću koje je navedeni prijedlog usvojilo, te donijelo Odluku o izradi Strateškog plana razvoja općine.

Također, sukladno čl. 12.st.12 i čl. 36. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske načelnik kao odgovorna osoba i predstavnik izvršne vlasti imenovao je lokalnog koordinatora kao predstavnika Općine za obavljanje i koordinaciju poslova strateškog planiranja na razini jedinice lokalne samouprave.

Sukladno čl.11. Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne samouprave), kojim je propisan obvezni sadržaj srednjoročnih akata strateškog planiranja, sadržaj i obuhvat Strateškog plana razvoja općine Podstrana izrađen je i usklađen sa obveznim sadržajem na odgovarajući način pri tome uvažavajući specifičnosti lokalnog područja.

Strateški plan razvoja općine Podstrana za razdoblje 2021.-2025. godine obuhvatio je detaljnu socio-ekonomsku analizu područja, swot analizu, srednjoročnu viziju razvoja područja općine, opis razvojnih potreba i potencijala, opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju, posebne ciljeve, popis ključnih pokazatelja ishoda i ciljanih vrijednosti, terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja, indikativni financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva i razvojnih projekata, usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom 2030., i dostupnim sektorskim strategijama, te okvir za praćenje i vrednovanje Strateškog plana razvoja općine Podstrana.

2. SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja radni alat u procesu strateškog planiranja koji pomaže u prepoznavanju i utvrđivanju osnovnih čimbenika razvoja, njegovih potencijala i ograničenja. Ova analiza je ključni korak u izradi Strateškog plana razvoja općine Podstrana, budući da, polazeći od sadašnjeg stanja pomaže odrediti željeno buduće stanje. SWOT analiza definira probleme i potencijalne mogućnosti koji će kroz daljnju razradu pomoći u jasnijem definiranju razvojnih pravaca kojima će se Strategija u svojoj implementacijskoj fazi baviti. Naziv SWOT analiza dolazi iz engleskog jezika i predstavlja akronim za:

S - SNAGE (STRENGTHS) pozitivni, unutarnji čimbenici

W - SLABOSTI (WEAKNESSES) negativni, unutarnji čimbenici

O - MOGUĆNOSTI (OPPORTUNITIES) pozitivni, vanjski čimbenici

T - PRIJETNJE (THREATS) negativni, vanjski čimbenici

SWOT analizom prikazuju se snage i slabosti kao unutarnji čimbenici, te prilike i prijetnje kao vanjski čimbenici koji ukazuju na potencijalne prijetnje gospodarskom razvoju općine ali i otvorene mogućnosti za budući razvoj. Pri tome snage i prilike predstavljaju pozitivne, a slabosti i prijetnje negativne čimbenike razvoja. Pomoću ove analize dobivaju se relevantne informacije o snagama i slabostima same okoline, te prilikama i ograničenjima u okolini u kojoj djeluje u trenutku utvrđivanja polaznog stanja i utvrđivanja svoje budućnosti.

Snage su ona pozitivna unutarnja svojstva poslovne zajednice koja joj mogu osigurati konkurentsku prednost. Slabosti su ona unutarnja svojstva poslovne zajednice koja joj smanjuju konkurentnu sposobnost i uspješnost. Nedostatak vizije, veliki broj unutarnjih problema, loš image, nedostatak organizacijske kulture, negativan odnos prema promjenama, nedostatak znanja za promjene, zastarjela tehnologija, primjeri su slabosti koje se ne često javljaju kao unutarnja svojstva poslovne zajednice.

Mogućnosti (prilike) su oni trenutni ili budući uvjeti i promjene u okolini koje se mogu trenutno ili u budućnosti iskoristiti za poboljšanje svoje konkurentnosti i uspješnosti. To su one šanse koje okolina treba prepoznati, odnosno to je sve što poslovnoj zajednici potencijalno može omogućiti dostizanje utvrđenog strateškog cilja.

Prijetnje (ograničenja) su postojeća ili buduća svojstva i uvjeti okoline koja imaju ili će u budućnosti imati negativan utjecaj na konkurentnost ili uspješnost zajednice u provođenju strateškog cilja. To se, primjerice, može odnositi na nepovoljnu vladinu politiku, nepovoljne zakonske uvjete, promjenu zahtjeva sredine i sl.

Kako bi se Strateški plan razvoja općine Podstrana uspješno implementirao, te potaknuo opći razvoj lokalne zajednice potrebno je na što kvalitetniji način iskoristiti snage i mogućnosti ovoga područja, nastojati izbjeći utjecaj prijetnji, te u što većoj mjeri nastojati riješiti slabosti.

SWOT analiza upravljanja prostorom i okolišem općine Podstrana:

<p>SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađen Prostorni plan uređenja općine ✓ Kontinuirana izrada urbanističkih planova uređenja ✓ Blizina grada Splita ✓ 6 km obalnog područja ✓ Započeta procedura razgraničenja pomorskog dobra ✓ Kontinuirana ulaganja u izradu projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju/rekonstrukciju sustava vodoopskrbe i odvodnje ✓ Visok postotak izgrađenosti sustava vodoopskrbe ✓ Dostatne količine pitke vode za opskrbu područja općine (rijeka Jadro i Žrnovnica) ✓ Pripadnost Urbanoj aglomeraciji Split ✓ Kontinuirana ulaganja u poboljšanje prometne i komunalne infrastrukture ✓ Iskustvo u provedbi infrastrukturnih projekata ✓ Izrađen Plan gospodarenja otpadom za područje općine ✓ Organiziran sustav prikupljanja, razvrstavanja i zbrinjavanja otpada ✓ Postavljeni zeleni otoci ✓ Izgrađeno reciklažno dvorište ✓ Povećanje stopa razvrstavanja i prikupljanja otpada po vrstama ✓ Kontinuirana modernizacija javne rasvjete na području općine ✓ Vlastiti komunalni pogon ✓ Ekološka mreža na području općine ✓ Bogatstvo flore i faune ✓ Izvrsna ocjena kakvoće mora na području općine 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Neriješeni imovinsko pravni odnosi nad nekretninama i zemljištem od interesnog značaja za Općinu Podstrana ✓ Nedovoljno razvijen komunalni standard na području općine ✓ Nedovoljno izgrađen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda ✓ Neizgrađen sustav vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda u naselju Gornja Podstrana ✓ Nedovoljna prometna povezanost svih dijelova općine ✓ Prometno opterećenje državne ceste D8 ✓ Nezadovoljavajuće stanje državnih i županijskih cesta u pogledu tehničkih standarda sigurnosti u prometovanju ✓ Nedovoljno izgrađena pješačka i biciklistička infrastruktura ✓ Crne točke u prometu ✓ Nedovoljno izgrađena mreža odvodnje bujičnih voda ✓ Nedovoljna ulaganja u protupožarne puteve ✓ Nedovoljna primjena modela energetske učinkovitosti u javnom i privatnom sektoru, te kod fizičkih osoba ✓ Nedovoljna primjena obnovljivih izvora energije u javnom i privatnom sektoru, te kod fizičkih osoba ✓ Nedovoljno uređene i sadržajno razvijene plaže na području općine ✓ Nedostatak parkirališnih mjesta uz postojeće plaže ✓ Neprikladnost plaža osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću
<p>MOGUĆNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Očuvanje postojećeg vizualnog identiteta i tradicijskih obilježja prostora ✓ Jače korištenje mogućnosti financiranja projekata iz EU fondova i nacionalnih programa ✓ Digitalizacija javne uprave i usluga ✓ Uvođenje pametnih i održivih rješenja u prometu ✓ Pilot projekt izgradnje sunčane elektrane Podstrana ✓ Potpuno implementiranje modela kružnog gospodarstva i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama 	<p>PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Dugotrajna procedura postupaka izmjena i dopuna prostorno planske dokumentacije ✓ Dugotrajna procedura razgraničenja pomorskog dobra na području općine ✓ Prometna opterećenost područja općine – državna cesta D8 ✓ Ugrožena sigurnost sudionika u prometu na Jadranskoj magistrali – ocjena visokog rizika od prometnih nezgoda sa smrtnim i/ili teškim posljedicama ✓ Visoka investicijska ulaganja u izgradnju komunalne i prometne infrastrukture

SWOT analiza gospodarskog sektora na području općine Podstrana:

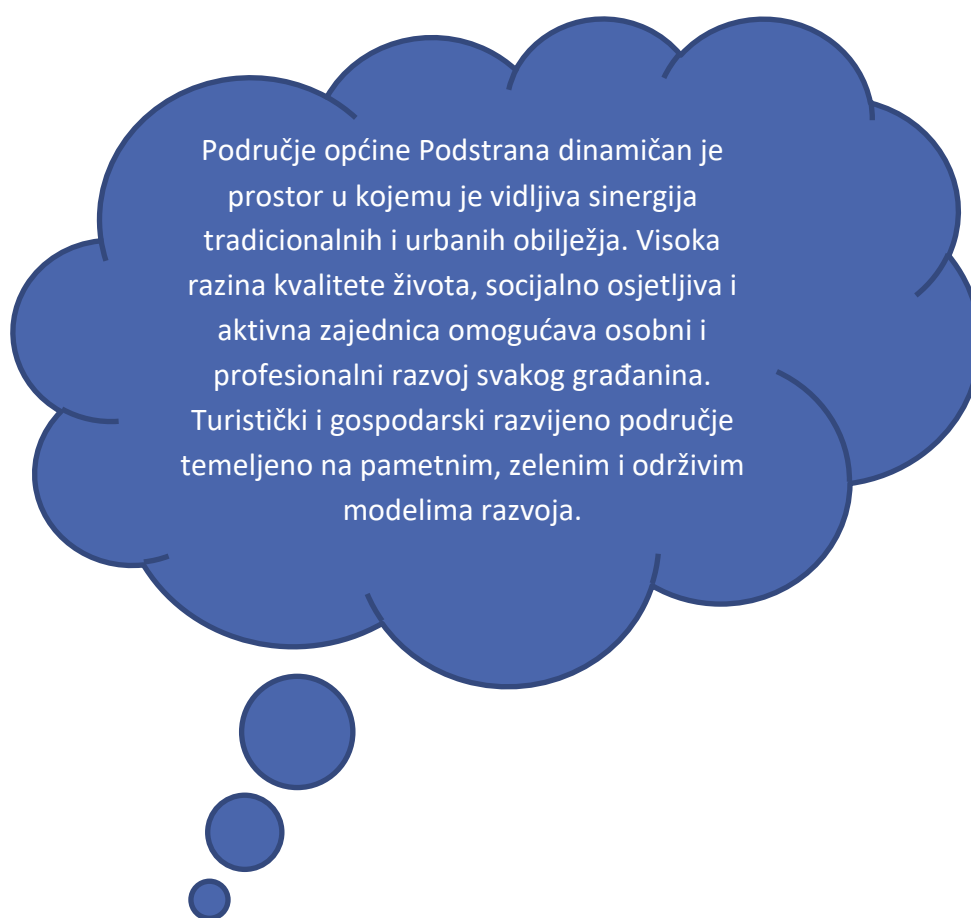
<p>SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Indeks razvijenosti VIII. skupine ✓ Značajan broj aktivnih poduzetnika i obrtnika na području općine ✓ Kontinuiran rast broja tvrtki ✓ Kontinuiran rast broja zaposlenih u tvrtkama na području općine ✓ Dostupnost mjera aktivne politike zapošljavanja i mjera za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim koronavirusom ✓ Institucionalna potpora poduzetnicima i obrtnicima ✓ Provedba projekta ZAŽELI ✓ Predviđene 2 zone poslovne namjene na području općine ✓ Tradicija poljoprivrednih djelatnosti (voćarstvo) ✓ Razvijena turistička destinacija sa suncem i morem kao primarnim turističkim proizvodom ✓ Bogata resursna osnova za razvoj specifičnih oblika turizma ✓ Legenada o kralju Arthuru ✓ Blaga mediteranska klima; čisto i nezagađeno more ✓ Duga i bogata povijest, te brojni kulturno-povijesni resursi ✓ Razvijeni turistički smještajni kapaciteti ✓ Izgrađene pješačke, planinarske i tematske staze ✓ Brojna turistička događanja i manifestacije ✓ Očuvana svjedočanstva i običaji iz razdoblja Poljičke Republike ✓ Spomenik ruralnog graditeljstva „Staro Selo“ ✓ Brojni primjeri svjetovnih graditeljskih znamenitosti na području općine ✓ Bogatstvo flore i faune ✓ Porast broja turističkih dolazaka i noćenja na području općine ✓ Razvijene brojne planinarske i biciklističke staze ✓ Razvijene turističke manifestacije ✓ Autohtona gastronomska ponuda (soparnik) 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Stagnacija gospodarskih aktivnosti usko vezanih uz turizam kao glavnu gospodarsku granu ✓ Neizgrađena komunalna i prometna infrastruktura u poslovnim zonama ✓ Nedovoljna educiranost poduzetnika i obrtnika ✓ Nedovoljno korištenje inovacija i novih tehnologija ✓ Nedovoljna konkurentnost poduzetnika na tržištu ✓ Nedovoljno korištenje suvremenih informacijsko – komunikacijskih tehnologija ✓ Rast broja nezaposlenih tijekom 2020. i I. kvartalu 2021. ✓ Značajan udio mladih u dobnoj skupini 25-29 god. u ukupnoj nezaposlenosti ✓ Nepovoljna obrazovna struktura nezaposlenih (77% sa osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem) ✓ Nedovoljno razvijena turistička ponuda u kopnenom dijelu (zaleđu) područja općine ✓ Nizak udio domaćih turista u ukupnoj strukturi gostiju ✓ Najveći broj smještajnih jedinica kod privatnih iznajmljivača ✓ Nedovoljno izgrađena infrastruktura za vertikalni transport turista i posjetitelja ✓ Nedovoljna primjena suvremenih tehnologija u promoviranju turističke ponude i sadržaja ✓ Nedovoljno razvijeni posebni (selektivni) oblici turizma ✓ Nedovoljna iskorištenost kulturno-povijesne baštine u imidžu turističke destinacije ✓ Nedovoljno razvijeni turistički sadržaji izvan glavne turističke sezone ✓ Nedovoljno izgrađena turistička infrastruktura i suprastruktura
<p>MOGUĆNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Produženje turističke sezone kroz razvoj selektivnih oblika turizma – aktivni turizam, cikloturizam, kulturni turizam ✓ Razvoj turističke ponude na području Gornje Podstrane ✓ Kreiranje prepoznatljivog imidža kulturne destinacije temeljene na bogatoj kulturnoj i povijesnoj baštini ✓ Pokretanje procedure za ishođenje plave zastave za plaže na području općine ✓ Korištenje EU fondova za realizaciju turističkih projekata 	<p>PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Prekomjerno trošenje resursa ✓ Epidemija uzrokovana virusom COVID-19 ✓ Siva ekonomija

SWOT analiza kvalitete života na području općine Podstrana:

<p>SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozitivni demografski trendovi ✓ Financiranje programa predškolskog odgoja i obrazovanja ✓ Stipendiranje učenika i studenata ✓ Osiguran prijevoz učenika ✓ 3 privatne ustanove/doma za skrb o starijim i nemoćnim osobama ✓ Zadovoljavajući broj objekata primarne zdravstvene zaštite ✓ Razvijeni športsko – rekreacijskih objekti i tereni ✓ Uređenost javnih prostora i površina ✓ Kontinuiran razvoj kulturnih djelatnosti na području općine ✓ Ustanove u kulturi – knjižnica, Centar za kulturu, Prevodilačka kuća Podstrana ✓ Prepoznatljive kulturne manifestacije i događanja ✓ Kontinuirana financijska potpora radu udruga civilnog društva ✓ Aktivne udruge civilnog društva ✓ Veliki broj udruga koje pokrivaju sva područja društvenog života ✓ Kontinuirana financijska potpora općine radu udruga ✓ Prepoznatljive manifestacije i događanja ✓ Stabilno financijsko poslovanje općine 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nedovoljno izgrađena odgojno-obrazovna infrastruktura ✓ Nedovoljna uključenost stanovništva u neformalne programe obrazovanja ✓ Nedovoljna informiranost stanovništva o mogućnostima neformalnog obrazovanja ✓ Nedovoljno razvijeni kapaciteti udruga ✓ Nedovoljna informiranost udruga o mogućnostima korištenja fondova EU i nacionalnih programa ✓ Nedovoljno razvijeno volonterstvo na području općine ✓ Nedovoljno razvijene izvaninstitucionalne usluge i programi, posebice iz područja zdravstvenih i socijalnih usluga ✓ Nedovoljan broj domova za starije i nemoćne ✓ Nedovoljna uključenost udruga u pružanje izvaninstitucionalnih socijalnih usluga ✓ Nedovoljno razvijeno socijalno poduzetništvo
<p>MOGUĆNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Razvoj poticajnog sustava obiteljskih i socijalnih mjera ✓ Pобоljšanje kvalitete pružanja zdravstvenih usluga ✓ Primjena koncepta pametnih sela (Gornja Podstrana) ✓ Poticanje cjeloživotnog učenja i obrazovanja ✓ Jačanje kapaciteta civilnog društva ✓ Jače korištenje mogućnosti financiranja projekata iz EU fondova i nacionalnih programa ✓ Jačanje djelovanja Općinske uprave kao javnog servisa građana – digitalizacija javne uprave ✓ Promjena statusa općine u grad 	<p>PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Epidemija korona virusom (covid-19) ✓ On-line nastava za učenike ✓ Ograničena financijski kapaciteti Općine Podstrana ✓ Nezainteresiranost građana za jače uključivanje u procese odlučivanja

3. VIZIJA RAZVOJA OPĆINE PODSTRANA

Vizija odražava uzajamnu ravnotežu svih relevantnih čimbenika koji mogu pozitivno doprinijeti održivom razvoju općine Podstrana. Vizija je zasnovana na temeljnim životnim vrijednostima stanovnika općine Podstrana koje predstavljaju osnovu daljeg razvoja. Ona predstavlja opis budućnosti općine Podstrana koju želimo postići. Vizija je definirana za razdoblje od 5 godina, a predstavlja osnovu za definiranje strateških pravaca djelovanja i sadrži sve relevantne vrijednosti koje zajednica priznaje kao komparativne prednosti i mogućnosti koje je potrebno iskoristiti na putu ostvarivanja razvoja.

Područje općine Podstrana dinamičan je prostor u kojemu je vidljiva sinergija tradicionalnih i urbanih obilježja. Visoka razina kvalitete života, socijalno osjetljiva i aktivna zajednica omogućava osobni i profesionalni razvoj svakog građanina. Turistički i gospodarski razvijeno područje temeljeno na pametnim, zelenim i održivim modelima razvoja.

VIZIJA RAZVOJA PODRUČJA OPĆINE PODSTRANA

4. PRIORITETI JAVNE POLITIKE

Javne politike su kontinuirani proces u čijem bi oblikovanju, provedbi, praćenju i poboljšavanju trebali sudjelovati svi razvojni dionici i to predstavnici javnog, poslovnog i civilnog sektora, a sve to kako bi pravovremenim, kvalitetnim i održivim mjerama odgovorili na određene javne potrebe u svrhu napretka cjelokupne zajednice i/ili određenih skupina stanovništva. Iako se generalno gledajući, politika u Republici Hrvatskoj, najčešće isključivo negativno vrednuje i sužava njeno značenje jer se promatra najčešće samo kroz jednu dimenziju- borbu za moć i vlast, upravo su javne politike ona dimenzija politike koja je najvažnija za građane, a odnosi se na ishode političkog upravljanja koje svaki građanin svakodnevno osjeti u vlastitom životu.

Nacionalnom razvojnom strategijom 2030., definirani su prioriteti u provedbi javnih politika koji su razrađeni po strateškim područjima, a pregled istih slijedi u nastavku teksta s posebnim naglaskom na one prioritete koji su od interesnog značaja i za područje općine Podstrana.

Prioriteti u provedbi javnih politika koje će pridonijeti razvoju globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije:

- poticanje razvoja kružnog gospodarstva
- poticanje ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije
- poticanje suradnje između poslovnog i istraživačkog sektora
- unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru
- modernizacija i dekarbonizacija energetski intenzivnih industrija

Prioriteti provedbe javne politike koji će pridonijeti razvoju poduzetništva i obrta:

- administrativno rasterećenje i digitalizacija poslovanja
- uspostava potpornih financijskih modela za razvoj poticajnog poslovnog okruženja
- podrška rastu produktivnosti malih i srednjih poduzetnika
- razvoj poslovne i istraživačke infrastrukture
- podrška ženskom poduzetništvu i poduzetničkoj aktivnosti žena
- podrška razvoju društvenog poduzetništva
- razvoj i komercijalizacija novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzetnika
- jačanje izvoznih potencijala i podrška u internacionalizaciji poslovanja
- poticanje cjeloživotnog obrazovanja, samozapošljavanja i stjecanja poduzetničkih kompetencija

Prioriteti provedbe politika na području znanosti i tehnologije:

- razvoj istraživačkih kapaciteta, s naglaskom na ljudske potencijale u STEM područjima
- jačanje znanstvene izvrsnosti i poticanje otvorene znanosti ulaganjima u istraživačku infrastrukturu i međunarodno značajne istraživačke projekte
- podrška istraživačko-razvojnim aktivnostima u akademskom znanstveno-istraživačkom i poslovnom sektoru
- osiguravanje uvjeta za stvaranje inovacija, transfer znanja i tehnologija u poduzetničke poduhvate u Hrvatskoj
- kontinuirana podrška inovacijskom sustavu radi osiguravanja njegova jačanja i održivosti kroz financijske programe za istraživanja, tehnološki razvoj i inovacije, posebno na područjima informacijsko-komunikacijske tehnologije, umjetne inteligencije i robotike, biotehnologije i zelenih tehnologija
- digitalna transformacija u znanosti

Prioriteti javne politike koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma:

- poticanje ulaganja u održiv, niskouglični rast turizma
- povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te sporta i kreativnih industrija
- razvoj funkcionalnih i održivih turističkih regija radi cjelovitog turističkog doživljaja i produljenja sezone kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu i promociju
- integralno upravljanje destinacijama radi pronalaženja odgovarajućih specijalizacija, ponude dodatnih sadržaja i produljenja sezone
- turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude
- prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti, uz naglasak na rast kvalitete ponude, digitalizaciju, inovacije i povećanje ponude smještajnih kapaciteta visoke kvalitete
- otklanjanje administrativnih prepreka i poboljšanje dostupnosti javne infrastrukture za realizaciju investicija u turizmu
- pozicioniranje prema novim i velikim, brzorastućim globalnim emitivnim tržištima
- promoviranje Hrvatske kao sigurne i zdrave destinacije koja nudi visokokvalitetnu i raznovrsnu turističku uslugu

Prioriteti provedbe javne politike kojima će se pridonijeti razvoju kulture i medija:

- jačanje i promicanje hrvatske kulture, umjetničkog stvaralaštva i participacije u kulturi
- zaštita, očuvanje, prezentacija i ekonomsko vrednovanje kulturne i povijesne baštine
- ulaganje u kulturne i kreativne industrije
- razvoj medija i medijske pismenosti

Prioriteti provedbe na području obrazovne politike:

- dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu radi ostvarivanja prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi
- unaprjeđenje reformskih procesa definiranjem strukture nacionalnih kurikula te prilagodba odgojno-obrazovnih ustanova kurikulumskom pristupu temeljenom na ishodima učenja i pristupu odgojno-obrazovnog rada prilagođenog učeniku
- unaprjeđenje i modernizacija osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja radi produljenja efektivnog vremena provedenog u učenju i ostvarivanja zadanih odgojno-obrazovnih ishoda
- podizanje čitalačke, matematičke i prirodoslovne pismenosti
- razvijanje analitičkog rasuđivanja te kritičkog i kreativnog mišljenja, kao i algoritamskog i konceptualnog razmišljanja
- promicanje kognitivnog, etičkog, emocionalnog, estetskog i tjelesnog razvoja učenika
- osiguravanje jednakih uvjeta sustavnog odgoja i obrazovanja postupnim uvođenjem cjelodnevne nastave za učenike osnovnih škola
- razvoj cjelovite potpore za djecu i učenike i sprječavanja napuštanja sustava obrazovanja te ulaska u NEET skupinu, s naglaskom na ranjive skupine te djecu i učenike s teškoćama u razvoju
- osiguranje ranog prepoznavanja i podrške u odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika
- podizanje kvalifikacijskih standarda nastavnika i ravnatelja te privlačenje i zadržavanje kvalitetnih odgojno-obrazovnih djelatnika, s posebnim naglaskom na one za koje postoji manjak u odgojno-obrazovnom sustavu
- povećanje kvalitete, učinkovitosti i relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja kroz jačanje i promicanje učenja temeljenog na radu, izvrsnosti i fleksibilnosti
- daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola te njihovo povezivanje s gospodarstvom i tržištem rada
- razvoj temeljnih kompetencija, posebice kompetencije „učiti kako učiti” i poduzetničkih kompetencija
- poticanje i nagrađivanje inovativnih, kreativnih i poduzetnih pothvata odgojnoobrazovnih djelatnika i učenika
- poboljšanje kvalitete i relevantnosti programa za obrazovanje odraslih radi povećanja udjela odraslog stanovništva u procesima cjeloživotnog učenja
- jačanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture u odgojno-obrazovnim ustanovama i digitalne pismenosti učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika
- razvoj cjelovitoga i računalnog sustava osiguranja kvalitete obrazovanja te povećanje razine digitalne zrelosti škola

Prioriteti provedbe politika na području tržišta rada i zapošljavanja:

- unaprjeđenje politika tržišta rada radi postizanja ravnoteže između fleksibilnosti i učinkovitosti tržišta te odgovarajuće razine sigurnosti i poticaja za ponovno zapošljavanje
- jačanje aktivnih politika zapošljavanja i ostalih programa kojima se potiče uključivanje na tržište rada, posebno osoba koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada
- poticanje integriranog i individualiziranog pristupa aktivnim politikama zapošljavanja (APZ) i politikama socijalne skrbi radi povećanja izgleda za zapošljavanje nezaposlenih i neaktivnih osoba
- postizanje veće usklađenosti vještina ljudi s potrebama tržišta rada poboljšanjem suradnje dionika na tržištu rada, uključujući i sustav obrazovanja
- unaprjeđenje ljudskih potencijala kroz profesionalno usmjeravanje, povećanje programa za cjeloživotno učenje te unaprjeđivanje vještina i znanja radno sposobnog stanovništva, posebno mladih i onih u statusu NEET, s naglaskom na poduzetničke i digitalne vještine kao ključan preduvjet jačanja malog i srednjeg poduzetništva
- jačanje kapaciteta institucija na tržištu rada radi pružanja kvalitetne usluge korisnicima

Prioriteti provedbe politika na području javne uprave:

- optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave
- unaprjeđenje upravljanja ljudskim resursima na načelima profesionalizma i kompetentnosti te kvalitete javne uprave
- unaprjeđenje funkcionalnosti i održivosti lokalne samouprave
- podizanje kvalitete i pojednostavljivanje pismene i internetske komunikacije javnih institucija

Prioriteti provedbe politika na području zdravstva i zdravstvene skrbi:

- modernizacija zdravstvene infrastrukture izgradnjom novih ili obnovom postojećih kapaciteta
- unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti pod vodstvom zavoda za javno zdravstvo radi suzbijanja zaraznih i nezaraznih bolesti
- modernizacija zdravstvenih usluga jačanjem primarne zdravstvene zaštite i razvojem modernog bolničkog sustava te njihovim povezivanjem
- izgradnja nacionalnog okvira unaprjeđenja kvalitete zdravstvene zaštite
- osiguravanje financijske održivosti zdravstvenog sustava mjerama kategorizacije i objedinjavanja prostora, opreme i ljudskih resursa radi smanjenja fragmentiranosti u upravljanju i povećanja racionalnosti
- brža digitalizacija zdravstvenog sustava i zdravstvenih usluga
- unaprjeđenje upravljačkih kapaciteta uspostavom nacionalnog sustava upravljanja informacijama i djelotvornijom upotrebom podataka u upravljanju zdravstvenim sustavom

- osiguravanje dostatne zdravstvene radne snage za suočavanje s aktualnim i budućim izazovima u zdravstvu
- promicanje međusektorske suradnje u zdravstvu, sportu, obrazovanju i socijalnim službama u pitanjima javnog zdravlja i intervencijama, posebice kako bi se osiguralo zdravo i aktivno starenje stanovništva
- unaprjeđenje odgovora na krizne situacije u zdravstvenom sustavu
- unaprjeđenje zdravstvene zaštite za ranjive skupine

Prioriteti provedbe politike zdravog i aktivnog življenja:

- promicanje važnosti usvajanja zdravih prehrambenih navika
- promicanje zdravlja i aktivnog života svih dobnih skupina građana, a posebno mladih, kroz sport
- prepoznavanje i promocija sportskih talenata i stvaranje uvjeta za postizanje vrhunskih sportskih rezultata
- poboljšanje dostupnosti i jačanje vidljivosti sportskih i rekreativnih sadržaja
- pronalazak i promocija sportskih talenata na temelju promicanja sportskih vrijednosti i stvaranja uvjeta za postizanje vrhunskih sportskih rezultata
- poboljšanje kvalitete i dostupnosti sportske i rekreativne infrastrukture

Prioriteti provedbe politike na području dostojanstvenog starenja i primjerenosti mirovina:

- poticanje duljeg ostanka u svijetu rada i smanjenje broja prijevremenih umirovljenja
- poboljšanje mogućnosti umirovljenika za sudjelovanje na tržištu rada
- razmatranje mogućnosti uvođenja novog modela obiteljskih mirovina
- promicanje odgovornosti pojedinca za osobnu socijalnu sigurnost u starosti
- razvoj i unaprjeđenje obveznog i dobrovoljnog sustava štednje za buduće mirovine

Prioriteti provedbe na području socijalne politike:

- poboljšanje kvalitete života i jačanje društvene kohezije
- smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu
- unaprjeđenje ravnomjerne dostupnosti i kvalitete sveobuhvatne socijalne skrbi za posebno osjetljive skupine, mlade, osobe iz ruralnih područja, osobe s invaliditetom, žrtve nasilja u obitelji, djecu, starije osobe, beskućnike, žrtve trgovanja ljudima, azilante, osobe bez dovoljno sredstava za uzdržavanje
- razvijanje regionalne dimenzije borbe protiv siromaštva, uz prilagodbu javnih politika posebnostima i izazovima pojedine lokalne zajednice
- poboljšanje pristupa i kvalitete temeljne društvene infrastrukture i usluga

Prioriteti provedbe politike na području demografske revitalizacije i izgradnje poticajnog okruženja za mlade i obitelji:

- unaprjeđivanje položaja obitelji s djecom i lakše usklađivanje poslovnih i obiteljskih obveza
- unaprjeđivanje mjera koje smanjuju gubitak dohotka roditelja tijekom rodiljnih i roditeljskih dopusta
- osiguravanje jednakosti raspodjele osobnih poreznih odbitaka za uzdržavanu djecu
- unaprjeđivanje dostupnosti društvene infrastrukture koju koriste mlade obitelji, u prvom redu dječjih vrtića
- poticanje ekonomskog osamostaljivanja i poduzetništva mladih te aktivno uključivanje mladih na lokalnoj, područnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini

Prioriteti provedbe politike na području jačanja otpornosti na rizike od katastrofa:

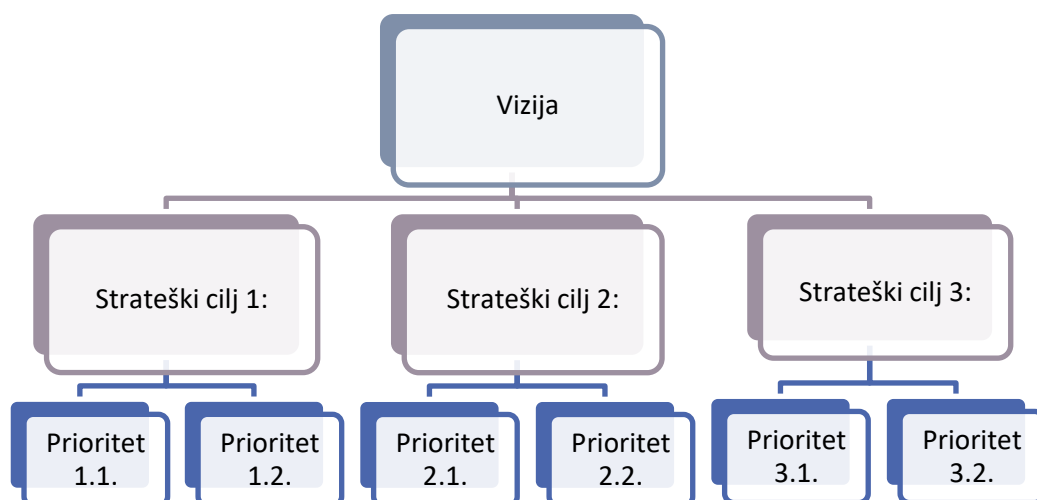
- jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama i u svim fazama sustava upravljanja rizicima od katastrofa
- smanjenje rizika od katastrofa djelotvornim odgovorom na klimatske promjene i sve veće i raznolikije tehničko-tehnološke ugroze
- jačanje kompetencija operativnih snaga civilne zaštite

Prioriteti provedbe politike na području sustava vatrogastva:

- jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama te u svim fazama sustava upravljanja vatrogasnim intervencijama
- jačanje djelotvornog odgovora vatrogasnih postrojbi kroz ulaganja u vatrogasnu infrastrukturu i nove tehnike i tehnologije radi skraćivanja dolaska i vremena intervencije

5. STRATEŠKI (POSEBNI) CILJEVI RAZVOJA

Nakon detaljne socio-ekonomske analize i ocjene ključnih problema u glavnim razvojnim sektorima na području općine, pristupilo se definiranju posebnih ciljeva razvoja, koji definiraju ishod koji općina Podstrana kao lokalna zajednica treba postići u razdoblju obuhvaćenim Strateškim planom razvoja. Strateški (posebni) ciljevi kroz definirane prioritete naznačuju smjer postupanja tj. otklanjanja razvojnih problema kako bi područje općine dospjelo do poželjnog budućeg stanja ("vizije"). Postavljeni strateški (posebni) ciljevi trebaju biti ostvarivi i realni.

5.1. Preporučene mjere

Prethodno navedeni posebni ciljevi ostvarit će se provedbom skupa mjera za svaki od navedenih ciljeva. U odnosu na definirane ciljeve mjere su za jednu razinu provedbeno i operativno specifičnije. Mjere će se dalje operacionalizirati godišnjim akcijskim planovima i konkretnim razvojnim projektima koji će se uvrštavati u bazu projekata.

U nastavku slijedi opis svake od predviđenih mjera prema sljedećim elementima:

- Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala – zašto se mjera provodi
- Aktivnosti – aktivnosti koje mjera obuhvaća
- Rezultati mjere – očekivani rezultati provedbom mjere
- Nositelji mjere – institucija/ustanova/organizacija koja je primarno odgovorna za provođenje mjere
- Partner u provedbi mjere
- Korisnici mjere – direktni i indirektni korisnici koji će ostvariti benefit provedbom mjere
- Planirani izvori financiranja – procjena dostupnih izvora financiranja na različitim razinama
- Pokazatelji rezultata – način mjerenja uspješnosti provedbe mjere
- Izvori provjere podataka – izvori provjere uspješnosti provedbe mjere

STRATEŠKI CILJ 1 – Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem

Prioritet 1.1.: Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem		
Prioritet 1.1.	Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora		
Mjera 1.1.1.	Održivo prostorno i strateško planiranje i upravljanje razvojem		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Prostorno i strateško planiranje razvoja svake lokalne zajednice, pa tako i područja općine Podstrana jedan je od ključnih elemenata uspješnog razvoja. Prostorno planiranje koristi metode kojima se određuje način i smjer razvoja prostora, a sve sa ciljem što boljeg i jednostavnijeg funkcioniranja lokalne zajednice i raznih aktivnosti i potreba koje ta zajednica ima. Prostorn plan je svojevrsno „živo tkivo“, koje se neprestano mijenja i koje je potrebno prilagođavati u skladu sa potrebama ljudi, ali i demografskim, ekonomskim i svim ostalim relevantnim okolnostima. Kako bi dosegla stupanj razvijenosti kojemu teži, Općina Podstrana mora kontinuirano raditi na održivom prostornom i strateškom planiranju, ali i upravljanju razvojem koje u svakom trenutku treba biti usklađeno. Sinergijskim djelovanjem i primjenom jednog od najvažnijih instrumenata odgovornog upravljanja lokalnim razvojem moći će osigurati racionalno korištenje i zaštitu prostora područja općine, realizaciju novih investicija, te u konačnici ostvariti konačni cilj, a to je da područje općine u potpunosti bude uređeno po mjeri ljudi koji na ovom prostoru i žive.</p>		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izmjene/dopune prostorno-planske dokumentacije sukladno planiranom razvoju i investicijama - Izrada katastra Gornje Podstrane - Obnova zemljišnih knjiga Gornje Podstrane - Zaštita i očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti - Rješavanje imovinsko pravnih odnosa nad nekretninama i zemljištem od interesa za lokalnu samoupravu - Izrada detaljne prostorne i urbanističke dokumentacije - Izrada strateško-planskih dokumenata od interesnog značaja za područje općine - Digitalizacija javne uprave 		
Očekivani rezultat mjere	Unaprijeđen sustav planiranja i provedbe prostornog razvoja općine; racionalni i svrhoviti prostorni planovi, definirani razvojni smjerovi općine Podstrana, te prioritete i mjere za ostvarenje ciljeva		
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana		
Partneri u provedbi	✓ Državna geodetska uprava, Zavod za prostorno planiranje SDŽ		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalno stanovništvo ✓ Gospodarski subjekti 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Državna	EPFRR	

	geodetska uprava, Zavod za prostorno planiranje SDŽ		
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj provedenih/izrađenih izmjena/dopuna prostorno-planske dokumentacije - Broj provedenih javnih savjetovanja - Broj izrađenih sektorskih strateških dokumenata 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Baze podataka Općine Podstrana, DGU, Zavoda za prostorno planiranje SDŽ, izrađivača sektorskih strateških dokumenata - Web stranice Općine Podstrana - Medijska izvješća 		

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem
Prioritet 1.1.	Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora
Mjera 1.1.2.	Izgradnja i modernizacija vodno-komunalne infrastrukture i objekata, te uređenje javnih površina
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	U kontekstu razvitka prostora općine Podstrana potrebno je posebno obratiti na izgradnju vodno-komunalne infrastrukture, poštujući pri tome načela održivog razvoja. Značaj opskrbe pitkom vodom, kao i kvalitete i funkcionalnosti sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda koji su usklađeni s postojećim i predviđenim demografskim i gospodarskim razvojem i suvremenim životnim navikama predstavljaju prioritet u kontekstu prostornog razvitka područja općine Podstrana. Osim što predstavlja osnovni civilizacijski preduvjet za kvalitetan život stanovništva, tehnološki suvremena vodno-komunalna infrastruktura doprinijeti će smanjenju onečišćenja okoliša, te poboljšati percepciju područja općine s aspekta jačanja gospodarskih aktivnosti i privlačenja investicija, ali i doprinijeti povećanju standarda kvalitete života lokalnog stanovništva.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada projektno-tehničke dokumentacije za realizaciju projekata vodoopskrbe i odvodnje, te pročišćavanja otpadnih voda - Izgradnja/dogradnja/rekonstrukcija sustava vodoopskrbe - Izgradnja/dogradnja/rekonstrukcija sustava odvodnje otpadnih voda - Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda - Izgradnja građevina oborinske odvodnje, te građevina za zaštitu od erozija i bujica - Izgradnja, uređenje i opremanje groblja na području općine - Izgradnja, uređenje i održavanje parkova, zelenih i ostalih javnih površina na području općine
Očekivani rezultat	Pokrivenost cjelokupnog područja općine potrebnom vodno-komunalnom infrastrukturom; poboljšani komunalni standard na području općine; smanjeno onečišćenje okoliša
Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Općina Podstrana ✓ Vodovod i kanalizacija d.o.o. Split
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hrvatske vode ✓ Grad Split
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalno stanovništvo ✓ Gospodarski subjekti

	✓ Turisti i posjetitelji		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU; Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine; Splitsko-dalmatinska županija; Hrvatske vode	EPFRR	
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - m/km izgrađenog vodoopskrbnog sustava - m/km rekonstruirane mreže vodoopskrbnog sustava - broj izgrađenih vodnih objekata - % smanjenog gubitka vode u vodoopskrbnom sustavu - broj stanovnika priključenih na vodoopskrbni sustav - broj gospodarskih subjekata priključenih na vodoopskrbni sustav - m/km izgrađenog sustava odvodnje oborinskih i otpadnih voda - broj izgrađenih objekata u sustavu odvodnje oborinskih i otpadnih voda - m³ obrađenih otpadnih voda 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Hrvatskih voda - Evidencije i izvješća tvrtke Vodovod i kanalizacija Split d.o.o. - Evidencije i izvješća Općine Podstrana 		

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem
Prioritet 1.1.	Tehnološki savremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora
Mjera 1.1.3.	Unaprjeđenje prometne infrastrukture
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Kontinuirana ulaganja u prometnu infrastrukturu na području općine Podstrana potrebna su kako bi se povećala sigurnost u prometovanju, smanjilo prometno opterećenje, te smanjili negativni utjecaji cestovnog prometa na okoliš. Također, s obzirom na velik broj nerazvrstanih cesta na području općine potrebno je kontinuirano ulagati u održavanje prometne infrastrukture i opreme kako bi se osigurala dostupnost i kvalitetna prometna povezanost svih dijelova općine. S obzirom na geoprometni položaj i članstvo u Urbanoj aglomeraciji Split, u budućem razdoblju prometni razvoj područja općine potrebno je usmjeriti na primjenu pametnih rješenja i održive mobilnosti u prometu.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada projektno tehničke dokumentacije projekata izgradnje/rekonstrukcije prometnih površina - Rekonstrukcija i održavanje postojećih i izgradnja novih dionica nerazvrstanih prometnica - Rekonstrukcija i održavanje postojećih, te izgradnja i održavanje novih uličnih i cestovnih spojeva i raskrižja - Rekonstrukcija i održavanje postojećih, te izgradnja i održavanje novih nogostupa i biciklističkih staza

	<ul style="list-style-type: none"> - Rekonstrukcija i održavanje postojećih, te izgradnja i održavanje novih prometnih objekata (mostovi, parkirališna mjesta i sl.) - Izgradnja/sanacija/obnova postojećih i izgradnja novih protupožarnih i šumskih puteva - Sanacija crnih točaka u prometu - Integriranje pametnih i održivih rješenja u prometnom sustavu - Poticanje razvoja autonomnih sustava za mobilnost i pametno upravljanje prometom - Nabava i postavljanje horizontalne i vertikalne prometne signalizacije 									
Očekivani rezultat mjere	Povećana sigurnost i protočnost prometa, olakšan tranzit roba i usluga, smanjene emisije CO2 u okoliš, poboljšana kvaliteta zraka									
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana									
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ŽUC Split ✓ Hrvatske ceste 									
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalno stanovništvo ✓ Gospodarski subjekti ✓ Turisti i posjetitelji 									
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja									
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Nacionalna sredstva</th> <th style="width: 20%;">EU sredstva</th> <th style="width: 30%;">Ostali izvori</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2021. – 2025.</td> <td style="text-align: center;">EPFRR</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Općina Podstrana, Splitsko – dalmatinska županija, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatske ceste, ŽUC Split</td> </tr> </tbody> </table>	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori	2021. – 2025.	EPFRR		Općina Podstrana, Splitsko – dalmatinska županija, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatske ceste, ŽUC Split		
Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori								
2021. – 2025.	EPFRR									
Općina Podstrana, Splitsko – dalmatinska županija, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatske ceste, ŽUC Split										
Praćenje provedbe mjere (monitoring)										
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - m/km izgrađenih/rekonstruiranih nerazvrstanih i lokalnih cesta - m/km izgrađenih/rekonstruiranih nogostupa - broj izgrađenih/rekonstruiranih raskrižja - m/m² izgrađenih prometnih objekata - m/km izgrađenih/obnovljenih protupožarnih i šumskih puteva - broj bicikala dostupnih u e-bikeshare sustavu - broj punionica za električna vozila - broj izgrađenih parkirališnih mjesta - broj izgrađenih parkirališnih mjesta za osobe sa invaliditetom - broj i vrsta postavljanje vertikalne i horizontalne prometne signalizacije 									
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća ŽUC Split - Evidencije i izvješća Hrvatske ceste d.o.o. - Evidencije i izvješća MUP-a RH - EOJN 									

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem		
Prioritet 1.1.	Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora		
Mjera 1.1.4.	Unaprjeđenje energetske i elektroničko komunikacijske infrastrukture		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Područje općine Podstrana karakterizira ubrzani demografski razvoj, s kojim je potrebno paralelno planirati i realizirati infrastrukturu koja je nužna ne samo za zadovoljavanje osnovnih potreba stanovništva, već i za gospodarski razvoj koji se u današnje vrijeme ubrzanog razvoja tehnologija većinom bazira na suvremenim tehnološkim rješenjima. Navedeno se odnosi na energetske i telekomunikacijsku infrastrukturu, posebice širokopojasnu infrastrukturu koja ne prati socio-ekonomski razvoj područja općine. Navedeno je posebice značajno s aspekta razvoja turizma koji predstavlja jednu od strateških gospodarskih grana općine Podstrana.		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnje energetske infrastrukture (trafostanice, dalekovodi i sl.) - Modernizacija sustava javne rasvjete - Izgradnja infrastrukture širokopojasnog pristupa internetu - Uspostava javnih bežičnih (wi fi) pristupnih točki 		
Očekivani rezultat mjere	Smanjena potrošnja energije; povećana dostupnost i brzina pristupa internetu na području općine		
Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opskrbljivači električnom energijom ✓ Telekom operateri 		
Partneri u provedbi	✓ Općina Podstrana		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalno stanovništvo ✓ Gospodarski subjekti ✓ Turisti i posjetitelji 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU	Wi-fi 4EU	Elektroenergetske tvrtke Telekomunikacijske tvrtke
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj izgrađenih TS/DV - m ugrađenih svjetlovodnih kabela - brzina dostupnog interneta na području općine - broj wi-fi pristupnih točaka (hot-spot) 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća opskrbljivača električnom energijom - Evidencije i izvješća telekomunikacijskih operatera - Medijska izvješća 		

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem
Prioritet 1.1.	Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora
Mjera 1.1.5.	Daljnji razvoja i primjena modela kružnog gospodarstva
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Ubrzani gospodarski i društveni razvoj, te konzumerizam kao društveni fenomen u današnje vrijeme rezultirao je sve bržim procesima proizvodnje i potrošnje proizvoda, čija je direktna posljedica stvaranje sve većih količina otpada. Takav sustav postao je neodrživ, te je nužan prelazak i primjena novog ekonomskog modela kružnog gospodarstva koji će omogućiti produžavanje životnog vijeka materijala i proizvoda, te osigurati održivo gospodarstvo resursima. Razvojem funkcionalnog sustava gospodarstva otpadom čiji je cilj koristiti otpad kao vrijedan resurs, Općina Podstrana uspostaviti će sustav gospodarstva otpadom s visoko integriranim ekološkim načelima, pri čemu je potrebno poticati modele razvoja zelenog gospodarstva i gospodarstva dijeljenja koje predmnijeva da se postojeća dobra i resursi koriste na potpuniji način i dijele između više ljudi. Općina Podstrana već je poduzela određene korake prema implementiranju modela kružnog gospodarstva na području općine i to izgradnjom reciklažnog dvorišta, te osiguranjem određenog dijela potrebne infrastrukture za prikupljanje i selektiranje otpada, no svakako je u budućem razdoblju potrebno intenzivirati aktivnosti, a posebice u segmentu osviještavanja svih dionika lokalne zajednice o potrebi dijeljenja, posudbe, ponovnog korištenja, popravljanja, obnavljanja i recikliranja proizvoda i materijala što je duže moguće kako bi se produljio njihov životni vijek i istovremeno smanjila količina otpada koju svakodnevno proizvodimo, te tako smanjili pritisci na okoliš.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Podizanje svijesti javnosti o održivom razvoju i odgovornom odnosu prema okolišu - Poticati odgojno obrazovne aktivnosti usmjerene prema zaštiti i očuvanju okoliša - Nabava opreme i vozila za prikupljanje i razvrstavanje otpada - Uvođenje sustava prikupljanja i naplate zbrinjavanja otpada po volumenu - Izgradnja infrastrukture za skladištenje, razvrstavanje i zbrinjavanje različitih vrsta otpada - Korištenje suvremenih tehnologija u funkciji zbrinjavanja otpada - Organiziranje promotivnih kampanja za podizanje razine svijesti o problemima okoliša, te mjerama za očuvanje okoliša - Informativno – edukativne radionice i programi za sve dobne skupine stanovništva - Provedba akcija i inicijativa iz područja zaštite okoliša - Poticanje sudjelovanja javnosti u procesu donošenja odluka iz područja zaštite okoliša - Sanacija divljih odlagališta otpada
Očekivani rezultat mjere	Smanjena količina otpada u nastanku, povećana stopa recikliranja, smanjeno zagađenje okoliša, usvojeni pravilni obrasci ponašanja u postupanju s otpadom
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana
Partneri u provedbi	✓ Čistoća d.o.o. Split ✓ Organizacije civilnog društva
Korisnici mjere	✓ Lokalno stanovništvo, gospodarski subjekti, turisti i posjetitelji
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja

2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Općina Podstrana, Splitsko dalmatinska županija, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	CF	
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih javnih tribina/radionica/edukacija na temu otpada - Broj sudionika javnih tribina/radionica/edukacija na temu otpada - Broj izrađenih informativno-promotivnih materijala - Broj postavljenih zelenih otoka - Broj spremnika za odlaganje različitih vrsta otpada u kućanstvima - Broj spremnika za odlaganje različitih vrsta otpada kod poslovnih subjekata - Ukupna količina prikupljenog otpada po vrstama - Ukupna količina recikliranog otpada - Broj saniranih divljih odlagališta otpada 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća koncesionara za prikupljanje i zbrinjavanje otpada - Evidencije i izvješća HAOP 		

Prioritet 1.2.: Poticanje energetske i ekološke tranzicije

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem		
Prioritet 1.2.	Poticanje energetske i ekološke tranzicije		
Mjera 1.2.1.	Poticanje proizvodnje i uporabe energije iz obnovljivih izvora		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Energetskom regulativom u Republici Hrvatskoj potiče se korištenje obnovljivih izvora energije koji se dobivaju iz prirode, te se mogu obnavljati prirodnim procesima, a danas se sve više koriste zbog svoje neškodljivosti prema okolišu, ekonomičnosti, ali i vrlo pozitivnog socio-ekonomskog utjecaja. Čist i očuvan okoliš jedna je od konkurentskih prednosti područja općine Podstrana koji je potrebno očuvati, te promovirati korištenje obnovljivih izvora energije, kako u javnom, tako i u poslovnom sektoru, te kod fizičkih osoba. Potencijali proizvodnje energije iz obnovljivih izvora na području općine posebice su vidljivi u segmentu proizvodnje energije iz sunca i vjetra.		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Informiranje i promoviranje uporabe obnovljivih izvora energije - Poticanje izgradnje/ugradnje infrastrukture za proizvodnju električne i toplinske energije (energija sunca, vjetra i sl.) - Poticanje ugradnje solarnih i fotonaponskih panela na proizvodnim, poslovnim i stambenim objektima - Poticanje ugradnje sustava grijanja i hlađenja koja koriste OIE na proizvodnim, poslovnim i stambenim objektima - Subvencioniranje projekata obnovljivih izvora energije 		
Očekivani rezultat mjere	Povećan udio proizvedene električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora, smanjenje emisije CO ₂ i ostalih štetnih plinova u okoliš		
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana		
Partneri u provedbi	✓ Elektro-energetske tvrtke		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Javne institucije ✓ Gospodarski subjekti, poljoprivrednici ✓ Fizičke osobe 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Općina Podstrana, Splitsko dalmatinska županija, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine; Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	CF	HEP d.o.o.
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj izrađenih informativnih i promotivnih materijala - Broj održanih informativno-edukativnih tribina/radionica na temu OIE i broj sudionika - Broj i vrsta izrađene projektne/tehničke dokumentacije za izgradnju infrastrukture za proizvodnju električne i toplinske energije - Broj izgrađenih postrojenja/objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora - Broj ugrađenih solarnih i fotonaponskih panela na javnim i poslovnim objektima - Broj ugrađenih solarnih i fotonaponskih panela na privatnim objektima - Broj ugrađenih sustava grijanja/hlađenja koji koriste OIE 		

Izvori provjere podataka	- Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća gospodarskih subjekata
--------------------------	--

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem		
Prioritet 1.2.	Poticanje energetske i ekološke tranzicije		
Mjera 1.2.2.	Poboljšanje energetske učinkovitosti		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Povećanje energetske učinkovitosti je najvažniji mehanizam smanjenja potrošnje energije i jedno od temeljnih načela energetske tranzicije. Biti energetski učinkovit znači uporabiti manju količinu energenata za grijanje ili hlađenje prostora, rasvjetu, proizvodnju raznih proizvoda, pogon vozila i dr. Energetska učinkovitost prepoznata je kao najjeftiniji i najbrži način postizanja ciljeva održivog razvoja. Održivost uvelike ovisi o načinu na koji se u jedinicama lokalne samouprave gospodari i upravlja potrošnjom energije, stoga je i uloga gospodarenja energijom u postizanju održivog razvoja općine Podstrana vrlo značajna. S obzirom da su zgrade veliki pojedinačni potrošači energije i zagađivači okoliša, potrebno je intenzivirati aktivnosti energetske obnove svih zgrada na području općine (stambenih i nestambenih) s usmjeravanjem obnove prema nZEB standardu (zgrade gotovo nulte energije) za koji već postoji zakonodavni okvir u RH.		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Provedbe energetskih pregleda i ishođenja energetskih certifikata javnih objekata - Energetska obnova javnih objekata po načelima EE - Izgradnja novih zgrada gotovo nulte energije - Ugradnja/modernizacija energetski učinkovitih sustava grijanja/ hlađenja u javnim objektima - Rekonstrukcija sustava javne rasvjete - Provedba promotivnih kampanja i aktivnosti s ciljem promoviranja i podizanja razine svijesti o OIE i primjeni načela EE u svim sektorima - Subvencioniranje EE projekata u privatnom i poslovnom sektoru 		
Očekivani rezultat mjere	Smanjena emisija CO ₂ i ostalih štetnih plinova u okoliš; smanjena potrošnja električne i toplinske energije; smanjeni troškovi održavanja objekata		
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana		
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost ✓ Ministarstvo zaštite okoliša i prirode 		
Korisnici mjere	✓ Javne ustanove i institucije, gospodarski subjekti, fizičke osobe		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Ministarstvo prostornog uređenja,		

	graditeljstva i državne imovine; Splitsko dalmatinska županija, Općina Podstrana		
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj provedenih energetske pregleda - Broj izrađenih energetske certifikata - Broj energetske obnovljenih javnih objekata - Broj izgrađenih zgrada gotovo nulte energije - Broj i vrsta ugrađenih energetske učinkovitih sustava grijanja/hlađenja u javnim objektima - Broj i vrsta ugrađenih energetske učinkovitih rasvjetnih tijela u javnim prostorima - Broj i vrsta izvedenih informacijskih sustava za gospodarenje energijom 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća opskrbljivača električnom energijom - Registar OIEKPP (Ministarstvo gospodarstva) 		

STRATEŠKI CILJ 1.	Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem
Prioritet 1.2.	Poticanje energetske i ekološke tranzicije
Mjera 1.2.3.	Kružno gospodarenje prostorom i zgradama
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Među novim globalnim ciljevima za dostizanje ciljeva održivog razvoja u nekoliko programskih dokumenata na međunarodnoj ali i nacionalnoj razini, u budućem razdoblju definira se i razvoj uključivih, sigurnih, otpornih i održivih gradova i naselja tj. poticanje primjene modela kružnog gospodarenja prostorom i zgradama. Kružnom obnovom prostora i zgrada potiče se učinkovito korištenje prostornim resursima uz smanjenje potrebe za širenjem građevinskih područja na trenutačno neizgrađena područja, doprinosi se poboljšanju energetske svojstava zgrada, smanjenju nastanka građevnog otpada, te ukupnom očuvanju resursa korištenih u prostoru i zgradama. S obzirom da područje općine Podstrana pripada Urbanoj aglomeraciji Split, te je prostorno vrlo ograničeno zbog visokog stupnja izgrađenosti prostora, ovaj model svakako bi bio odgovarajući za primjenu. Svrha ovoga modela čiji je cilj ostvarivanje veće trajnosti zgrada u prostoru, kako bi se smanjili operativni troškovi i troškovi održavanja, povećala vrijednost imovine, osigurao ugodniji boravak za stanovnike i osigurala veća sigurnost stanovanja sasvim sigurno je od interesnog značaja za područje općine Podstrana.</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada plana kružnog gospodarenja prostorima i zgradama na području općine - Izrada projektno-tehničke dokumentacije - Kontinuirano održavanje postojećih zgrada - Revitalizacija nekorištenih prostora i zgrada - Kružna obnova i reprogramiranje korištenih prostora i zgrada - Primjena protupotresnih mjera kao temeljenih zahtjeva za zgrade prilikom projektiranja i gradnje istih
Očekivani rezultat mjere	Očuvanje postojećih resursa uređenjem i revitalizacijom prostora i ponovnom uporabom građevina; poboljšana učinkovitost prostora; povećanje trajnosti i cjeloživotnog vijeka zgrada u prostoru, povećanje energetske učinkovitosti, smanjenje nastanka građevnog otpada
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Splitsko dalmatinska županija ✓ Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
Korisnici mjere	✓ Lokalno stanovništvo, gospodarski subjekti, turisti i posjetitelji

Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine; Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU	EFRR; Fond za oporavak i otpornost	
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta revitaliziranih zgrada po modelu kružnog gospodarenja - Broj i vrsta korištenih prostora revitaliziranih po modelu kružnog gospodarenja - Broj i vrsta primjenjenih protupotresnih mjera prilikom projektiranja i izgradnje zgrada 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća projektantskih tvrtki - Evidencije i izvješća izvođača radova 		

STRATEŠKI CILJ 2– Konkurentno i održivo gospodarstvo

Prioritet 2.1: Razvoj održivih i otpornih posebnih (selektivnih) oblika turizma

STRATEŠKI CILJ 2.	Konkurentno i održivo gospodarstvo		
Prioritet 2.1.	Razvoj održivih i otpornih posebnih oblika turizma		
Mjera 2.1.1.	Valorizacija turističkih resursa i razvoj turističke ponude i sadržaja		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Na području općine Podstrana izrazitu perspektivu razvoja nedvojebno imaju različiti oblici selektivnog turizma poput ruralnog i planinskog, pustolovnog i sportskog turizma, cikloturizma i to najvećim dijelom u brdskim dijelovima općine (zaleđe), te kulturnog i gastro turizma s obzirom da gastronomija kao motiv dolaska turista kontinuirano raste. Konkurentnost i održivost turističke ponude na području općine Podstrana potrebno je poticati razvojem novih kreativnih i inovativnih sadržaja koji će ne samo diverzificirati turističku ponudu morskog turizma Podstrane od ostalih destinacija u okruženju, već i smanjiti pritisak na postojeće resurse vezane uz turistički proizvod sunca i mora koji je danas primarni na području općine. Navedeno se odnosi na mogućnosti korištenja postojećih kulturno-povijesnih i prirodnih resursa i stavljanje istih u funkciju turističkog proizvoda koji će omogućiti dodanu vrijednost boravka turista na području općine.		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Valorizacija postojećih i razvoj novih turističkih sadržaja - Obnova i adaptacija objekata kulturne, povijesne, graditeljske i sakralne baštine i uključivanje iste u turističku ponudu općine - Jače uključivanje prirodnih resursa u turističku ponudu - Poticanje komplementarnog djelovanja poljoprivrednih i turističkih djelatnosti - Jačanje ljudskih potencijala u turizmu - Umrežavanje i suradnja turističkih dionika - Jačanje i promoviranje turističkih manifestacija 		
Očekivani rezultat mjere	Povećana razina kvalitete i raznovrsnosti turističke ponude; povećan broj turističkih dionika na području općine; održivo korištenje kulturno-povijesnih, tradicijskih i ostalih objekata u turističke svrhe		
Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Općina Podstrana ✓ TZ Općine Podstrana 		
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Splitsko dalmatinska županija ✓ Konzervatorski odjel Ministarstva kulture RH 		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Turisti i posjetitelji ✓ Lokalno stanovništvo 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Ministarstvo turizma, Hrvatska turistička zajednica, Splitsko dalmatinska županija		Privatni turistički dionici
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novih turističkih sadržaja - Broj novih turističkih sadržaja temeljenih na kulturno-povijesnoj baštini - Broj OPG-a sa do-registriranim turističkim djelatnostima - Broj zajedničkih turističkih sadržaja više turističkih dionika - Broj ostvarenih turističkih dolazaka i noćenja - Ostvareni prihodi od turističkih dolazaka i noćenja 		

	- Broj i vrsta izrađenih promotivnih turističkih materijala
Izvori provjere podataka	- Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća TZ Općine Podstrana - Evidencije i izvješća TZ Splitsko dalmatinske županije - Evidencije i izvješća Ministarstva turizma RH i HTZ-a

STRATEŠKI CILJ 2.	Konkurentno i održivo gospodarstvo
Prioritet 2.1.	Razvoj održivih i otpornih posebnih oblika turizma
Mjera 2.1.2.	Izgradnja i razvoj turističke infrastrukture i suprastrukture
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Jedan od osnovnih preduvjeta razvoja cjelokupne turističke ponude na području općine Podstrana svakako je zadovoljavajuća razina izgrađenosti komunalne, prometne, javne i ostale infrastrukture i suprastrukture o kojoj ovisi kvaliteta turističke ponude i zadovoljstvo turista. Svojstva prostora općine Podstrana moraju biti takva da privuku goste da posjete područje općine, posebice u smislu prirodnih, estetskih, ekoloških i kulturnih vrijednosti, ali i specifične prostore u kojima se realiziraju turističke aktivnosti. S obzirom da pješačke, planinarske i biciklističke staze, te ostala infrastruktura za aktivni odmor predstavljaju nedovoljno iskorišteni turistički resurs općine Podstrana i jedan od ključnih oblika ponude aktivnog oblika odmora koji je potrebno razvijati, potrebna su dodatna ulaganja u unapređenje i razvoj istih. Razvoj koncepta pješačkih, planinarskih i biciklističkih staza temelji se na poboljšanju postojećih staza, kao i razvoju novih koji se međusobno spajaju i povezuju. Navedeno uključuje razvoj turističko-rekreativnih ruta s punktovima ključnih točaka interesa (prirodne i kulturne znamenitosti), odmorišta i vidikovce na različitim lokacijama, označavanje staza kao i razvoj popratnih servisnih usluga. Za razvoj navedenih turističkih proizvoda potrebna su ulaganja u sve vrste smještajnih kapaciteta i to u izgradnju novih i podizanju razine kvalitete postojećih kapaciteta. Uz smještajne kapacitete, ključni čimbenik turističkog proizvoda čini i ugostiteljska ponuda. Navedeno se posebice odnosi na male restorane putem kojih se direktno mogu uključiti lokalni proizvođači hrane/poljoprivrednici koji na taj način mogu plasirati vlastite domaće proizvode - od povrća i voća do domaće proizvedenih sokova i alkoholnih pića (rakije, vina, likeri i sl.).
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Projektiranje i izgradnja/uređenje turističkih šetnica, tematskih staza, biciklističkih staza, vidikovci, odmorišta, izletišta - Projektiranje i izgradnja sportsko rekreacijske infrastrukture i polivalentne turističke infrastrukture - Razvoj interpretacijskog sustava turističkih sadržaja i atrakcija – interpretacijske ploče i panoi, turistička signalizacija, mobilne aplikacije, turističke karte i sl. - Poticanje izgradnje/uređenja smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta - Subvencioniranje privatnih inicijativa i investicija u turizmu
Očekivani rezultat mjere	Osigurani preduvjeti za razvoj kvalitetne i raznovrsne turističke ponude; povećana turistička atraktivnost područja općine
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana
Partneri u provedbi	✓ TZ Općine Podstrana ✓ TZ Splitsko dalmatinske županije
Korisnici mjere	✓ Lokalno stanovništvo ✓ Turisti i posjetitelji

Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Općina Podstrana, TZ Općine Podstrana, TZ Brodsko Splitsko dalmatinske županije, Hrvatska turistička zajednica, Ministarstvo turizma RH		
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - m/km uređenih šetnica, tematskih staza, biciklističkih staza - broj izgrađenih i postavljenih vidikovaca - broj i vrsta uređenih odmorišta i izletišta - broj i vrsta postavljenih interpretacijskih sadržaja - broj korisnika mobilnih aplikacija - broj ležajeva na području općine - broj i visina dodijeljenih subvencija za turističke projekte 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća TZ Općine Podstrana - Evidencija sustava e-Visitor - Evidencije i izvješća TZ Splitsko dalmatinske županije - Evidencije i izvješća Hrvatske turističke zajednice 		

STRATEŠKI CILJ 2.	Konkurentno i održivo gospodarstvo
Prioritet 2.1.	Razvoj održivih i otpornih posebnih oblika turizma
Mjera 2.1.3.	Razvoj modela destinacijskog upravljanja
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Posao kvalitetnog upravljanja općinom Podstrana kao turističkom destinacijom, u današnje vrijeme je nužnost i pretpostavka za konkurentski i održivi rast turizma prema DMO konceptu (destinacijski menadžment organizacije) zbog strateškog interesa stvaranja veće dodane vrijednosti u turizmu. Razvoj destinacijskog marketinga i strategija pozicioniranja, izgradnja jake online prisutnosti na tržištu i razvoj sustava informiranja i upravljanja iskustvom posjetitelja su uvjeti bez kojih se niti jedna destinacija ne može održati na tržištu. Destinacijsko upravljanje podrazumijeva operativnu ulogu vođenja turizma u destinaciji koja mora raditi u suradnji s tijelima javnog i privatnog sektora, upravljati turističkom infrastrukturom, biti odgovorna za promociju, branding i imidž destinacije, razvoj turističkih proizvoda, razvoj i upravljanje događanjima, te upravljanje sustavom informiranja posjetitelja. Suradnja razvojnih dionika na destinacijskoj razini izravno je povezana s podizanjem razine znanja i svijesti svih razvojnih aktera o potrebi međusobnog usklađivanja interesa, umrežavanja i sinergijskog djelovanja. Osnovni preduvjet za to je postojanje destinacijskih dokumenata strateškog razvoja turizma i njihovo provođenje, ali i racionalno korištenje raspoloživih prostora u vlasništvu lokalne samouprave. Navedeno će omogućiti povećanje efikasnosti privatnog i javnog sektora, ali i omogućiti rast konkurentnosti turističkog sektora.</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada strateških i programskih dokumenata iz područja turizma - Poboljšanje materijalnih i ljudskih resursa Turističke zajednice Općine Podstrana - Razvoj ljudskih resursa za poslove upravljanja destinacijskim razvojem - Uključivanje predstavnika lokalnog stanovništva i organizacija civilnog društva u turistički razvoj

	- Razvoj komercijalnih djelatnosti TZ u funkciji temeljenih djelatnosti (generiranje dodatnih prihoda)		
Očekivani rezultat mjere	Razvijen efikasan i učinkovit sustav upravljanja turističkom destinacijom; osigurani dodatni prihodi za daljnji razvoj turističkih djelatnosti; osnaženi kadrovi za upravljanjem turističkim razvojem		
Nositelj(i) mjere	✓ TZ Općine Podstrana		
Partneri u provedbi	✓ Općina Podstrana ✓ TZ Splitsko dalmatinske županije		
Korisnici mjere	✓ Turisti i posjetitelji, gospodarski subjekti, organizacije civilnog društva, lokalno stanovništvo		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Hrvatska turistička zajednica, Ministarstvo turizma		
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj zaposlenih u TZ Općine Podstrana - Broj i vrsta zajedničkih turističkih projekata lokalnih turističkih zajednica - Broj educiranih djelatnika TZ za destinacijsko upravljanje - Prihodi TZ ostvareni od komercijalnih djelatnosti 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća TZ Općine Podstrana - Evidencija sustava Hrvatske turističke zajednice - Evidencije i izvješća TZ Splitsko dalmatinske županije - Evidencije i izvješća Ministarstva turizma RH 		

Prioritet 2.2: Tehnološki razvijeno i inovativno poduzetništvo i obrtništvo

STRATEŠKI CILJ 2.	Konkurentno i održivo gospodarstvo		
Prioritet 2.2.	Tehnološki razvijeno i inovativno poduzetništvo i obrtništvo		
Mjera 2.2.1.	Unaprjeđenje poslovnog okruženja, te poticanje istraživanja, razvoja i inovacija		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Insitucionalna potpora poduzetništvu i obrtništvu posljednjih desetljeća poprima sve veću važnost i značenje kako poduzetnicima početnicima, tako i postojećim poduzetnicima u daljnjem razvoju i jačanju njihova poslovanja. Svrha insitucionalne potpore poduzetnicima je pružiti potrebna znanja i vještine, osigurati dostupnost i mogućnost raspolaganja resursima, omogućiti pristup novim tehnologijama i tržištima, te omogućiti pristup novčanim sredstvima i financiranju poslovnih projekata. Iako je insitucionalna potpora najznačajnija upravo s nacionalne razine jer propisuje zakonodavni okvir, te donosi programe i smjernice razvoja poduzetništva, i jedinice lokalne samouprave na specifičnoj lokalnoj razini itekako mogu utjecati na kreiranje povoljne poduzetničke i investicijske klime na svom području. Unaprjeđenje poslovnog okruženja moguće je ostvariti kroz model poslovnih zona, razvojem poduzetničkih inkubatora i sl. Jedan od mjera kojom se također mogu potaknuti poduzetnici na već ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije novih proizvoda svakako su i poticajne financijske mjere.</p>		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj prilagođenog sustava poticaja i olakšica za poduzetnike i obrtnike - Izgradnja poslovne infrastrukture - Poticanje razvoja start-upova - Poticanje primjene zelene i inovativne javne nabave - Poticanje primjene okolišno održivih tehnologija - Poticanje primjene suvremenih informacijsko komunikacijskih tehnologija - Poticanje razvoja i komercijalizacije novih proizvoda i usluga - Potpora jačanju poduzetničkoj aktivnosti žena 		
Očekivani rezultat mjere	Kreiran stabilan i poticajan sustav potpore gospodarstvu na području općine; povećanje produktivnosti i konkurentnosti poduzetnika i obrtnika; povećana investicijska ulaganja		
Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Općina Podstrana ✓ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja ✓ Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) ✓ Hamag- Bicro 		
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hrvatska gospodarska komora ✓ Hrvatska obrtnička komora ✓ Hrvatski zavod za zapošljavanje 		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Poduzetnici s područja općine Podstrana ✓ Obrtnici s područja općine Podstrana ✓ Potencijalni investitori 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	EFRR	HBOR Hamag-Bicro
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novoosnovanih poduzeća/obrta - Broj novootvorenih radnih mjesta/broj novozaposlenih - Broj zaprimljenih zahtjeva za dodjelu poticajnih mjera 		

	<ul style="list-style-type: none"> - Ukupan iznos financijskih sredstava odobrenih po poticajnim mjerama - Broj zaposlenih u poduzetničkom inkubatoru - Broj pruženih usluga informiranja/savjetovanja u poduzetničkom inkubatoru - Broj održanih radionica/edukacija u poduzetničkom inkubatoru - Broj polaznika radionica/edukacija u poduzetničkom inkubatoru - Broj izrađenih poslovnih planova za poduzetnike i obrtnike u poduzetničkom inkubatoru - Broj izrađenih projekata u poduzetničkom inkubatoru - Broj patenata odobrenih na području općine - Broj i vrsta definiranih fiskalnih i financijskih poticajnih mjera za investitore - Broj zaprimljenih iskaza interesa potencijalnih investitora - Broj održanih sastanaka s potencijalnim investitorima - Broj registriranih žena poduzetnica na području općine
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja - Evidencije i izvješća HBOR-a - Evidencije i izvješća Hamag-Bicro

STRATEŠKI CILJ 2.	Konkurentno i održivo gospodarstvo
Prioritet 2.2.	Tehnološki razvijeno, inovativno i društveno odgovorno poduzetništvo i obrtništvo
Mjera 2.2.2.	Izgradnja poslovne infrastrukture i jačanje investicijskog potencijala općine
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Jedan od modela koji se pokazao vrlo uspješnim u poticanju gospodarskih aktivnosti, a koji kroz osiguranje prostornih resursa i infrastrukture direktno osigurava potporu i poticaj jačanju malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva je model poduzetničkih zona. Koncept poduzetničke zone omogućuje efikasno gospodarenje prostorom, racionalizaciju u procesu izgradnje, uređenja i korištenja prostornih resursa, te omogućuje komplementarno djelovanje proizvodnih djelatnosti smještenih u njenom prostoru, ali i organizaciju pratećih djelatnosti i zajedničkih službi i usluga. Iako je Općina Podstrana još 2007. godine prostorno-planskom dokumentacijom definirala prostor za razvoj dviju poslovnih zona, do izrade ovoga dokumenta po pitanju infrastrukturnog opremanja zone nisu učinjeni značajniji pomaci. Stoga je u narednom razdoblju planirano intenziviranje aktivnosti na infrastrukturnom opremanju poslovnih zona, te privlačenju postojećih i novih gospodarskih subjekata na poslovni nastan u zoni i korištenje svih benefita koje ista nosi.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada projekte dokumentacije za izgradnju komunalne, energetske i prometne infrastrukture u poslovnim zonama - Izgradnja komunalne, energetske i prometne infrastrukture u poslovnim zonama - Promidžba i marketing poslovnih zona - Uspostava sustava poticajnih mjera za investitore (fiskalni, financijski i dr.)
Očekivani rezultat mjere	Funkcionalna zona za razvoj poduzetništva i obrtništva na području općine; povećana gospodarska atraktivnost i konkurentnost područja općine
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana
Partneri u provedbi	✓ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja ✓ Splitsko dalmatinska županija
Korisnici mjere	✓ Mikro, mali i srednji poduzetnici; obrtnici

	✓ Investitori		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja; Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU		
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - m/km izgrađene komunalne i prometne infrastrukture u poslovnim zonama - broj izgrađenih proizvodnih i poslovnih objekata u poslovnim zonama - broj poduzetnika/obrnika u poslovnim zonama - broj prodanih parcela zemljišta - broj zaposlenih u poslovnim zonama 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća DZS, HZMO - Evidencije i izvješća FINA - Evidencije i izvješća Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja - Evidencije i izvješća Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU 		

STRATEŠKI CILJ 2.	Konkurentno i održivo gospodarstvo
Prioritet 2.2.	Tehnološki razvijeno i inovativno poduzetništvo i obrtništvo
Mjera 2.2.3.	Poticanje cjeloživotnog učenja i obrazovanja, te stjecanja poduzetničkih kompetencija poduzetnika i obrtnika
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Znanje i inovacije najvrednija su imovina u današnjem društvu, a posebice u sektoru poduzetništva. S obzirom da se razvoj poduzetništva temelji na konkurentskoj prednosti, kreativnosti, inovacijama i prihvaćanju rizika, poduzetnici i obrtnici moraju biti obrazovani i usmjereni ka postizanju tih motiva i ciljeva. Razvijanje poduzetničkih vještina i ponašanja doprinosi održivosti poslovanja i kreiranju novih poslovnih poduhvata. Ciljevi poduzetničkog obrazovanja su pripremanje za poduzetničku karijeru, osposobljavanje za prihvaćanje rizika, pripremanje za vođenje poduzeća, organizaciju, timski rad i pojedinačne projektne zadatke. Sve nesigurnija i nepredvidiva okolina traži obrazovani pristup kako se što bolje snaći u složenim situacijama i nepoznatim, odnosno novim uvjetima poslovanja. Edukacija za poduzetništvo mora obuhvatiti informacijska, komunikacijska i tehnološka znanja, kao i brojna druga znanja iz područja društvenih znanosti. Poduzetnik mora biti svestrana osoba, tehnički dobro upućena u svoj temeljni posao, mora posjedovati sposobnosti kretanja u društvu, te razumjeti pravne, financijske i računovodstvene sastavnice svog posla.</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Poticanje razvoja informatičkih i komunikacijskih vještina kod poduzetnika i obrtnika - Poticanje jačanja poduzetničkih i menagerskih vještina poduzetnika i obrtnika - Poticanje stručnog usavršavanja poduzetnika i obrtnika - Poticanje ulaganja u obrazovanje zaposlenih kod poduzetnika i obrtnika - Poticanje transfera znanja i iskustava kod poduzetnika i obrtnika

	<ul style="list-style-type: none"> - Fomalni i neformalni programi obrazovanja (financijsko upravljanje, ICT, marketing i prodaja i sl.) - Promoviranje 		
Očekivani rezultat mjere	Poboljšane kompetencije poduzetnika i obrtnika; kvalitetni i motivirani ljudski resursi koji doprinose rastu i razvoju poduzetnika i obrtnika		
Nositelj(i) mjere	✓ Ustanove za obrazovanje		
Partneri u provedbi	✓ Općina Podstrana		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mali i srednji poduzetnici ✓ Obrtnici ✓ Zaposleni kod poduzetnika i obrtnika 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja; Splitsko dalmatinska županija		
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - broj poduzetnika/obrnika koji su sudjelovali na radionicama/seminarima/programima osposobljavanja - broj poduzetnika/obrnika sa ishodenim uvjerenjima/potvrdama/certifikatima o pohađanju radionica/seminara/programa osposobljavanja - broj zaposlenika poduzetnika/obrnika koji su pohađali dodatno obrazovanje/osposobljavanje 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća ustanova za obrazovanje odraslih - Evidencije i izvješća poduzetnika/obrnika 		

STRATEŠKI CILJ 3: RAST STANDARDA KVALITETE ŽIVOTA

PRIORITET 3.1.: Stvaranje povoljnog i poticajnog okruženja za obitelj i mlade

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života
Prioritet 3.1.	Stvaranje povoljnog i poticajnog okruženja za obitelj i mlade
Mjera 3.1.1.	Jačanje sustava lokalnih razvojnih i socijalnih mjera
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Općina Podstrana kao jedinica lokalne samouprave kroz kvalitetno osmišljen sustav razvojnih i socijalnih mjera itekako može doprinijeti općem poboljšanju kvalitete života koji će cjelokupnom stanovništvu pružiti povjerenje u dostupnost budućih životnih prilika na području općine. Kontinuirani pozitivni demografski trendovi i povećanje broja mladih obitelji s djecom na području općine predstavljaju značajan preduvjet budućeg gospodarskog rasta, stoga je potrebno osigurati sve uvjete za njihov kvalitetan osobni i profesionalni život. S obzirom na visok stupanj izgrađenosti obalnog dijela područja općine, otvara se mogućnost novog naseljavanja na području Gornje Podstrane koja se nalazi u zaleđu, a koja niti približno nije napućena kao ostala naselja na području općine. Navedeno bi omogućilo ravnomjeran razvitak cjelokupnog područja općine, a s druge strane bi se smanjilo opterećenje na već zasićen i urbaniziran prostor obalnog područja. U kontekstu navedenog, a kako bi u budućnosti potaknula naseljavanje na području Gornje Podstrane, Općina Podstrana trebala bi raditi na izradi programa razvojnih i socijalnih mjera koje će potaknuti mlade obitelji na naseljavanje u Gornjoj Podstrani. Jedna od potencijalnih mjera je i stambeno zbrinjavanje mladih obitelji jer financijski poticaji čine jedan od vrlo važnih čimbenika koji mogu olakšati mladim obiteljima donošenje odluka o rješavanju stambenog pitanja, ali i odluka vezanih za roditeljstvo. Pored financijskih sredstava bitan čimbenik je svakako i osiguravanje potpore roditeljima u stvaranju potrebne ravnoteže između obiteljskog i poslovnog života, a posebice ženama.
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Subvencioniranje kupnje zemljišta za gradnju obiteljskih kuća - Subvencioniranje izgradnje/rekonstrukcije obiteljskih kuća za mlade obitelji - Oslobođanje plaćanja komunalnog doprinosa za gradnju obiteljske kuće za mlade obitelji na određenim lokacijama - Istraživanje mogućnosti pokretanja programa poticane stanogradnje (POS) i posebnih programa POS-a na području općine - Prilagođvanje druge infrastrukture i društvenih aktivnosti potrebama obitelji i djece - Potpore za novorođenčad - Potpore za obitelji s troje i više djece - Potpore za usvajanje djece - Potpore usklađivanju roditeljskih obveza s poslovnim životom (subvencioniranje troškova dječjeg vrtića poduzetnicama početnicima)
Očekivani rezultat mjere	Poboljšanje obiteljskog standarda; poboljšan položaj obitelji, djece i mladih; lakše ostvarivanje ravnoteže između obiteljskog i poslovnog života; unaprijeđena dostupnost infrastrukture i društvenih aktivnosti i sadržaja potrebama obitelji i djece
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana
Partneri u provedbi	✓ Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama
Korisnici mjere	✓ Mladi do 40 god.

	✓ Mlade obitelji s djecom		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostalo
2021. – 2025.			Komercijalne banke
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj dodijeljenih subvencija za kupnju zemljišta na području općine Podstrana - Broj dodijeljenih subvencija za izgradnju/rekonstrukciju obiteljskih kuća na području općine Podstrana - Broj korisnika oslobođenih plaćanja komunalnog doprinosa po osnovi izgradnje obiteljske kuće - Broj dodijeljenih potpora za novorođenčad - Broj dodijeljenih potpora za obitelji s troje i više djece - Broj dodijeljenih potpora za usvajanje djece - Broj i vrsta novih društvenih aktivnosti prilagođenih mladim obiteljima i obiteljima s djecom 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Prostorno planska dokumentacija Općine Podstrana - Evidencije i izvješća APN-a 		

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života		
Prioritet 3.1.	Stvaranje povoljnog i poticajnog okruženja za obitelj i mlade		
Mjera 3.1.2.	Primjena koncepta pametnih sela		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Europski parlament je u ožujku 2019. godine, prihvatio „Pametna sela“ kao novi koncept razvoja ruralnih područja u novom financijskom razdoblju 2021.-2027. godine. Prema dokumentu EU pametna sela su ruralna područja u kojima se kvaliteta života nastoji poboljšati digitalnim, telekomunikacijskim tehnologijama, inovacijama, te boljim korištenjem znanja i resursa. Koncept pametnih sela podrazumijevaju pristup e-uslugama, inovativna rješenja za ekološke probleme, učinkovitu upotrebu resursa, ekonomiju dijeljenja, kružnu ekonomiju, digitalne platforme koje mogu zamijeniti osnovne usluge (e-zdravlje, e-uprava...), širokopojasni internet, te korištenje obnovljivih izvora energije. Pametna sela su ona koja svoje resurse troše na optimalan način, ne ugrožavaju prirodu, imaju živo gospodarstvo, atraktivna su za život, brinu se o djeci, ženama i posebnim skupinama stanovništva, te ih ljudi rado posjećuju. Pametna sela naglašavaju važnost lokalne zajednice kojoj prepuštaju strateško planiranje razvoja, uz upotrebu digitalnih tehnologija. Primjena koncepta i stjecanje statusa „pametnog sela“ predstavlja složen proces koji podrazumijeva povezivanje različitih politika, poput politika energije i energetske učinkovitosti, mobilnosti, zbrinjavanja otpada, politika primjene informacijsko – komunikacijske tehnologije, uporabe podataka koji moraju biti dostupni svim građanima te ispitivanja novih poslovnih modela i modela financiranja. S obzirom da je navedeni koncept relativno nov, te da se svako lokalno područje mora voditi svojim vlastitim specifičnostima i potrebama, u budućem razdoblju potrebno je učiniti prve iskorake ka upoznavanju i razumijevanju koncepta pametnih sela, te strateški planirati razvoj i primjenu ovoga modela na području općine Podstrana. S obzirom da je obalnog područje urbanizirano, primjena koncepta pametnog sela moguća je u zaleđu općine kojemu pripada područje naselja Gornja Podstrana.</p>		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada Strateškog programa razvoja pametne općine - Povezivanje svih dionika lokalne zajednice, te informiranje i obrazovanje istih za koncept pametnih sela - Priprema i provedba studijskih putovanja u EU općine koje primjenjuju koncept razvoja pametnih sela - Priprema i izrada pilot projekta pametnog sela na području općine - Apliciranje pilot projekta pametnog sela za financiranje iz EU fondova 		
Očekivani rezultat mjere	Modernizacija sela na području općine; povećanje dostupnosti i kvalitete javnih usluga; zadržavanje mladih na području općine; digitalna transformacija uz zadržavanje tradicije hrvatskog sela		
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana		
Partneri u provedbi	✓		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Javne ustanove i institucije ✓ Poslovni i gospodarski subjekti ✓ Organizacije civilnog društva 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori

2021. – 2025.	Ministarstvo graditeljstva i državne imovine	Program ruralnog razvoja; ESF, Obzor, LIFE	
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta definiranih strateških ciljeva, prioriteta i mjera u okviru Strateškog programa razvoja pametnih sela općine Podstrana - Broj i vrsta održanih informativno-edukativnih događanja na temu pametnih sela - Broj sudionika događanja informativno-edukativnih događanja - Broj provedenih studijskih putovanja - Broj projekata po konceptu pametnih sela prijavljenih na javne pozive/natječaje koji se financiraju iz EU fondova 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća provoditelja informativno-edukativnih događanja 		

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života
Prioritet 3.1.	Stvaranje povoljnog i poticajnog okruženja za obitelj i mlade
Mjera 3.1.3.	Poboljšanje kvalitete i dostupnosti društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja i usluga
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Uz ekonomski vrlo značajan aspekt kvalitete života čine i društveni, kulturni, te sportski sadržaji i usluge koji su dostupni lokalnom stanovništvu na području općine Podstrana. U kontekstu dostupnosti određenih društvenih i kulturnih sadržaja, stanovništvo s područja općine Podstrana u određenoj mjeri je ovisno o gradu Splitu. Da bi općina Podstrana postala sredina privlačna za življenje, osobni i profesionalni razvoj, potrebno je osigurati infrastrukturu i sadržaje koji će zadovoljiti potrebe stanovništva za bilo kojom vrstom formalnih i neformalnih odnosa koji se odvijaju kroz društvena događanja. U okviru ove mjere obuhvaćene su aktivnosti poboljšanja stanja postojećih objekata društvene infrastrukture, ali i izgradnja i opremanje novih objekata koji će biti u funkciji razvoja društvenih i kulturnih događanja i sadržaja. Uz odgovarajuću infrastrukturu posebnu pozornost potrebno je usmjeriti ka kreiranju novih društvenih i kulturnih sadržaja i to za sve dobne skupine stanovništva, te potaknuti lokalne inicijative udruga civilnog društva na jače uključivanje u razvoj novih i kreativnih sadržaja</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje postojećih društvenih objekata, kulturnih i sportskih objekata i infrastrukture - Izgradnja, obnova i opremanje dječjih igrališta - Poticanje stvaranja novih kreativnih društvenih, kulturnih i sportskih programa i sadržaja - Poticanje organizacije društvenih, kulturnih i sportskih događanja i natjecanja - Motiviranje građana, posebno djece i mladih za sudjelovanje u društvenom, kulturnom i sportskom životu općine - Sufinanciranje društvenih projekata i programa u kulturi i sportu
Očekivani rezultat mjere	Razvijeni novi društveni i kulturni sadržaji; područje općine privlačno za život mladim obiteljima
Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Općina Podstrana ✓ Organizacije civilnog društva
Partneri u provedbi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ TZ Općine Podstrana ✓ Splitsko dalmatinska županija

Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalno stanovništvo ✓ Posjetitelji društvenih i kulturnih događanja ✓ Djeca i mladi 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
2021. – 2025.	MRRFEU, Ministarstvo kulture	EPFRR	HOO
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novih društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja - Broj održanih društvenih, kulturnih i sportskih događanja - Broj obnovljene/izgrađene infrastrukture za društvene, kulturne i sporske djelatnosti - Broj i vrsta nabavljene opreme - Broj novoizgrađenih dječjih igrališta; broj i vrsta nabavljene opreme za dječja igrališta - Broj članova kulturnih i sportskih organizacija i klubova - Broj posjetitelja/sudionika društvenih, kulturnih i sportskih događanja i natjecanja - Broj dodijeljenih financijskih potpora kulturnim i sportskim organizacijama - Broj i vrsta izrađenih promotivnih materijala 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća Općine Podstrana - Evidencije i izvješća Splitsko dalmatinske županije - Evidencije i izvješća Ministarstva kulture 		

PRIORITET 3.2.: Razvoj ljudskih potencijala, te socijalnog kapitala i sigurnosti

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života		
Prioritet 3.2.	Razvoj ljudskih potencijala, te socijalnog kapitala i sigurnosti		
Mjera 3.2.1.	Unaprjeđenje formalnog sustava odgoja i obrazovanja		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	Stjecanje znanja, vještina i sposobnosti osnova su dugoročnog razvoja svih segmenata društva, te predstavljaju mjerilo, kako individualne, tako i uspješnosti zajednice u cjelini. S obzirom da je izgradnja ljudskih resursa dugoročan i kompleksan proces koji započinje već u najranijoj dobi i traje kontinuirano, vrlo je važno sustavno i planirano ulagati u unaprjeđenje svih vrsta i razina obrazovanja na području općine Podstrana – od predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja pa do cjeloživotnog učenja. Poticanje razvoja i ulaganja u sve segmente obrazovanja – posebice u infrastrukturu i ljudske resurse, omogućiti će razvoj obrazovnog sustava prema mijenjajućim potrebama tržišta rada, a na osnovu razumijevanja trenutnih i pretpostavljenih budućih potreba gospodarstva, ali pri tome uvažavajući potrebe i stavove svih dionika u obrazovanju.		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja i opremanje novih dječjih vrtića - Rekonstrukcija postojećih, te izgradnja i opremanje novih ustanova osnovnoškolskog obrazovanja - Unaprjeđenje uvjeta u postojećim te izgradnja novih školsko - sportskih dvorana - Poticanje suradnje među odgojno-obrazovnim ustanovama - Osiguravanje dovoljnog broja nastavnog kadra i stručnjaka za rad s djecom i mladima - Pобољшanje postojećih i razvoj novih programa za djecu s teškoćama u razvoju - Razvoj programa za darovitu djecu - Poticanje neformalnih oblika obrazovanja i kritičkog razmišljanja kod djece i mladih - Stipendiranje učenika i studenata - Sufinanciranje darovitih učenika i studenata za odlazak na natjecanja - Subvencioniranje nabavke knjiga i informatičke opreme za učenike i studente 		
Očekivani rezultat mjere	Poboљšani uvjeti rada, te podignuta razina kvalitete usluga u odgojno-obrazovnim ustanovama; djeca i mladi motivirani za obrazovanje		
Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Odgojno-obrazovne ustanove ✓ Osnivači odgojno-obrazovnih ustanova 		
Partneri u provedbi	✓ Općina Podstrana		
Korisnici mjere	✓ Djeca jasličke i predškolske dobi, učenici osnovnih škola, odgojno-obrazovni djelatnici, roditelji/skrbnici		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
2021. – 2025.	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostali izvori
	Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Splitsko dalmatinska županija	Erasmus+	
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - m² izgrađenih novih dječjih vrtića - m² izgrađenih osnovnih škola - broj i vrsta nabavljene opreme za dječje vrtiće - broj djece u dječjim vrtićima - broj zaposlenih u dječjim vrtićima - broj osnovnih škola na području općine 		

	<ul style="list-style-type: none"> - m² rekonstruiranih osnovnih škola - broj dodijeljenih učeničkih stipendija - broj dodijeljenih studentskih stipendija
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća dječjih vrtića - Evidencije i izvješća osnovnih škola - Evidencije i izvješća MZIO - Evidencije i izvješća Općine Podstrana

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života
Prioritet 3.2.	Razvoj ljudskih potencijala, te socijalnog kapitala i sigurnosti
Mjera 3.2.2.	Poticanje cjeloživotnog učenja i obrazovanja
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Najvažniji čimbenik u razvoju društva na području općine Podstrana jest ljudski kapital koji se može izgraditi jedino kontinuiranim ulaganjem u znanje i vještine. Obrazovanje kao ključni element održivog socio-ekonomskog razvitka područja općine potrebno je kontinuirano stimulirati. Cilj ove mjere je potaknuti unaprijeđenje znanja, vještina i sposobnosti lokalnog stanovništva unutar njihove osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive. Prednosti cjeloživotnog učenja i ulaganja u znanje su brojne, od povećanja konkurentnosti na tržištu rada, jačanja samopozdanja i kreativnosti, do razvoja komunikacijskih vještina, te boljeg razumijevanja okoline i uključivanja u sve aspekte društvenog života. Konceptcija cjeloživotnog učenja nastala je upravo iz razloga što se količina novog znanja svakim danom sve više povećava, dok postojeće znanje sve više i brže zastarijeva. Polazeći od pretpostavke da je upravo čovjek najveće bogatstvo svakog pojedinog društva, potrebno je ići u korak s vremenom, te poticati ulaganja u ljudski kapital koji će se prilagođavati globalizacijskim promjenama i kontinuirano nadograđivati postojeće formalno obrazovanje. Iako je dostupnost neformalnih programa obrazovanja i učenja na području općine i užem području ograničena, jedna od „pozitivnih“ posljedica pandemije korona virusom je znatan porast dostupnosti raznih on-line tečajeva, programa i edukacija.</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Informiranje građana o cjeloživotnom obrazovanju i učenju - Promoviranje cjeloživotnog obrazovanja i učenja - Iniciranje i održavanje edukativnih programa - Potpora programima dokvalifikacija, prekvalifikacija i stručnog usavršavanja - Obrazovanje kroz EU projekte - Poticanje razvoja kulture učenja - Poticanje građana na uključivanje u programe razvoja informatičkih i digitalnih kompetencija
Očekivani rezultat mjere	Poboljšana obrazovna struktura, znanja i vještine lokalnog stanovništva; razvijene digitalne kompetencije kod lokalnog stanovništva; kvalitetni i motivirani ljudski resursi koji doprinose općem rastu i razvoju područja općine
Nositelj(i) mjere	✓ Općina Podstrana
Partneri u provedbi	✓ Ustanove za obrazovanje odraslih osoba
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Učenici, studenti ✓ Zaposleni i nezaposleni građani ✓ Umirovljenici

Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostalo
2021. – 2025.	Ministarstvo znanosti i obrazovanja	ESF	
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj izrađenih informativno promotivnih materijala - Broj održanih informativno edukativnih programa - Broj sudionika informativno edukativnih programa - Broj polaznika programa dokvalifikacija/prekvalifikacija/stručnog usavršavanja - Broj i vrsta ishodenih potvrda/certifikata o pohađanju neformalnih programa usavršavanja 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća ustanova za obrazovanje odraslih osoba - Evidencije i izvješća Općine Podstrana 		

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života
Prioritet 3.2.	Razvoj ljudskih potencijala, te socijalnog kapitala i sigurnosti
Mjera 3.2.3.	Unaprjeđenje zdravstvene skrbi i socijalnih usluga
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Uz produljen životni vijek stanovništva, procese demografskog starenja, te druge čimbenike dolazi do rastuće zdravstvene i socijalne potrošnje za koje još uvijek u Republici Hrvatskoj ne postoji odgovarajući zakonski okvir i model koji će odgovoriti na sve potrebe. Navedeno se posebice odnosi na sustav socijalne skrbi koji je u najvećoj mjeri institucionalan, dok je stupanj izvaninstitucionalnih usluga još uvijek nedovoljno razvijen. Navedena problematika razvidna je i na području općine Podstrana koja se u segmentu zdravstvenih i socijalnih usluga ponajprije oslanja na institucionalnu skrb u ustanovama na području grada Splita. Izvaninstitucionalnih usluga koje pružaju organizacije civilnog društva gotovo da i nema. Potrebe u ovom segmentu razvoja, potrebno je započeti modernizacijom infrastrukture, poticanjem razvoja izvaninstitucionalnih inkluzivnih socijalnih usluga za različite ranjive skupine stanovništva, te prije svega jačanjem lokalnog socijalnog planiranja koje će biti usmjereno ka ciljanim skupinama ranjivih korisnika.</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja i opremanje novih i modernizacija postojećih objekata zdravstvene/socijalne infrastrukture - Potpora izgradnji/uređenju domova za starije i nemoćne - Potpora širenju mreže socijalnih usluga u zajednici - Poticanje preventivnih i posebnih zdravstvenih programa za ranjive skupine stanovništva - Razvoj programa za pomoć ciljanim skupinama korisnika (obitelji s djecom s poteškoćama u razvoju, stariji i nemoćni, osobe s invaliditetom, hrvatski branitelji i dr.) - Omogućavanje pristupa javnim zdravstvenim/socijalnim objektima osobama s invaliditetom - Razvoj programa socijalne uključenosti za ranjive skupine stanovništva - Poticanje razvoja izvaninstitucionalnih oblika socijalne/ zdravstvene skrbi i usluga - Sufinanciranje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženom stanovništvu
Očekivani rezultat mjere	Poboljšani uvjeti i podignuta razina kvalitete za pružanje usluga zdravstvene skrbi i socijalnih usluga; povećan opseg i kvaliteta zdravstvenih i socijalnih usluga

Nositelj(i) mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Javne ustanove zdravstvene i socijalne skrbi ✓ Privatne ustanove zdravstvene skrbi ✓ Organizacije civilnog društva ✓ Pružatelji socijalnih usluga 		
Partneri u provedbi	✓ Općina Podstrana		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lokalno stanovništvo ✓ Starije i nemoćne osobe, osobe s invaliditetom ✓ Ostale ranjive skupine 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostalo
2021. – 2025.	Ministarstvo socijalne politike i mladih;	ESF	Zaklade i fondacije
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - broj obnovljenih/izgrađenih objekata zdravstvene/socijalne infrastrukture - broj izgrađenih rampi/sanitarnih čvorova za osobe s invaliditetom - broj nabavljene opreme za objekte - broj provedenih projekata i programa iz područja socijalne skrbi - broj korisnika usluga socijalne skrbi - broj organizacija civilnog društva koje pružaju socijalne usluge - broj razvijenih izvaninstitucionalnih socijalnih usluga - broj korisnika izvaninstitucionalnih socijalnih usluga 		
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća zdravstvenih i socijalnih ustanova - Evidencije i izvješća privatnih zdravstvenih ustanova - Evidencija i izvješća organizacija civilnog društva - Evidencije i izvješća Općine Podstrana 		

STRATEŠKI CILJ 3.	Rast standarda kvalitete života		
Prioritet 3.2.	Razvoj ljudskih potencijala, te socijalnog kapitala i sigurnosti		
Mjera 3.2.4.	Poticanje uključivanja civilnog društva u socio-ekonomski razvoj općine		
Opis mjere, razvojnih potreba i potencijala	<p>Jednu od vrlo značajnih sastavnica koje doprinose rastu kvalitete života na području općine Podstrana čine i organizacije civilnog društva koje nemaju izravan gospodarski potencijal, ali čine vrlo bitan razvojni faktor. Iako na području općine djeluje zadovoljavajući broj udruga civilnog društva, problematika u ovome sektoru odražava probleme cjelokupnog civilnog sektora u Republici Hrvatskoj. Većina udruga nema profesionalnu strukturu ili je ona minimalizirana zbog nedostatka sredstava, dok su s druge strane građani naviknuti da im netko drugi rješava probleme, općenito ne prepoznaju vrijednost volontiranja, te je evidentan pasivan stav građana u sudjelovanju u organizacijama civilnog društva. Iako bi u načelu socijalna država dobrim dijelom trebala počivati na inicijativama i programima udruga, navedeno nije slučaj. Postojeća struktura organizacija civilnog društva na području općine Podstrana ukazuje na nedovoljnu zastupljenost novih, afirmativnih udruga koje će biti usmjerene ka pružanju socijalnih usluga, zaštite i očuvanja okoliša, poticanju kreativnosti i inovativnosti u različitim interesnim područjima. Stoga su u okviru predložene razvojne mjere predviđene aktivnosti unaprjeđenja kapaciteta organizacija civilnog društva, poticanja mladih na uključivanje u OCD-e, poticanje suradnje i umrežavanja s drugim udrugama i razvoja socijalnog poduzetništva u udrugama kako bi se ojačala njihova uloga u ukupnom razvoju općine.</p>		
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprjeđenje materijalnih, tehničkih i ljudskih kapaciteta organizacija civilnog društva - Kontinuirana edukacija i usavršavanje članova OCD-a u područjima upravljanja, financija, pripremi i izradi projekata, te upravljanja projektima - Promoviranje značaja i uloge OCD-a u socio-ekonomskom razvoju - Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva, te poticanje socijalnih poduzetničkih projekata i inicijativa - Poticanje profesionalizacije rada organizacija civilnog društva - Jačanje suradnje organizacija civilnog društva - Razvoj volonterizma kod djece i mladih 		
Očekivani rezultat mjere	Povećana razina samostalnosti i neovisnosti djelovanja organizacija civilnog društva; poboljšane kompetencije članova organizacija civilnog društva za kvalitetniji rad		
Nositelj(i) mjere	✓ Udruge civilnog društva		
Partneri u provedbi	✓ Općina Podstrana		
Korisnici mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Članovi udruga civilnog društva ✓ Lokalno stanovništvo 		
Okvirni financijski plan	Planirani izvori financiranja		
	Nacionalna sredstva	EU sredstva	Ostalo
2021. – 2025.		ESF	Zaklade, fondacije
Praćenje provedbe mjere (monitoring)			
Pokazatelji rezultata	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novoosnovanih organizacija civilnog društva - Broj članova u novoosnovanim organizacijama civilnog društva - Broj mladih članova u organizacijama civilnog društva 		

	<ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta projekata socijalnog poduzetništva koje provode organizacije civilnog društva - Broj projekata socijalnog poduzetništva koje su ostvarile EU potpore - Broje projekata osmišljenih i pripremljenih u suradnji sa drugim organizacijama civilnog društva - Broj dodijeljenih potpora organizacijama civilnog društva
Izvori provjere podataka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidencije i izvješća organizacija civilnog društva - Evidencije i izvješća Općine Podstrana

6. RAZVOJNI PROJEKTI I TERMINSKI PLAN PROVEDBE

Naziv projekta	Procijenjena vrijednost projekta (kn)	Terminski plan provedbe				
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
ECOMAP INTERREG ITALY-CROATIA	20.972.451,00					
RESISTANCE (Raising awareness of Maritime Spatial planning importance)	4.500.000,00					
Zaželimo zajedno	1.334.700,00					
Aktivni građani u Podstrani	1.995.447,24					
Zajedno do cilja	3.000.000,00					
Biraj biciklu	13.609.435,83					
Korak po korak	1.997.520,00					
Izgradnja sustava odvodnje oborinskih voda	1.200.000,00					
Modernizacija javne rasvjete	1.500.000,00					
Nadogradnja groblja Ban	2.750.000,00					
Izgradnja sportsko rekreativnog centra Miljevac s pristupnom cestom	20.000.000,00					
Izgradnja centra Petrićevo	100.000.000,00					
Sanacija ex.kamenoloma (eksploatacijsko polje Perun) – prva faza	60.000.000,00					
Projekt umjetnog grebena (porinuće broda)	2.000.000,00					
Izgradnja obalnog područja od ušća rijeke Žrnovnice do hotela Lav – faza 1 (dio od sportske lučice Strožanac do HC Lav)	37.500.000,00					
Uređenje šetnice i biciklističke staze na obalnom području	20.000.000,00					

Kulturno društveni centar općine Podstrana	10.000.000,00					
Rekonstrukcija i dogradnja građevine javne i društvene namjene u naselju sv. Martin – Podstrana	12.000.000,00 Kn					
Izgradnja sportske lučice sv. Martin	30.000.000,00					
Izgradnja dječjeg vrtića u Podstrani	8.000.000,00					
Unaprjeđenje sustava obrazovanja korištenjem STEM vještina	2.000.000,00					
Izgradnja nove sportske dvorane u Strožancu	25.000.000,00					
Izgradnja istočnog ogranka Zagorske ulice s regulacijom bujice Bilaja	2.000.000,00					
Kolno pješački priključak na Zvonimirovoj ulici	400.000,00					
Rekonstrukcija nerazvrstane ceste Don Mate Lukete	4.000.000,00					
Izgradnja športske lučice sv. Martin	30.000.000,00					
Izgradnja novog ulaza u ulicu kneza Mislava u Podstrani	4.000.000,00					
Izgradnja ulice pored trga dr. Franje Tuđmana u Podstrani	4.000.000,00					
Rekonstrukcija ulice Gospe u Siti	8.000.000,00					
Rekonstrukcija dionice ulice Poljičkih knezova	2.500.000,00					
Izgradnja i uređenje dječjih igrališta	6.000.000,00					
Izgradnja spomenika Poljičanima	2.000.000,00					

7. FINACIJSKI OKVIR I IZVORI FINANCIRANJA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPĆINE PODSTRANA

Uspješna provedba Strateškog razvojnog programa općine Podstrana do 2025. godine ovisiti će primarno o osiguranju sredstva potrebnih za implementaciju planiranih mjera. Finacijski okvir izrađen je na temelju baze projekata, proračuna i planova nabave Općine Podstrana, procjene mogućnosti povlačenja sredstava iz nacionalnih izvora financiranja, te EU fondova/programa i drugih izvora. Bitno je napomenuti da su se prilikom izrade finacijskog okvira uzimali cjelokupni iznosi planiranih investicija, s obzirom na planirane druge izvore financiranja projekata u implementacijskom periodu. Finacijski okvir sadrži indikativni, okvirni pregled i alokaciju finacijskih sredstava po ciljevima, odnosno prioritetima za razdoblje primjene Strateškog plana razvoja.

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI	PROCIJENJENA FINACIJSKA SREDSTVA (kn)
SC 1: Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem	P 1.1. Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora	400.000.000,00
	P 1.2. Poticanje energetske i ekološke tranzicije	27.000.000,00
SC 2: Konkurentno i održivo gospodarstvo	P 2.1. Razvoj održivih i otpornih posebnih (selektivnih) oblika turizma	50.000.000,00
	P 2.2. Tehnološki razvijeno i inovativno poduzetništvo i obrtništvo	3.000.000,00
SC 3: Rast standarda kvalitete života	P 3.1. Stvaranje povoljnog i poticajnog okruženja za obitelj i mlade	152.000.000,00
	P 3.2. Razvoj ljudskih potencijala, te socijalnog kapitala i sigurnosti	46.000.000,00

Finacijska alokacija po ciljevima ukazuje da je najviše sredstava alocirano za strateški cilj 1.: Održivo planiranje i upravljanje prostorno-okolišnim razvojem, prioritet 1.1. Tehnološki suvremena infrastruktura, sustavi i modeli razvoja u funkciji zaštite i očuvanja okoliša i prostora, te strateški cilj 3: Rast standarda kvalitete života, prioritet 3.1. Stvaranje povoljnog i poticajnog okruženja za obitelj i mlade.

Međutim, Strateški plan razvoja treba promatrati i kroz druge prioritete koji su jednako značajni za razvoj općine. S obzirom na nedostatna finacijska sredstva u općinskom proračunu za realizaciju svih planiranih projekata, strategija financiranja uvelike je povezana s učinkovitim korištenjem EU fondova i programa, te ostalih dostupnih izvora financiranja.

Uz proračunska sredstva Općine Podstrana koja su stabilna i dostatna za samostalno financiranje manjih razvojnih projekata, potrebno je dodatne napore usmjeriti ka iznalaženju vanjskih izvora financiranja projekata, stoga je stavljanje razvojnih mjera u realne financijske okvire jedan je od najvažnijih koraka strateškog planiranja. Pametno financijsko planiranje osigurat će bolje kvalitativno i kvantitativno ispunjenje planiranih mjera, stoga je važno koristiti što je moguće više izvora financiranja kako bi se osigurala dostatna financijska sredstva za provedbu svih planiranih razvojnih mjera.

Najznačajniju ulogu i punu odgovornost u kreiranju i praćenju financijskog okvira za provedbu Strateškog plana razvoja snosi Općina Podstrana koja će za aktivnosti i projekte koji će se provoditi unutar svake pojedine razvojne mjere, također osigurati i određena sredstva iz drugih dostupnih izvora financiranja i to:

- ✓ Proračuna Splitsko dalmatinske županije – bespovratne financijske potpore za realizaciju projekata, sukladno prijavljenim i odobrenim projektima na temelju prethodno raspisanih javnih poziva/natječaja
- ✓ UA Split
- ✓ Državnog proračuna (resorna ministarstva)
- ✓ EU fondova i programa – dostupni u financijskoj perspektivi od 2021. - 2027. godine, pružaju velike mogućnosti za sufinanciranje razvojnih projekata Općine Podstrana
- ✓ Ostalih izvora – kreditne institucije, javno-privatna partnerstva i sl.

S obzirom da su europski fondovi i programi najznačajniji izvor financiranja investicijskih i razvojnih projekata kako na nacionalnoj, tako i regionalnoj, te lokalnoj razini, u nastavku teksta detaljnije su pojašnjene okolnosti planiranja novog budućeg programskog razdoblja, na koji je nedvojbeno vrlo značajan utjecaj imala i pandemija koronavirusom koja je uzrokovala još uvijek nemjerljive posljedice na gospodarstvo kao i sve ostale aspekte razvoja svake pojedine članice EU, pa tako i Republike Hrvatske.

S obzirom na izazove s kojima se od izbijanja pandemije suočavaju sve EU članice, Europski parlament i države članice tek su u mjesecu studenom 2020. godine postigle dogovor o sljedećem dugoročnom proračnu EU i i novom privremenom instrumentu „Next Generation EU“ za poticanje oporavka Europe i svih njenih država članica nakon pandemije.

Ovo je dosada najveći paket poticaja koji je EU ikad financirala iz svojeg proračuna, a vrijedan je ukupno 1,8 bilijuna eura. U okviru navedenog paketa EU je omogućila jačanje posebnih programa u okviru dugoročnog proračuna za razdoblje 2021. – 2027. za ukupno 15 milijardi eura.

	VFO (mlrd.EUR)	Next Generation EU (mlrd. EUR)	Ukupno (mlrd.EUR)
Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno gospodarstvo	132,8	10,6	143,4
Kohezija, otpornost i vrijednosti	377,8	721,9	1099,7
Prirodni resursi i okoliš	356,4	17,5	373,9
Migracije i upravljanje granicama	22,7	-	22,7
Sigurnost i obrana	13,2	-	13,2
Susjedstvo i svijet	98,4	-	98,4
Europska javna uprava	73,1	-	73,1
UKUPNO	1074,3	750	1824,3

Izvor podataka: Europska komisija, studeni 2020.

U tablici koja slijedi prikazana je rasčlamba sredstava za RH u okviru kohezijske politike VFO 2021.-2027.:

	Iznos alokacije (mil.eur)
ESF+ (Europski socijalni fond plus)	1.983
ERDF (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj)	5.356
CF (Kohezijski fond)	1.547
ETC	184
Ukupna alokacija	9.069

Izvor podataka: Europska komisija, studeni 2020.

Hrvatska će iz 750 milijardi eura vrijednog paketa pomoći za gospodarski oporavak država članica te kroz izmijenjeni višegodišnji financijski okvir, odnosno proračun Europske unije za razdoblje 2021. – 2027., na raspolaganju imati više od 23,5 milijarde eura što predstavlja snažnu pologu za gospodarski rast i razvoj.

Od toga će se dio sredstava odnositi na instrument Next Generation EU plana za oporavak i otpornost, čime će se financirati potpora zaposlenicima, malim i srednjim poduzećima, digitalna transformacija te potpore sektorima u potrebi, od turizma do kulture.

Više od 30 % sredstava iz plana za oporavak i otpornost trebat će uložiti u niskouglični razvoj radi postizanja klimatske neutralnosti te povećanja otpornosti na klimatske promjene, a oko 20 % u digitalnu tranziciju.

Od ukupno 5.950 mil.EUR koji je Republici Hrvatskoj na raspolaganju, 70% alociranih sredstava namijenjeno je za razdoblje 2021./2022. godini dok je korištenje preostalih 30% sredstava planirano za 2023. godinu.

Drugi važan element financijske omotnice dostupne Hrvatskoj jesu sredstva iz višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. u fondovima regionalne politike EU-a, ali i ruralnog razvoja, poljoprivrede i ribarstva te fondovima za sigurnost i migracije. Njima će se još intenzivnije financirati razvojne potrebe Hrvatske i ulagati u strateške ciljeve poput prepoznatljivog, konkurentnog, inovativnog i digitalnog gospodarstva i društva, zelenu i digitalnu tranziciju te ravnomjeran regionalni razvoj. Ta sredstva usmjerit će se i u jačanje kompetencija državne i javne uprave te učinkovitosti pravosuđa, u obrazovanje, demografsku obnovu, zdrav, aktivan i kvalitetan život, razvoj poljoprivrede te u očuvanje kulturne baštine. Iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj Republici Hrvatskoj u razdoblju 2021.-2027. godine biti će na raspolaganju 2.146,9 mil.EUR.

Donošenjem Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem 2017. godine uspostavljen je okvir za izradu informacijskog sustava za upravljanje strateškog planiranja i upravljanja razvojem (SPUR) čija je svrha izrada i međusobno usklađivanje akata strateškog planiranja; povezivanje ciljeva akata strateškog planiranja s troškovima, izvorima financiranja i resursima potrebnima za njihovu provedbu; prikupljanje podataka o provedbi akata strateškog planiranja i ostvarenim rezultatima, ishodima i učincima provedbe javnih politika; prikupljanje podataka o razvojnim projektima koji su u pripremi; pripremanje izvješća o provedbi akata strateškog planiranja; osiguravanje potrebnih podataka za učinkovito upravljanje razvojem.

Upravo navedeni Zakon propisuje javna tijela kao obveznike upisa podataka u registar projekata, a koji predstavlja preduvjet za korištenje sredstava državnog proračuna i sredstava EU-a namijenjenih Republici Hrvatskoj kroz proračun.

8. USKLAĐENOST S NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM I SEKTORSKIM STRATEGIJAMA

Prilikom izrade Strateškog plana razvoja općine Podstrana za razdoblje 2021. – 2025. godine prepoznat je i uvažan širi razvojni kontekst. Drugim riječima, vodilo se računa o povezanosti i usklađenosti sa strateškim i programskim dokumentima viših razina. Strateški ciljevi i prioriteti definirani Strateškim planom razvoja općine Podstrana slijede opći smjer zadan razvojnim smjerovima i ciljevima Nacionalne razvojne strategije 2030. uz uvažavanje specifičnosti područja općine, dok će se usklađenost sa sektorskim strategijama osigurati kada iste budu dostupne.

Zakonodavni okvir EU za programsko i financijsko razdoblje 2021. – 2027. tek je nedavno utvrđen, a navedeni proces uvelike je otežala i usporila pandemija korona virusom koja je pogodila sve članice EU. Iako su do konca 2020. godine još uvijek važeći postojeći strateški dokumenti na razini EU, poznati su ciljevi kohezijske politike za razdoblje 2021.-2027. godine:

1. *Pametnija Europa* (promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe)
2. *Zelenija Europa* (s niskom razinom emisija ugljika promicanjem prelaska na čistu i pravednu energiju; zelenih i plavih ulaganja; kružnog gospodarstva; prilagodbe klimatskim promjenama i upravljanja rizikom i njegova sprječavanja)
3. *Povezaniya Europa* (jačanjem mobilnosti i regionalne povezanosti IKT-a)
4. *Europa s istaknutijom socijalnom komponentom* (provedbom europskog stupa socijalnih prava)
5. *Europa bliža građanima* (poticanjem održivog i integriranog razvoja urbanih, ruralnih i obalnih područja, te lokalnih inicijativa)

U odnosu na prethodno programsko razdoblje 2014.-2020. godine, provedbeni okvir kohezijske politike pojednostavljen je na način da je donešena jedna zajednička uredba za 7 fondova za podijeljeno upravljanje; donešena je jedinstvena Uredba o Kohezijskom fondu i Fondu za regionalni razvoj; definirano je 5 ciljeva kohezijske politike u odnosu na prijašnjih 11 tematskih ciljeva, te je definiran manji broj posebnih ciljeva; definirano je 20 provedbenih uvjeta umjesto 40 koliko ih je bilo u prijašnjem razdoblju; manja administrativna opterećenja za programska tijela u kontekstu izmjena sporazuma o partnerstvu nakon početnog donošenja; pojednostavljena je logika intervencije koja je usmjerena na opširne ciljeve politike i posebne ciljeve; ex ante evaluacija nije više obvezna, već opcionalna; te je definiran jedinstven skup pokazatelja kao dio okvira za uspješnost.

S ciljem povećanja kvalitete formuliranja javnih politika i kvalitetnog usmjeravanja investicija iz fondova EU, 2017. godine Vlada RH započela je s reformom dosadašnjeg sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem koja je započela donošenjem Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017) kojim se i propisuje donošenje nacionalne razvojne strategije, a kada je i započeo formalni proces izrade Nacionalne razvojne strategije.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. je dugoročni i hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj koji će služiti za oblikovanje i provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske. Njome se određuju razvojni smjerovi i strateški ciljevi koji se detaljno razrađuju u kratkoročnim i srednjoročnim nacionalnim planovima i planovima razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U mjesecu studenom 2020. godine prijedlog/nacrt NSR 2030. upućen je u savjetovanje sa zainteresiranom javnosti, te se njeno usvajanje očekuje do konca 2020. godine.

Strateški pristup u planiranju razvoja od iznimne je važnosti kako bi se postavio smjer razvoja kako na nacionalnoj, tako i regionalnoj te lokalnoj razini, jer će se time osigurati usklađenost razvojnih prioriteta na svim razinama upravljanja, te poveznicu sa strateškim prioritetima Europske unije u financijskom razdoblju EU-a 2021.-2027.

U Nacionalnoj razvojnoj strategiji 2030. definirana su 4 razvojna smjera RH sa pripadajućim strateškim ciljevima:

RAZVOJNI SMJER 1.: Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški ciljevi:

- SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
- SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi
- SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
- SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske

RAZVOJNI SMJER 2.: Jačanje otpornosti na krize

Strateški ciljevi:

- SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
- SC 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji
- SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj

RAZVOJNI SMJER 3.: Zelena i digitalna tranzicija

Strateški ciljevi:

- SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
- SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
- SC 10. Održiva mobilnost
- SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

RAZVOJNI SMJER 4.: Ravnomjieran regionalni razvoj

Strateški ciljevi:

- SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
- SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Također, prijedlogom NSR 2030. i odlukom nadležnog ministarstva definirana je izrada nacionalnih strateških dokumenata, programa i planova iz svih sfera djelovanja, od kojih su tek za nekoliko njih definirani rokovi izrade:

- ✓ Nacionalni plan razvoja poduzetništva Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Nacionalni plan za digitalnu transformaciju gospodarstva za razdoblje 2021.- 2027.
- ✓ Nacionalni plan poticanja inovacija Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2029.
- ✓ Nacionalni plan za internacionalizaciju gospodarstva Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2029.
- ✓ Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028. – **rok izrade IV. kvartal 2022.**
- ✓ Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine – **rok izrade IV. kvartal 2021.**
- ✓ Strategija pametne specijalizacije od 2021. do 2029. godine – **rok izrade IV. kvartal 2021.**
- ✓ Strategija niskougličnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050.
- ✓ Akcijski plan provedbe strategije niskougličnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. do 2025.
- ✓ Strategija zaštite prirode Republike Hrvatske

- ✓ Strategija energetskega razvoja Republike Hrvatske do 2030 s pogledom na 2050. godinu – donešena NN 25/2020
- ✓ Program energetske obnove zgrada sa statusom zaštićenog kulturnog dobra za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Program energetske obnove obiteljskih kuća za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Strategija upravljanja državnom imovinom za razdoblje 2019.-2025.
- ✓ Nacionalni plan za razvoj javne uprave za razdoblje 2021.-2027.
- ✓ Strategija sprečavanja korupcije za razdoblje 2021. – 2030.
- ✓ Strategija poljoprivrede za razdoblje od 2020. do 2030. godine
- ✓ Strategija bioraznolikosti
- ✓ Strateški plan provedbe Zajedničke poljoprivredne politike za Republiku Hrvatsku za razdoblje 2021. – 2027.
- ✓ Nacionalni plan razvoja biciklističkog prometa
- ✓ Nacionalni plan razvoja širokopojasne infrastrukture za razdoblje 2021. – 2027. – **rok izrade I. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. – **rok izrade II. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalna strategija razvoja vatrogastva za razdoblje 2021.-2030.
- ✓ Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. – **rok izrade II. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine
- ✓ Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine – **rok izrade III. kvartal 2021.**
- ✓ Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine – **rok izrade I. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalni plan razvoja kulture od 2021. do 2027. godine
- ✓ Nacionalni plan regionalnoga razvoja za razdoblje 2021. – 2027.
- ✓ Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027. – **rok izrade I. kvartal 2021.**
- ✓ Strategija razvoja održivog turizma do 2030.
- ✓ Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje od 2021. do 2027. godine – **rok izrade II. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalni plan za digitalnu transformaciju društva
- ✓ Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027. – **rok izrade I. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2021. do 2027. godine – **rok izrade I. kvartal 2021.**
- ✓ Nacionalni program športa za razdoblje 2019. – 2026.
- ✓ Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2021. – 2027.

Nacionalna razvojna strategija 2030. godine definira i horizontalne prioriteta razvoja u razdoblju do 2030. godine a to su promicanje ravnopravnosti i jednakih mogućnosti kao najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Iako usvajanje nacionalne razvojne strategije nije preduvjet povlačenja europskog novca, već izrada kvalitetnih operativnih programa tj. akata strateškog planiranja koji će omogućiti provedbu EU fondova u razdoblju 2021.-2027. godine, zbog kašnjenja s izradom NRS-a, već se kasni i s izradom navedenih akata. Premda u teoriji financijska sredstva koja su Republici Hrvatskoj na raspolaganju u novoj sedmogodišnjoj omotnici možemo početi trošiti od siječnja 2021. godine, vrlo je izgledno da RH u 2021. godina kada će nam EU sredstva biti najpotrebnija neće moći ugovarati i trošiti sredstva iz nove financijske omotnice jer nećemo imati za to potrebne pravovremeno izrađene i usvojene prethodno spomenute akte strateškog planiranja.

Navedena situacija preslikana je i na regionalnoj razini s obzirom da je nacrt NSR 2030. tek u mjesecu studenom 2020. objavljen na javno savjetovanje, te tako niti Plan razvoja Splitsko dalmatinske županije za razdoblje 2021.-2027. godine nije još završen i usvojen, iako je odluka o pokretanju postupka izrade donešena u mjesecu svibnju 2019. godine.

9. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Sukladno čl.12. Pravilnika o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 6/2019), Općina Podstrana obvezna je izraditi godišnje izvješće o provedbi plana razvoja jedinice lokalne samouprave.

Godišnje izvješće o provedbi plana razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je izvješće o napretku u provedbi posebnih ciljeva i ostvarenju pokazatelja ishoda planova razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koje nositelj izrade plana razvoja podnosi predstavničkom tijelu jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave godišnje. Sadržaj navedenog godišnjeg izvješća o provedbi plana razvoja, kao i detaljne tehničke i metodološke upute biti će utvrđene Priručnikom o strateškom planiranju koji još nije izrađen.

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem utvrđuje sustav vrednovanja akata strateškog planiranja kao neovisne usporedbe i ocjene očekivanih i ostvarenih rezultata, ishoda i učinaka provedbe akata strateškog planiranja. Upravo rezultati, ishodi i učinci utvrđeni vrednovanjem provedbe akata strateškog planiranja predstavljaju temelj u daljnjim procesima strateškog planiranja.

Sukladno navedenom, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU donijelo je Pravilnik o provedbi postupaka vrednovanja akata strateškog planiranja kojim su propisana načela, kriteriji i standardi postupka vrednovanja.

Postupak vrednovanja primjenjuje se na dugoročne i srednjoročne akte strateškog planiranja, pa tako i na Strateški plan razvoja općine Podstrana. Sukladno čl. 22. Pravilnika, Općina Podstrana će primijeniti vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) koje će se provesti po završetku provedbe Strateškog plana razvoja općine Podstrana.

U postupku provedbe vrednovanja, primijeniti će se obavezni kriteriji vrednovanja i to:

- ✓ Važnost (relevantnost) – provjerava se jesu li ciljevi i prioriteti Strateškog plana razvoja utemeljeni na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima odnosno do koje mjere su ciljevi opravdani u odnosu na potrebe
- ✓ Djelotvornost (efektivnost) – uspoređuje se što je ostvareno u odnosu na planirano odnosno do koje mjere su ciljevi ostvareni te do koje mjere se očekuje da će se ostvariti
- ✓ Usklađenost (koherentnost) – uključuje unutarnju i vanjsku usklađenost Strateškog plana razvoja, odnosno logiku strategije; utvrđuje se jesu li odabrani prioriteti i mjere komplementarni i povezani; je li akt strateškog planiranja u skladu s relevantnim nacionalnim dokumentima. Vanjska usklađenost podrazumijeva usklađenost između ciljeva akta strateškog planiranja s ciljevima drugih javnih intervencija koje su s njim povezane. Unutarnja usklađenost podrazumijeva usklađenost ciljeva akta strateškog planiranja. Unutarnja povezanost implicira da postoji hijerarhija ciljeva, s time da hijerarhijski niži ciljevi logično doprinose ostvarenju viših ciljeva.

U svrhu vrednovanja uspješnosti provedbe Strateškog plana razvoja općine Podstrana koristiti će se tri vrste pokazatelja uspješnosti:

- Pokazatelj/indikator učinka: kvantitativni i kvalitativni mjerljivi podatak koji omogućuje praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenoga strateškog cilja
- Pokazatelj/indikator ishoda: kvantitativni i kvalitativni mjerljivi podatak koji omogućuje praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenog posebnog cilja
- Pokazatelj/indikator rezultata: kvantitativni i kvalitativni mjerljivi podatak koji omogućuje praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u provedbi utvrđene mjere, projekta i aktivnosti

10. POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA, GRAFIKONA, TABLICA I FOTOGRAFIJA

Grafički prikaz 1: Prostorni obuhvat područja općine Podstrana (izvor podataka: Google karte, 2021.)

Grafički prikaz 2: Obuhvat projekta uređenja obalnog područja od rijeke Žrnovnice do hotela Lav

Grafički prikaz 3: Obuhvat Urbane aglomeracije Split (izvor podataka: <https://www.split.hr/urbana-aglomeracija-split/opce-informacije/obuhvat-uas>)

Grafikon 1.: Kretanje broja stanovnika na području općine Podstrana u razdoblju 1981.-2011.

Grafikon 2: Procjena broja stanovnika, DZS., Gradovi u statistici

Grafikon 3: Saldo ukupne migracije na području općine Podstrana u razdoblju 2011.-2018.

Grafikon 4: Prirodni prirast na području općine Podstrana u razdoblju 2011.-2018.

Grafikon 5.: Dobna struktura stanovništva na području općine Podstrana

Grafikon 6: Ukupan broj zaposlenih u tvrtkama na području općine u razdoblju 2017.-2019.

Grafikon 7: Broj zaposlenih u tvrtkama na području općine Podstrana u 2019. prema djelatnostima NKD-a

Grafikon 8: Kretanje broja nezaposlenih na području općine Podstrana u razdoblju 2016. – ožujak 2021.

Grafikon 9: Dobna struktura nezaposlenih osoba s područja općine Podstrana u ožujku 2021.

Grafikon 10: Nezaposlene osobe s područja općine Podstrana prema formalnom stupnju obrazovanja

Grafikon 11: Godišnji prosjek broja osiguranika na području općine Podstrana

Grafikon 12: Korišteno poljoprivredno zemljište prema vrsti uporabe na području općine Podstrana

Grafikon 13: Turistički dolasci i noćenja na području općine Podstrana

Grafikon 14: Ostvarenja noćenja prema vrsti smještaja u 2020. na području općine

Grafikon 15: Transparentnost proračuna Općine Podstrana u razdoblju 2016.-2020.

Tablica 1: Struktura i namjena površina

Tablica 2: Pokazatelji za izračun indeksa razvijenosti

Tablica 3: Broj tvrtki na području općine prema djelatnostima NKD-a

Tablica 4: Broj aktivnih obrta na području općine

Tablica 5: Broj osiguranika na području općine

Tablica 6: Odnos broja osiguranika u 2020. i 2019. godini

Tablica 7: Struktura smještajnih objekata na području općine Podstrana

Tablica 8: Zaštićene vrste sisavaca

Tablica 9: Zaštićene vrste ptica

Tablica 10: Zaštićene vrste vodozemaca i gmazova

Tablica 11: Zaštićene vrste danjih leptira

Tablica 12: Ocjene kakvoće mora na području SDŽ

Tablica 13: Popis županijskih cesta na području općine Podstrana

Tablica 14: Količine i vrste prikupljenog otpada 2016.-2019.

Tablica 15: Količine prikupljenog otpada po vrstama 2016.-2019.

POPIS KRATICA I KORIŠTENI IZVORI PODATAKA

<i>PPUO</i>	<i>Prostorni plan uređenja općine</i>
<i>NRS 2030.</i>	<i>Nacionalna razvojna strategija 2030.</i>
<i>PGO</i>	<i>Plan gospodarenja otpadom</i>
<i>DZS</i>	<i>Državni zavod za statistiku</i>
<i>SDŽ</i>	<i>Splitsko dalmatinska županija</i>
	<i>Općina Podstrana</i>
<i>HGK</i>	<i>Hrvatska gospodarska komora</i>
<i>OK</i>	<i>Obrtnička komora</i>
<i>ŽK</i>	<i>Županijska komora</i>
<i>HZZ</i>	<i>Hrvatski zavod za zapošljavanje</i>
<i>HZMO</i>	<i>Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje</i>
<i>FINA</i>	<i>Financijska agencija</i>
<i>APPRRR</i>	<i>Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju</i>
<i>MINT</i>	<i>Ministarstvo turizma Republike Hrvatske</i>
	<i>Ministarstvo uprave Republike Hrvatske</i>
<i>MZOIP</i>	<i>Ministarstvo zaštite okoliša i prirode Republike Hrvatske</i>
	<i>Ministarstvo kulture Republike Hrvatske</i>
<i>MRRFEU</i>	<i>Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU</i>
<i>HAOP</i>	<i>Hrvatska agencija za okoliš i prirodu</i>
<i>IJF</i>	<i>Institut za javne financije; Proračunska transparentnost županija, gradova i općina: studeni 2019. – travanj 2020. – autori KATARINA OTT, MIHAELA BRONIĆ, MIROSLAV PETRUŠIĆ, BRANKO STANIĆ, SIMONA PRIJAKOVIĆ</i>
<i>ISZOP</i>	<i>Informacijski sustavi zaštite okoliša i prirode</i>
<i>HTZ</i>	<i>Hrvatska turistička zajednica</i>
<i>TZ Općine Podstrana</i>	<i>Turistička Podstanar Općine Podstrana</i>
<i>UA Split</i>	<i>Urbana aglomeracija Split</i>
<i>ŽUC Split</i>	<i>Županijska uprava za ceste, Split</i>
<i>EFRRR</i>	<i>Europski fond za regionalni razvoj</i>
<i>EPFRR</i>	<i>Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj</i>
<i>PRR</i>	<i>Program ruralnog razvoja</i>
	<i>Dom „Vita“</i>
	<i>Ustanova COR BONUM</i>